

antologija

ŠALEŠKI IBIDEM I.

Titovo Velenje, 1990

ŠALEŠKI IBIDEM I.

Antologija malega šaleškega pesništva

(i)zbral in uredil Ivo Stropnik

12890

Šaleški razgledi 5

68854/5

0.12.14/1990

I. ANTOLOGIJA, ki jo morda začudeni jemljete v roke, se po vsebini in reprezentativnosti močno razlikuje od običajnih antologij poezije, saj je bila sestavljena v mejah provincialno obstoječega pesniškega ustvarjanja in po načelu lokalno omejene informativnosti. Spet pa se lahko prebira kot šaleški delež v širši narodno kulturni skupnosti, saj jo skupaj s povsem neznanimi avtorji predstavljajo tudi vidnejši slovenski pesniki, ki so se na Šaleškem rodili, tamkaj delovali, ali pa na to zemljo prišli zgolj umret ...

V projektu "šaleške monografije" antologija predstavlja prvi zvezek primerov iz svojega "pesnišča", ki prvič in zbirno, vključujoč tudi ljudsko pesem, odgovarja na sestavljalčevo radovednost, kakšen in kolik je šaleški leposlovni delež v razvoju slovenskega slovstva. - Raziskovalni predmet je reduciran le navidez:

a) zvrstno antologijska predstavitev omogoča sestavljalcu edini način, da bralca postopoma in sistematično spozna z literarno-zgodovinskimi dejstvi na Šaleškem - dejstvo nezadostnega vedenja o minulih in sodobnih literarnih pojavih, vsak dan glasnejša izguba ljudske pesmi, dejstvo province -,

b) antologija nima niti prve niti zadnje strani, kar pomeni, da je pričujoči prikaz le osrednji prerez malega šaleškega pesnišča oz. so izpuščeni:

- 1. uvod s temeljnimi besedili iz vseceljskega okoliša,*
- 2. besedila/avtorji, ki so s Šaleško dolino le v posredni zvezi,*
- 3. velik delež ljudske pesmi/šaleškega ljudskega blaga,*
- 4. beležke o avtorjih (biografije) in*
- 5. literarnozgodovinski oris.*

"Morda sem sam nekoliko zagrenjen, ker sem spoznal, da s poezijo pri raji ne dosežeš nič, pa čeprav jim napišeš rdeče. Priznajo, da je rdeče, v resnici pa si samo dodatni cepec za njih. Čeprav vsi prav dobro vemo: Oni in Mi; da je v nas, ki moramo pisati, nekaj več - ti v kontekstu normalnega sveta lahko samo škoduje."

"Nikoli nisem hodil v takšne šole, kjer bi me naučili, kako naj napišem pesem. Vsak mora sam odkriti v sebi pesnika. In če ga odkrije, še ni rečeno, da mora pisati pesmi. Velikokrat je bolje, da gre v gozd duhat smrekovo smolo in tako vzleti v modrino nad seboj. Ni treba na vsak način pisati pesmi. Naj zbežijo! Nič zato."

"Vesel sem tudi tvojega odnosa do stvari, kakor bi hotel reči za tvoj občutek pripadnosti "velenjskemu", čeprav vem, da ti ne gre za poudarjanje česar koli lokalističnega, ampak za umetnost, ki je tisti segment v človeku, ki nagiblje tehniko k humanemu, toplemu, človeškemu. Skozi te prvine pa seveda tudi potrditev in opravičevanje svojega življenja, kajti lep je občutek, da nismo samo zato tu, da mendramo po rodovitni prsti!"

"Sam sem namreč v trenutkih, ko vse okoli mene potihne in slišim samo še sebe, velikokrat žalosten in prazen, in niti toliko moči nimam v sebi, da bi se nekako pripravil in stopil pred prazen list, pred izziv."

"Dolgo sem živel s tem, da provinca ubija, vendar si prav tam lahko z vsakim verzom prikličem slovenstvo. Ukročeni magnet sem postal. Moja draga šaleška provinca ima dovolj sovražnikov zame. Samo na vrt stopim in že obhajam njeno svetlobo."

Z navedenim najavljeni drugi del "šaleške monografije" načrtuje ob študijah in dopolnilih še: izbor proze in dramatike. - Odgovor bo možen šele takrat. In verjetno mu bo boter spet kulturni dinar, ki je sicer dobrotniško zacingljal že ob prvih rezultatih raziskave, pa vendarle spet postavil sestavljalca pred zamejitev: prostorsko v knjigi. Ob vseh geografskih, zgodovinskih, izbirnih itd.

II. Malo šaleško ozemlje na Štajerskem, ki ga danes poznamo kot Velenjsko kotlino, v svoji zgodovini podobno kakor vseceljsko - katerega etnični slovenski živelj historiografsko, pokrajinsko, regionalno tvori še danes - nikdar ni bilo "niti provincialno toliko zaokrožena celota, da bimoglo živeti svoje samostojno kulturno življenje" (Vlado Novak, Delež celjskega okoliša v razvoju slovenskega slovstva, v: Celjski zbornik, 1951, str. 97 - 123). - Omenjena Novakova bibliografska študija je že eden tistih dokumentov, ki nas skušajo prepričati, da "bi bilo z znanstvenega stališča nepravilno, če bi poskušali napisati nasilno zaokroženo provincialno zgodovino tega sorazmerno majhnega (ibidem: celjskega, op. sest.) okoliša, iztrgano iz njegove življenske celote" (l.c.).

- Prilagojeno šaleškemu kontekstu: ustreznnejša in tehtnejša bi bila antologija celotnega celjskega okoliša. In vendar, študija Šaleški razgledi ima svojega bralca, ki mu želi izpričati zgodovino okolice, v kateri se je najbolj neposredno znašel kot novi tvorec zgodovine v najširšem pomenu besede. - Šele na podlagi predhodno opravljenih lokalnih raziskav, t.j. zbranega gradiva iz:

a) ustnih virov,

b) rokopisnih in priložnostno natisnjenih ter

c) knjižnih,

- izdelane bibliografije in

- osnovnih biografskih črt

bo mogoče sestaviti antologijo celjskega okoliša. Slehernu lokalno raziskavo pa bo - bodisi v antologijskem, kritičnem in tuditerminološkem smislu - treba razumeti prilagojeno. Ne "milostno", marveč vsebinsko in kronološko; najmanjša kozerija je včasih sila zgovoren podatek. Ne zgolj za interno uporabo; sleherni tekst bo svojo drugotno vlogo še odigral, primarno je že zdavnaj s svojim nastankom ...

Malo šaleško pesništvo kot eno izmed omenjajočih lokalnih v celjskem okolišu je antologijskega pesemvzeta vredno. Ravno zgodba šaleške majhnosti, majhno in neznatno je bilo spočetka ponemčenemu kranjstvu vse naše slovstvo, in kmalu za zmerom prisotna slovenskost sta "tod" dinamično ohranjali najprej ljudsko pesem - kajti o pesmi/lirski verzifikaciji malega šaleškega pesništva skušajo spregovoriti naslednje strani prvega zvezka "šaleške antologije" - ji pridajali tukajšnji kolorit, ali pa, manj znano, poustvarjali največ svatovsko priložnostno pesem. Z nastankom sicer časovno zapozneno, a trajno, se je razen nekaj kolednic, obmrtnic, pivskih in romarsko-godčevskih avtobiografskih pesmi (ki jih v nekaj različicah za ta kraj navaja tudi Štrekelj) v Mlinškovih rokopisnih zvezkih šaleškega ljudskega blaga ohranilo še nekaj verzificiranih dokumentov, ki prvi odgovarjajo na Novakova vprašanja, ki jih je sestavljalec sprejel za temeljna izhodišča pri odbiranju in analizah:

1. Kolik je delež tega okoliša v razvoju slovenskega slovstva kot izraza narodne celote?

2. Kako je rasla v tem okolišu zavest pripadnosti k slovenski jezikovni in narodnokulturni skupnosti?

3. Ali so se na tem delu slovenske zemlje zgodila kaka slovstvena dejanja, ali izšla slovstvena dela, ki so za ves slovenski razvoj zares pomembna?

4. Kateri pomembni slovenski slovstveni tvorci so se tu rodili ali tu živeli in delovali v zgoraj navedenem smislu?

5. Kakšne sledove je vtisnila ta pokrajina njihovemu delu?

6. Katera slovenska slovstvena dela se po svojih snovnih motivih dotikajo tega ozemlja?

/:ibidem, Novak:/ "Za sistematičen, znanstveno izčrpen in nadrobno dokumentiran odgovor na ta vprašanja bi bilo potrebno najprej izdelati trdno bibliografsko osnovo in nadrobno pretehtati nekatere doslej premalo raziskane pojave in dela."

III. Za šaleško ljudsko pesmijo se bo treba še nahoditi po okoliških hribih, za umetno so še sledi.

Današnji šaleški čas vseh teh dokumentov ne bi smel prezreti, predvsem naslednjih, antologijskih, ne. Končno gre velika zahvala delavcem Muzeja Velenje: A. Ravnikarju, J. Hudalesu in D. Kljajiču, ki so mi pri nastajanju knjige nudili "grajski mir" in mi posredovali številne arhivske podatke, Vladu Vrbiču ter številnim zunanjim sodelavcem, ki so dali "šaleški monografiji", s prvim zvezkom antologiji, razkošno podobo, bogat dokument.

Na velenjskem gradu, božič 1989.

Sestavljalec

Besede rojakov

Iz korespondence zasebnih pisem

"Samo delalo se je, vedno samo delalo, kdo bi imel čas za izmišljanje pesmi!? A pelo se je. Nobena preja ni šla brez pesmi pozimi; nobena koruza, noben čas; tavrh je bil tako na svoji zemlji."

"Jaz pa sem jim rekel, da lenuh že nisem, in nikoli več me ni bilo v tisto hišo. Da se intajo svati lepo in da ženin pa nevesta ohcet pomnita, je godcu treba kdaj katero čisto nanovo zložiti. Tudi kadar kdo umrje, če družega ni, godca iščejo. Takrat moram biti pa žalosten. A nikoli ne gre, če ni vsaj malo podmazano; pesmi se tedaj iz duše lepše izležejo."

"Videl sem skrajno oslabeledost in nezanimanje celjskih purgarjev za kulturo. Ko sem vstopil v dvorano, sem bil začuden, da je tako silno malo ljudi. Veš, Kostja, da se Ti ne zlažem, če rečem, da jih je v Šoštanju na vsaki kulturni prireditvi najmanj toliko. In kakšno je Celje s svojimi 15 000 prebivalci napram Šoštanju, ki jih nima niti 3 000. In če vzameš, da je 1/3 žensk prišla zgolj radi razkazovanja svojih toalet, si lahko ustvariš precej pravilno sliko zanimanja celjskih purgarjev za kulturo. Program je bil dober in sem bil z njim zelo zadovoljen, meščanskih gospodov in gospa pa najbrže ni zadivil, kajti nekateri so med izvajanjem dremali."

"Nekoč mi je rekel, da nikoli ne bi postal pesnik, če ne bi bilo vojne in da se bo po vojni verjetno ukvarjal le s kritiko in esejem."

GUSTAV ŠILIH

Gustav Šilih (1893 - 1961)

Mladinski pisatelj in pedagog.

Isti, Nekoč je bilo jezero (dolinska bajka),

*Lj. 1921: "Staroslovanska zaleščanska pesem" -
pesem o naseljevanju Slovencev, o njih prihodu
k "Zaleščanskemu jezeru". Prim. še razdelek
o Šilihu v tej knjigi.*

STOJANOVA PESEM

___Tri ravnine konji prehodili,
tri ravnine, tri dežele širne;
tri deroče reke prebrodili,
troje gor in devetero hribov
in obstali ob Savini bistri.
Kliče Vitogoj, junak preslavni,
narod zove in tako mu pravi:
"Glejte zemlje, evo vam lesovja,
bujnih dolov in zelenih holmov!
Ajte mojci, tu se naselite
ob Savini, njenem ravnem polju!
Preorjite zemljo črnoprsto
in požgite prebohotno drevje,
da se njiva bo odprla plugu
in bo vzraslo vam rumeno žito!
Komaj so v ušesa šle besede,
napotile so se ob Savini
v gostih trumah zadruga slovenske,
napotile in se naselile
na bregovih in na ravnem polju.

Dosti zemlje je v dolini lepi,
a premalo za Slovence mnoge:
mesta nima Stojan starešina
za družino, črede mnogobrojne
niti nima Žilič starejšina
za družino in za črede zemlje.
Tožita županu, starejšini
Vitogoju, slavnemu junaku,
tožita in govorita glasno:
"Vsem je zemlje ob Savini bistri,
samo nama je nikjer ni najti!
Daj nam zemlje, Vitogoj mili,
da požgemo prebohotno drevje,
preorjemo polje rodovitno;
tam nam vzraslo bo rumeno žito,
ki nasiti našo lačno deco ..."
Premišljuje Vitogoj junaški,
mrke gube lezejo čez čelo,
pa zagleda se v daljo sivo.
Gleda, gleda in pogladi čelo
dvigne glavo in pokaže s prstom,
reče jima Vitogoj: "Poglejta!
Ob Savini, kjer neha dolina,
kjer na desni vstaja temna gora,
tam se vama jasno naj pokaže,
kje je zemlje vajinim otrokom!"
Šel je Stojan, starejšina modri,
na visoko temnokopo goro,
šel je Žilič, starejšina mlajši,
z njim obenem, da poišče zemlje.
Tam na gori, k nebu segajoči,
zrla sta v nižavo pod pobočjem,
vzrla sta v daljavi za lesovi
temno vodo in zelene holme.

*Holmi so obkrožali jezero
v nizkih vrstah ob blestečih valih
in obetali obilo zemlje.*

*Reče Stojan: "Tam se naselimo!
Tam požgemo prebohoto drevje,
preorjemo rodovitne holme,
da nam vzraslo bo rumeno žito,
ki nasiti našo lačno deco ..."*

*Reče Žilič: "Urno, urno ponje,
da posedejo položne holme
za lesovi, ob jezeru širnem!"*

*Ko so zore tri se prebudile,
so v Zalesje zadruga prispele ...*

x x x

VON SUONEGGE (KONRAD ŽOVNEŠKI)

Konrad Soneški (ok. 1422 - 1441)

Von Suonegge, v: Carl von Kraus,

Deutsche Liederdichter des 13.

Jahrhunderts, Bd. I, Tübingen

1952, pod št. 57.

Prevedla: A. Janko in T. Pretnar.

SLANA IN NENAVADNI SNEG

sta pobrala majsko cvetje,

gola gmajna sta in gozd.

Boljši čas vzcvete v obeh,

ko spet podari poletje

njima - meni ne - radost.

A morda mi podari jo

moja ljubljena Gospa,

sicer v žalost mi dehtijo

rožice in detelja.

Dana ji je vsa krepost -

srečonosno čisti, lepi,

ki me v vedno skrb peha,

da ne vem, kaj je prostost,

mrem pod sužnjimi oklepi

zvest tlačan brez upanja.

ko bi le mi dopustila

poljubiti ustnice,

bi v življenje povrnila

mi zgubljeno upanje.

xxx

*SEM OBETAL SI POLETI,
da bom venomer vesel,
zdaj začenja me skrbeti,
kaj v ljubezni sem sprejel;
službo* mi bo vso razgnala,
žalost v moj dom priklicala,
komaj bom skrbem ušel.*

*Ko se smeh v spomin prikrade,
ki mi polnil je srce,
naj se kar znebim naslade,
ko smejočo gledam te,
ljuba? Vse se v nič obrača,
varuhom nečast bo plača,
ker od njih trpim gorje.*

*Prosim milosti, Gospa, Te,
sam ponujam se v dokaz
Tvoje čednosti bogate.
Naj od nje bom srečen jaz.
Mar bi rada dovolila
da ljubezen me bo ubila,
reši me, dokler je čas!*

x x x

*Minne Dienst = služba ljubezni

*LJUBEZEN MOJA SLADKA, TI ME SILIŠ,
da moram Nji, ljubezni vredni, peti,
in ko se skozi oči v srce mi vsiliš,
storiš, da moram le po Nji hlepeti
do dna srca, ljubezni temelja.
Edino Bog izmisliti si zna
ta ljubek smeh, ta rdeča usteca.*

*Mar v laški, nemški že deželi si
lepoto tako kdaj uzrl v dekletu:
kot angel čisto v varstvu čednosti,
da nič ji ni enakega na vsetu.
Ne vem, če sploh kje taka je gospa.
Edino Bog izmisliti si zna
ta ljubek smeh, ta rdeča usteca.*

*Ko prvikrat sem ljubljeno ugledal,
sem mislil, da je sam krilatec božji,
verjel sem, da z njo v raju bom posedal,
a me pahnila je v pekel najstrožji,
še sam ne vem, kdaj me je omrežila.
Edino Bog izmisliti si zna
ta ljubek smeh, ta rdeča usteca.*

x x x

PESEM OD SODNEGA DNE

/Zapisal Fr. Mlinšek/

*Prosim te, o človek, milo, pusti enkrat svet na stran!
Zmisli, kaj se bo godilo na ta strašni sodni dan,
Zmisli, kaj bode pred sodbo še po sodbi zanaprej,
Svet bo štrajfan za hudobo (...) vekomej.*

*Na nebu in na zemlji kmalu čudežev poglej,
Solnce bo temno postalo, luna bo pa kakor (prej).
Strašne iskre bodo letele po celmu svetu črez,
Ene zvezde bodo padle dol na zemljo od nebes.*

*Nebesa bodo pa dale tak ogenj na zemljo,
Da se kamen ino skala kakor vosek talil bo.
Vsi zidovi in drevesa, krvavi pot bo po njih stal,
Ne zapri, grešnik, ušesa, se boš saj kaj takega bal?*

*Vsi potoki ino vode bodo kot pelin grenki,
Zrak strupen in kužen bode, oh, kaj bode grešnik?
Vsaka žival bo tulila v morji, na zemlji tako
Ne bo jedla, ne bo pila, ampak zdihvala v nebo.*

*Tak potres bo in grmenje, da se bo tresel ves svet,
V morju bo grozno šumenje, oh, to bo strah in trepet!
Nato bo slišat ena (štima), vstanite vsi mrtvi zdaj,
Noter v Joz(a)fat dolino pojte vsi k sodbi naprej!*

*Na to štimo v ti minuti bomo šli vsi vpričo tam,
En angel bo naproti nesel križ pred Kristusam.
Vidli bodo ti zgubljeni Kristusov Takšen obraz,
Da (b') se bli rajši pekli v peklenskim breznu ta čas.*

*Nato bodo vpili: "Gore, padite čez nas!"
Oči si bodo skrili: "Hribi pokrijte nas!"
ker vsim h'špotu razodeti - bodo že vsi grehi tam,
Kar se stri skrivaj na svetu ponoči ali vsak dan.*

x x x

RAFAEL WEGUND

*Rafael Wegund (?)
župnik, postavil temeljni
kamen za novo cerkev v
Belih Vodah (pokrita 1852)*

PESEM

/od Svetiga križa per Belih vodah/

1.

*Sveti križ se daleč vidi,
Cerkvica zdaj nad Gotmi;
verno ljudstvo, romar pridi,
Zvon te vabit že hiti.*

2.

*Sveta maša bode brana
Za vse dobrotnike;
Tudi pridga bo deržana,
Kadar opravil tu je.*

3.

*Naj na sleherni stopini,
Ko se člouk boš gor podau,
Ponovi si to v spominu,
Kaj je Bog za te prestau.*

4.

*Ko pod pezo sv. križa
Gor na hrib Kalvarijo
Na mertveše se približa,
Da za te usmerten je.*

5.
*Trikrat peša, trikrat pade
Na presveti svoj obraz,
De on milost božje gnade
Zopet zadobi za nas.*

6.
*Serce k zahvaležnost zbudi,
Pridi romar ga častit,
Se po ojstri stezi tudi,
Jezus milostliv te vid.*

7.
*Prid'te brumni in pobožni,
Katiri se tu znidete;
Prau za božjo čast premožni,
Kadar gori pridete.*

8.
*Ne poboji, ne prepiri,
Ne hudobni grešni hrup,
Le svetost živi veri
Naj vas spremla gori vkup.*

9.
*Kir je nekdam zver deroča,
Vernim ludstvu h grozi bla,
Svet znamenje se leskeča,
Britka martra križan'ga.*

10.
*Vouk, medvedi in modrosi
Bistrovid so to stan'val',
Zdaj pa jezus za nas prosi
In milostlivo nas odžal.*

11.

*Prebivauci to okolce,
Belovčeni tudi vi,
Brumne božje dobrovolce
Spremite v spodobnosti.*

12.

*Naj vas sleden brumen hvali,
Da ste potrpežlivi bli,
Če pa vas kdo razžali,
Naj bo Jezusu k časti.*

13.

*Tamkaj čaka vas plačilo,
Jezus sam vam bode dau
V nebesih povernilo,
Kar je tu ktir zanj prestau.*

x x x

ANTON MARTIN SLOMŠEK

Anton Martin Slomšek (1800 - 1862)

*Lavantinski škof. Nabožne, domoljubne in
poučne pesmi.*

*Isti, pesme po Koroškim ino Štajarskim
znane (skupaj z M. Ahaclo), 1833.*

isti, Drobtinice (1846 - 1847).

*Isti, prigodna pesem ob vizitaciji in posvetitvi
cerkve Sv. križa v Belih Vodah,
istotam 8. avgusta 1862.*

POHVALA SV. KRIŽA

*O križ! na visoko postavljen,
Zastava premage si nam!
Visoko nam bodi pozdravljen,
Zaupanje naše si nam.*

*Hudobni se tebe bojijo,
In vrag te od nekdej čerti;
Pa verni se te veselijo:
Brez križa zveličanja ni!*

*Na gori bandero častito
V doline globoke glediš,
Sovražnikom svojim serdito
Se š'roko po sveti smejiš.*

*Zastonj krivoverci trušijo,
In škripajo s svojimi zobmi;
Kristjani le k'tebi hitijo,
Slovencev zaupanje si.*

*Deržimo se svetega križa,
Svet' križ nam nebesa odpre;
Svet' križ nas nebesom približa,
Le s križem v nebesa gre!*

x x x

sv. križ = Sv. križ

ANDREJ UREK

Andrej Uregg

*Andrej Urek (1794 - 1855), pesnik,
župnik-dekan in okrajni šolski nadzornik
v Škalah. Širitelj Slomškovih idej.
Isti, v: Drobčinice, 1858; M. Ahacel:
Pesme po Koroškim ino Štajarskim znane,
enkoljko popravljene ino na novo zložene,
Celovec 1833. - Prečrkovanje: I. Stropnik.*

MERTVIŠČE *

(Štajerska)

1.

*Glej! v' pokoju vse prebiva
Na mertvaški britofī,
Mirno brez skrbi počiva,
Po mertvaško vse molči.
Hribci mali so, in lični,
Vsa posvetnost v njih trohni.*

* mertvišče: - britof, kraj mrtvih (pokopališče)

2.

*Glej! Mertvaške gole glave,
Ino bele te kosti;
Bile enkrat so lepave, **
Pa še lepši, kok si ti.
Tebi so podobne bile,
Ti pa jim podoben boš,
Ker nehajo tvoje sile,
Ker te smert dobi na roš. ****

3.

*Tu, kjer smert pravico nosi,
Ves posveten šum neha,
Tudi červič dobro kosi,
Tukaj vsak' zadosti 'ma.
Star'mu vboščeku se vgibat'
Pred bogat'cam treba ni;
Prej ga hotel ni pogledat',
Zdaj per njemu rad leži.*

4.

*Vse nadloge per tih vratih
Dokončajo se za vsim,
Revni spijo per bogatih
V' hladnim krili maternim.
Ni nobene žlahtnije,
Visokosti, ne česti;
Imenitnost vsa sagnije,
Bode prah, in pa kosti.*

** lepave: -lepote ().

*** roš: -rajtenga, rajtengo (k zadnjemu računu)

5.

*Le počivajte v' pokoji
Mertvi bratje vsaki čas;
Dokler mi po svoji hoji
Tukaj dojdemo do vas.
Ker se naša duša verne
K' svoj'mu Stvarniku nazaj,
Naj se truplo k' vam zagerne
V' le te tihi, hladni kraj.*

x x x

PUŠAVNIK

*Pušavnik je prebival
V' pušavi, imel je samotni kraj;
Na terdim kamni mirno je počival,
Zamenjal časen svet za večni raj.
Korence in studenčno vodo vžival,
Ni šel v' zapušeni svet nazaj,
Nja skerb je bila le Bogu služiti,
Se dobroga Očeta veseliti.*

*Že začne njemu glava siva biti,
Že prišla jesen je njegovih dni;
Zdaj začnejo se misli mu kaliti:
Alj vender Bog za svet še kaj skerbi,
Ter mora pošten toljkokrat nositi,
Kar mu krivičnik hud'ga navali?
Previdnost božjo tuhtati poskuša,
Zavupanje v' Boga pa nja zapušča.*

x x x

*In ravno kakor v' čisti se jeseni
Presvetlo sončice svetli lepo,
In dokler voda še stoji per miri,
Se hribi in drevesa vidijo;
Pa naglo se podoba vsa razširi,
Če fantič kamen v' vodo vrgel bo:
Tak se pušavniku serce razmaja,
In dušni mir njegov' mu sercu vhaja.*

*Ves nepokojen, ker mu ni po volji:
"Zakaj, neumnež!" reče, "med ljudi ne grem?
Veliko človek zve v' posvetni šoli,
Po sveti sprašat' hočem, kar ne vem.
Pušavo zapustim in grem po polji,
Da, je Bog še? med ljudmi prav zvem."
O svitu vstane, vzame paljco v' roke,
In v' mraku hribe zapusti visoke.*

*Že daleč zadi so domače vrate,
In zginil je za njim samotni kraj,
Približa se po rosi lepe trate
Prav zal' mladenič, ter ga dohaja zdaj.
"Naj! Bog vas primi, stari brate!"
"Pohvalen bodi Bog!" "Amen na vekomaj!"
Tak sta pozdrav'la se, in berž spoznala,
Tovarša se na dalni pot podala.*

*Za soncem hladen večer zdaj prihaja,
Za drevjem dolga senca že stoji,
Že hladna rosa rožice napaja,
Zdaj beli grad pred njima zabliši.
Na hribci žlahtno drevje grad obdaja,
In tukaj njima prenočit' diši.
Služavniki so že na pragu stali,
Popotna vsi prijazni v' grad peljali.*

Gospod grašinski nju zagleda priti,
Na ravno nju k' večerji sam pelja;
Jedi se miza vidi zlo šibiti,
In razsvetlena stena blisketa.
Za mizo moreta se posaditi,
In vina zlat bokal se njima da.
In ker je ura polnoči odbila,
Sta gospodarju lahko noč zročila.

Minula noč, začelo se deniti,
Razlivala po hribih zarja se,
Slovo sta vzela, notla se muditi,
Že daleč grad za njima vidi se.
Prijazno začneta zdaj govoriti,
Kak bogat gospodar in dober je.
Pušavniku mladenč bokal pokaže,
In da ga je gospodu vzel, ne laže.

Ravn' kakor videl kačo bi ležati,
Ki zravno pota na svoj rop preži,
Pušavnik dalj ne vupa se podati,
Zlo za življenje svoje se boji;
Mladenča si ne vupa sam strahvati,
Na stezi ves prestrašen ostermi.
Gerduh je tak, ki more to storiti!
Tak misli, pa ne vupa zgovoriti.

Zdaj pride huda vura, grom vrezava,
Vihar po cesti, v' kroge prah verti,
Nasproti njima hud oblak priplava,
Iz hribov se povodnja pervali.
jima približava,
Hitita v' grad, pred njima ki stoji.
Pa vratarica nju je dalj gonila:
"Poberta se, ne bota tu nočila."

Zdaj odpre njima, ker sta le prosila,
Gospod v' komoro gerdo nju pelja;
Vsa stena črna in vkajena bila,
In ker sta lačna ino žejna bla,
Prinese njima kifelce, de b' pila,
In iz omare kruha plesnov'ga.
In berž ko jela jiha prenehati,
Se reče njima tisto noč pobrati.

Vsa žalostna se morta dalj podati,
Ker nju hodoben mož ne prenoči,
Mladenč pa začne mu bokal dajati,
Njemu, ki njih čez noč ne obderži,
Nevsmiljenca z' bokalom obdarvati,
Dobrotniku ga v' miru pustil ni:
Nevoljen ves pušavnik le zdihuje,
In serd se v njemu v' serci povzdiguje.

Ne ve se vbogi starček kamo djati,
Kar vidi, se mu vse narobe zdi,
"Dobrotniku bokal skrivaj jemati,
če je to prav," on v'sercu govori,
Pa dones tiga skop'ca obdarvati,
Tok tudi Bog pravičen ne živi.
Če ravno so mu te reči neznane,
Tovarš mladenčov vendar še ostane.

Veliko pota sta še spet storila,
Že drugi dan se začne zopet mrak,
Svetloba nju na poti zapustila,
Počivat si želi na večer vsak.
Na strani se je hišca zasvetlila,
Prek hoste vdarita na hišen prag.
Kraj dobrane tam hostnikar* prebiva,
svojo ženko vživa.

* hostnikar, forštnar - jagar (lovec)

*Pušavnik se le s' strahom približuje,
Že ve, kok nju je gordež un sprijel,
Na pragu, kaj bi storil, premišluje,
Že njima forštnar je na proti šel.
Lepo pozdravlja in razveseljuje
Popotnika, ter je besedo vzel:
"Postreči vama imam poželenje,
Pa slabo le je moje premoženje."*

*Z' veseljam ženka ročno v' kuhinjo teče,
Večerjo dobro njima naredit'
Kapuna pitanga zaklati reče,
In vinca zrelega bokal nalit'.
Nobeden pretečenega zmislit' neče,
Ker se prav dobro začneta gostit'.
Veselo per večerji čas jim zgine,
Z' večerjo tud dvanajsta ura mine.*

*Pa zgodaj sta popotnika spet vstala,
Nobeden zakonskih se ne zbudi,
Zravn' maliga otroka sladko spala,
Edino sin, ki v' zibeli leži.
Alj preden sta se (p)tujca proč podala,
O joj! Mladenč otroka zamori.
Prepaden zdaj pušavnik ves trepeče,
Prestrašen on z' mladenčam hitro vteče.*

*Le nagloma pravici ojstri vjiti,
Je mislil starček, zdaj pottreba je,
Se hitro v bližno gošo dobro skriti
Pušavnik urno za mladenčem gre.
Alj pot se začne njima zdaj zgubiti,
V samoti kam podat' ne vesta se.
Vsa plaha na raspotji obstojita,
Vgrešiti pravi pot se zlo bojita.*

Zdaj pride vbožec, ino nju zaverne,
Pokaže pot, pred njima se poda;
Prelepo polje se jim zdaj razgerne,
Črez velik potok skrita berv pelja.
Mladenč iz berve vbožca v' vodo zverne.
Že vtaple se, ker plavati ne zna;
"Pomagajte!" še enkrat on zavpije,
In v' globočino voda ga zakrije.

Več jeze zdaj ne more pokročati,
Pušavnika je že premagalo;
Krivice toljke noče zamolčati,
Serdito zakriči: "Oj, ti hudo ..."
In omolči, zakaj lepo obsjati
Mladenča svetli žarki zdaj začno.
De angel je - človeška le podoba,
To priča zdaj mladenčova svetloba.

Pušavnik se začudi in poniža,
Prikloni se, poklekne in molči;
Poln svete groze se pred njim pokriža,
Na to nebeški Seraf govori:
"Ne boj se me! naj tebe Bog previša,
De stuhtat nja modrost' mogoče ni
Človeku, k' se ne more sam spoznati;
Za to je hotel mene k' tebi poslati."

"Vse kar storit me vidil si od kraja,
Če ravn' po tvoji glavi vse ne gre,
Po božji volji vendar vse iz - haja,
In zadnič, za človeka dobro je;
Naj serce torej mirno ti ostaja,
Zavupaj in prepusti Bogu vse.
Kar pamet tvoja ne ve razumeti,
Previdnosti naj božji oskerbeti."

"In preden hočem tebe zapustiti,
Poslušaj me, zakaj sim vse to st'ril:
Gospod ob zlat bokal je moral priti,
Ker je le svoje hvale lačen bil;
Skoz škodo se je moral navučiti,
De bo dobrote le skrivaj delil.
'Z ljubezni od te dobe le postreže,
In si nebeške slave venec veže."

"Neusmilencu, ki naj še prenočiti
Se vsmilil ni, sim pustil zlat bokal,
De je začel skoz ta bolj vsmilen biti;
Popotniga ne bo 'z pod strehe gnal.
Svojvolji hotel sina lovc postiti,
Prestrašen hudodelc bi bil postal,
In starše večji žalosti varvati,
Poprej je morla dete smert pobrati."

"Berača so razbojniki najeli,
Že le to noč pošteno ves požgat',
Za to so ga poprej valovi vzeli,
Pravično ves nesreče ovarvat'.
Višarstva božga soditi ne želi,
Po videzu te sodba zna goljfat';
Modrost Očetova tud iz nesreče
Dobrote naredi veliko večje."

Nebeščan zgovori, in že obdaja
Nebeška zarja ga; se posloví,
In spet nazaj v' nebeško luč odhaja.
Prepričan pa, da Bog za vse skerbi,
Pušavnik gre v samoto svojga kraja.
Ponižno moli on vse žive dni:
"Kakor v' nebesih, tak na zemlji zgodi
Se tvoja volja, ki vse modro vodi!"

x x x

NEVARNA POT

Prijaznost serčna do ljubezni
Med cvetjem nas lepo pelja,
Se nigdar solnce ne oblači,
Veselja dosti svet ima.
Zi rožcami lepo posjana
V prihodnji raj nam kaže pot,
S prijetnim petjem nam polepša
Naš juterni spomladni hod.

Vse kaže srečo in ponuja,
Kamor se kolj ogledamo;
Pozab'mo, da sreča skuja,
Le bolje si obetamo.
Lepo nas z vencami opleta,
Nas venča s svojimi rožcami,
Nevedoma nas pa zapleta
Zi skrivnim serčnim' željami.

Iz želj' pa nagnenje prihaja,
Kot sad iz cvetja prizori,
Ljubezin skrivaj v serci vstaja,
In prej ko vemo, nas vlovi.
Pa jojmeni! poglej pušavo,
v ktero nas zdaj zapelja,
S skerbjo nam beli našo glavo;
Namest' veselja žalost da.

*Popotniku od vsak'ga kraja
Se vstavljajo zdaj gore v bran,
Povodnja mu nasprotna vstaja,
In mu podera željni stan.
Zdaj se mu v stezo polno ternja
Zelena trata premeni;
Namesto sladkega veselja
ga serčna žalost zdaj pekli.*

*Oj kratkočasna pot, ki vodi
Med rožcami v domišlen raj!
Le po samotnem ternji hodi
Se dolgočasna pot nazaj.
Pač srečen se ljubezin skrije
In mu modrost roko poda,
Razranjeno serce ovije,
In duši pokoj pripelja.**

x x x

* Drobčinice, 1858; podpis: Rajni Andrej Urek

PETER MUSI

Peter Musy

Peter Musi (1799 - 1875)

POČIVNICA

*Vzroka dosti je mil'vat,
Kot otroc' po oč' kričimo,
Jih pustivš nad grobom stat',
Tu le so Pastir naš ljubi,
Ki jih vzela smert je nam!
O, de bi prosili tudi
Zdaj za nas v nebesih tam!*

*Trideset šest let potili
Se kot mašnik ljubljén so,
Sedem dvajset nas učili
Ko naš fajmošter lepo.
Po širokim pridigar slavni,
Vsak poslušal Jih je rad;
S krepk'mi nauki skoz pripravni
So zastopli serca vžgat'.*

*Ko delavec ves goreči
V nogradu Gospodov'mu
Z Zakrament' k bolnikom teči
Njim je vso veselje blo;
Žalostnim tolažnik biti
In dajati vbogajme,
Ojstro grešnike svariti
Nikdar niso vtrudli se.*

*U kreposti uterditi
Jih ko Joba skuša Bog:
P'sti bolezní čez Njih priti,
Kterim ni pomočka prok.
V tej bolezní dost' terpeti
Morli Oni so pet let;
V štir in šestdesetim vzeti
So zdaj v Blažnji vboljši svet.*

*Tak so delo dokončali
Nepozabljen naš Pastir,
De bi tamkje praznovali,
Kjer doma je večni mir.
Sprem'mo še po zadnji hoji
Farmani hvalžno zdaj
Truplo Rajnih vsi k pokoji, -
Duši Bog pa milost daj!*

*Zato prosimo, Jezus mili!
Perzanes' Jim vso slabost;
Čez Njih dušo se usmili,
Vzem' v nebeško jo svetlost.
Pa tud' Oni, nam predragi,
Naj tam prosijo Boga,
De mi po časni zmagi
Združeni častimo ga.*

x x x

ŽLAHTNE JAGODE LEPIH NAVKOV

1. I.

*Ako žerjavko podpihaš, tak bo
začela goreti;
Ako pa pljuneš na njo, tak bode
mogla vmreti.*

2. II.

*Ako cvetica preširoka cveti,
Rada brez vsiga sadu obleti;
Kar po prešrokih prehitro slovi,
Rado tud' hitro poštenje zgubi.*

3. III.

*Bogu se v' roke daj, kar začneš
ali nehaš;
Kar on s'tabo stori,
To vse prav naredi.*

4. IV.

*Drag ino rahel je čas,
Dražej kakor zlato, ino tenkši
ko las.*

5. V.

*Grešnika djanje, in pa otroka,
nobeno pametno ni:
Zdaj svojo pregreho objoka,
kmalo pa zupet greši.*

6. VI.

*Hočeš s' plugam prav orati,
Moraš sam zanja deržati.
Samo delo lastnih rok,
Rad požegna večni Bog.*

7. VII.

*Hudobnež na gori krivice sedi,
Pravičen pogosto pod goro ječi,
Pa svet se obrača, bo zvernil goro,
Pravičen bo zgoraj, krivičen pod njo.*

8. VIII.

*Ljubezen poštena nam serce ozdravla,
Nesramna, nečista pod zemljo nas spravla;
Keršanska nam svete nebesa odpre,
Posvetna, pregrešna nam pekel peržge.*

9. IX.

*Metuli inu štimanci so si podobni
tovarši: lepo se oblačijo od zvonaj,
malo velajo od znotraj.
Veter metulam lepoto pobriše,
Srošna štimancam hodnika pojiše.*

10. X.

*Pravda je prazna havda;
Velik dobiček obeta,
Pa premoženje od hiše pometa.*

11. XI.

*Zgodaj začni dobro sjati,
In po dobrim se ravnati,
Le na pravo roko se podaj,
De boš enkrat v'starosti
Brez vsake žalosti
Se oziral v'svoje dni nazaj.*

12. XII.

*Veša se tak dolgo luči obeša,
dokler se zasmodi; -
V' slabo pajdašijo fantji ino deklete
tak dolgo tišijo, de se nedolžnost zgubi.*

13. XIII.

*Čas trojne stopinje ima:
Počasi prihodnost nastopa, kakor blisk
pričeočnost beži, vekomaj tiho
pretečenost stoji.*

14. XIV.

*Kar se v' mladosti navučiš,
S' tim se za starost preskerbiš.*

15. XV.

*Vse karkolj dobriga veš ino znaš
Lehko povsodi okolj pelaš.*

16. XVI.

*Če dolgo sekaš, mora past
Tud enkrat nar ti vekši hrast.*

17. XVII.

*Raj hitro spat pa zgodaj vstat,
Če hočeš biti zdrav in mlad.*

18. XVIII.

*Modrost je veselje življenja,
In čednost tolažba terplenja.*

19. XIX.

*Nedolžnost zmiraj po zankah hodi;
Pa angelc nebeški jo vodi.*

20. XX.

*Nobeden ne bo sreča tvoja,
Če si ne () boš samo svoja.*

21. XXI.

*Pridnimu en dones več vela,
Kakor lenuhu jutra dva.*

22. XXII.

*Per Bogu serce,
Per delu roke.*

23. XXIII.

*Prevzetnost se povsod spotika,
In sramota se za njo pomika.*

24. XXIV.

*Kadar ti misliš dobro storiti,
Ne čakaj, da bi te mogli prositi;
Kdor se zanaša na hvalo ljudi,
Dobriga dela plačilo zgubi.*

25. XXV.

*Kedaj čbelca med pobira,
Tam od strupa pajk omira; -
Kakor tvojo serce je,
Tako boš tud' obernil vse.*

26. XXVI.

*Luč in pamet naj gori,
Ker brez njih svetlobe ni;
Brez luči bo temno telo,
Brez pameti dušno oko.*

27. XXVII.

*Mi ne živimo zato, da bi jedli,
Ampak le jemo zato, de živimo.
Jejmo in pimo po meri tako,
De nam življenje podpiralo bo.*

28. XXVIII.

*Mnogim pokaži veselo življenje,
Bod' dobre volje pošteno z vsim;
Zbranim potoži ti svojo terpenje,
Serce odkrivaj le prav zvolenim.*

29. XXIX.

*Po celem sveti je božja slava,
Le v' serci hudobneža tiha pušava;
Od červa do slona vse hvali Boga,
Le grešnik hudoben mu hvale ne da.*

30. XXX.

*Šroka je cesta pregrešnosti.
Skraja.
Gladko po trati med cvetjem pela;
Dalej ko vodi, nevarnej prihaja,
Zadnič se v' mračno dolino konča.*

31. XXXI.

*Sterma se čednosti steza dozdeva,
Dokler se človek po njej ne poda;
Dalej ko hodi, veselej prepeva,
Zadnič v' veseli raj ga perpela.*

32. XXXII.

*Zdelan nečistnik in pa červivi
sad sta si podobna. Od červa
snadena padeta: prvi pod zemljo,
drugi na njo.*

x x x

BOŠTJAN GOLFAN

*Poslušajte mladenči vi!
Kako se takimu godi,
Ki šolo zaničuje:
Kako v' mladosti prevzetnjak
Na svojo starost cel sromak
Zamudo obžaluje,
Za srečo pa zdihuje.*

*Je bil v' tim kraji en Boštjan,
Za šolske navke ves zaspan,
Ni hotel v' šolo jiti;
Pa tud bogati stareši
So mu potuho dajali:
"Če hočeš priden biti,
Brez šol znaš živeti."*

*Brez vsiga navka zrasel je
In zgubil svoje stareše,
Bogastvo mu ostalo.
Alj kaj! de je prevbog Boštjan
S potrebnim rajtengam neznan;
Vse, kar je kolj kaj znalo,
Boštjana je golfalo.*

*Boštjan ni vedel, kolko 'ma,
Ne, kolko vsako leto da,
Povsod so ga zjiskali;
Plačnikov ni zapisat znal,
Dolžnikov se je terjat bal,
Namesto deb' plačvali,
So dnarje mu jemali.*

*In skratkoma, da vse povem:
Kako je prišlo, sam ne vem,
Na boben so ga djali.
Ker pismem srotej poznal ni,
So njih golufi zmerjali;
Še peč so mu predali,
Po sveti ga zagnali.*

*Boštjan še suknjo svojo 'ma,
Za to tud' v' pravdo se poda:
Močno ga doktor hvali;
In kadar suknjo tud' zgubi,
Iz hlač pa srajca že vesi,
So pravdo dokončali,
In mu podkrižat dali.*

*Ves capast, bos se dalj poda,
Za potepuha majo ga,
Povsod so se ga bali:
Na ošteriji je ostal,
Ošter mu je tud' jesti dal,
Pa kar od mize k' štali
So ga gnoj kidat gnali.*

*Boštjan je moral bit vesel,
De je ošter ga v' službo vzel;
Prav pridno k' delu seže;
Pometa hlev, in kida gnoj,
De bi si služil kruhek svoj,
Prav skerbno konjam streže,
Pripreže in odpreže.*

*En večer po večerji že
Do njega prišel s' pismam je
En znanc tajiste hiše.
Boštjanu se prav močnu zdi,
In serce njemu govori,
Da sreča njega jiše;
Pa brat' ne zna, kdo piše.*

*Ker revež brati sam ne zna
Se k gospodarju berž poda,
In pismo mu pokaže;
Alj bil je ta njegov ošter
En velik lažnivc ino golfer;
Na pismo s' perstom kaže,
Z' jezikam mu pa laže.*

*"Poglej Boštjanek! pismo to,
Kak daleč je po morji šlo,
Z' Zamorja mora biti.
Tam enga strica imel si,
Sto kron so zapustili ti.
Če hočeš po nje jiti
Pa tud ob glavo priti."*

*"V' Zamorskim tam Slovincov ni,
Kristjan nobeden tam ne ž'vi:
Tak so moj oča rekli.
Se med Zamorce boš podal?
Alj se ne boš Pesjanov bal!
Ti bodo kožo slekli,
Te kuhali in pekli."*

"Boštjan! res krone lepe so,
Pa vender, vender teško bo
Tajiste kdaj dobiti;
Alj vender, ker te rad imam,
V' nevaršno se za te podam:
Sto kron ti hočem šteti,
In une jaz prevzeti."

"Glej, sreča jiše te, Boštjan,
Tam bi še bil za vse golfan,
Tu so gotovi dnarji,
Bog ve če njih kedaj dobim,
In morebit še vse zgubim;
Golfati me Bog varji!
Če hočeš tak, pa vdari!"

Boštjan je vdaril prav vesel,
Perpelal priče, krone vzel,
Povsod se z' njimi hvali.
Pa s' kratkim se je zvedelo,
Da je pismo le s' Tersta blo;
Tam dnarji so ležali,
Miljon zlata veljali.

Boštjan je le sromak ostal,
Če mu je Bog ravn srečo dal,
Ljudje so ga golfali.
Namesto zlatov en milijon
Je le dobil sto belih kron,
Povsod so se smejali,
In, osel! so mu delaji.

*Ste slišali, mladenči vi!
Kaj lene vse Boštjan vuči:
Zamuda vaša škoda.
Kdor se v' mladosti prav zvuči,
Za mizo lahko z' vsim sedi,
Pa nemarna persmoda
Kosti za vratami gloda.*

x x x

*Navod = Peter Musi, Navod v' branje za mladost nedeljskih šol. V Celi, 1832.
- Prečrkovanje: I. Stropnik.*

FRANC ROPOTAR

Franz Ropotar (?)

isti, v: Celske slovenske novine, 1848, str. 7:

*"To pesem je zložil g. F.R. z Velenja kter se zdaj v
Gradzu per zboru prav pametno ponaša. Zložil je R.
nudi lepo vižo, po kteri se ta pesem poje.*

Nova pesem za zdravje

PRESVETLIGA CESARJA FERDINANDA

*Tuš vivat, na zdravje Cesarja!
Našiga nar večiga poglavarja,
De b' živeli na sveti veseli
Še dolgo in mirno prijazno z vsem,
Ker tolkaj ljubezni delijo ludem.*

*Tuš vivat! naj vsaki ohrani,
Kar pride od Dunajske strani,
Naj vela, kar Cesar velijo,
Ker so že oblubli dost dobrih reči,
Deb' srečno včakali vsi željni ludi.*

*Perjatli, le dobro prevdarte,
No tudi se milo posvarte,
Naj Bog nas resvetli per vsem,
Kar Cesar oznanjo, obljubjo ludem,
Deb' srce odperli vsim dobrim rečem.*

*Deb' ludi tud mirno živeli
In še potrpljenje imeli
Dočakati novih reči,
Kar mislim, de vsaki prav serčno želi:
De skoraj bi zvedel, kako se godi.*

JOSIP VOŠNJAK

Josip Vošnjak (1834 - 1911)

Politik, pisatelj, dramatik, publicist.

*V.J.R. Razlag, Pesmarica, Mb. 1872.**

LJUBICI POD OKNOM

*Sladko spavaj, ljubica!
Svetlo zvezdice migljajo
Rahlo vodice šumljajo,
Vsa narava
Tiho spava,
Bledo gleda lunica.
Spavaj, spavaj,
Mir te obdajaj,
Sladko spavaj, ljubica!*

*Sladko sanjaj, ljubica!
Sanjaj od ljubezni sreče,
Da se nama ne odreče,
Da krasnejše
in milejše
Nama v vek bo svetila!
Sanjaj, spavaj,
Mir te obdajaj,
Sladko sanjaj, ljubica,*

xxx

VOLILCEM

Ljubljeni volilci, šestnajst'ga januarja!
Iz rožic domačih nevenjeni venec
Podaja Vam mati slovenska in svet!
O zlogi prečastni se rad pogovarja,
Ljubezni objema Vas v duhu Slovenec,
Da zbrali moža ste, ki rodu je svet!

x x x

Dr. RAZLAGU

Dr. agi ljubljenec in up naroda,
Jasno siješ zvezda carevine,
Agel vere ino domovine,
Krasen skit slovenskega naroda!
Oratar priprosti in gospoda
Plete slavne zmage Tebi venec,
Radosten Te kliče vsak Slovenec
Avstrijanski od rodu do roda.
Zato bodi trden skit naroda,
Ljubej mnogobrojne carevine,
Angelj vere ino domovine,
Grom in strah sovražnikom naroda!

x x x

*Vošnjakovi prigodnici ob izvolitvi Jana Lipolda in dr. Radoslava Razlaga. Isti, Iz daljnega Štajerskega, Novice 1865.

IVAN RESMAN

Ivan Resman (1848 - 1905

Kot železniški uradnik je služboval v

Velenju (v Aškerčevem škalskem obdobju).

Izbor po LZ. Isti, Moja deca, 1901.

VEM ...

*Vem, da svet za tabo gleda,
in šepet, da si lepa;
ali sodbo to - seveda -
svet samo po vnanjem sklepa...*

*Mene pa pogled le vleče
čvrst iz tvojega očesa,
ki bolj zlato se leskeče,
kakor zlata so nebesa!*

x x x

SIROTA

*Poleg okna v majhni koči
prede na kolo sirota,
in pri peči stara teta
tanke niti v klobek mota.*

*S praznjo družbo mi vesela
vrsta sank smuči po cesti...
Potlej v cerkvi zvon zapoje -
ženinu in pa - nevesti!*

*Starka naglo se prekrži:
"Kaj že 'venčno luč' pozvanja?"
Dekle sprebledi, zajoče...
Kaj li zvon pač njej oznanja?*

x x x

KAJ TRESE SE BELA TI ROKA...

*Kaj trese se bela ti roka,
kaj bega v zadregi oko?
Ti štela si me za otroka,
ko brala si pesem mojo...*

*Po pesmi si me poznala,
ki v mladih rodi se dnehi -
zdaj vidiš, slana je pala,
srebro je v mojih laseh...*

*Se zgubalo čelo je z leti,
ki hitro prehitro beže...
a v srcu so mladi cveti,
ti starosti uhite!*

x x x

ANTON AŠKERC

Anton Aškerc (1856 - 1912)

*V letih 1894 - 1898 kaplan
v Škalah.*

Isti, Lirske in epske poezije, 1896.

Isti, Nove poezije, 1900.

MOJA MUZA

*Moja Muza ni mehkužna
bledolična gospodična;
Črnogorka je, Špartanka,
deva zdrava, ognjevit.*

*Moja Muza ne poseda
v mesečini v polusanjah,
ona ljubi jasne dneve,
ljubi vroče sončne žarke.*

*Moja Muza se ne joče
nad svetovnim gorjem bridkim,
resno kliče le na delo,
ki naj spasi nas edino! -*

*V levi baklo, v desni handžar
kvišku dviga moja Muza;
razsvetljuje teme klete
in s tirani se bojuje.*

x x x

POMLADNA ODA SIROMAKOVA

*In kamor obrneš pogled,
pri cvetu nasmiha se cvet;
dolina in hrib zelenita -
o lepi, o lepi ti svet!*

*In v vsakem se grmu sedaj
opevata vesna in maj,
vsa uka priroda na svatbi,
prečarana zemlja je raj ...*

*In kamor obrnem oči,
svet tuj le pred menoj leži;
ni, kar ga stopinja pokrije,
ni toliko mojega ni.*

x x x

DVA POGREBA

*To so včeraj zvonili, zvonili!
In pomikal se dolg je sprevod;
"Miserere" prepevali krasno
s svečeniki so pevci vso pot.*

*In pogreznili krsto so drago
z vsemi venci do groba globin;
in zapeli so spet in zvonili -
pokopan je bil mož bogatin.*

*Tudi danes zvonijo - pa manje,
in pogrebcem se skoraj mudi;
z nepobarvanih krstoj, brez vencev,
čtetvorica tja k jami hiti.*

*Vse je tiho. Mrliča pa spremlja
le vdova in dvoje otrok...
Pokopali ubogo so paro...
Nič ni petja...ihtenje in jok.*

x x x

KAJ BI TE VPRAŠAL...

*Kaj bi te vprašal,
dekle ti:
Kje si dobila
te oči?*

*Takšno imajo
sladko moč...
Gledal bi vanje
dan in noč!*

*Gledal bi vanje
noč in dan,
tvoje lepote
ves pijan.*

x x x

PRI STUDENCU

*Kaka žeja, kaka žeja!
Jezik suh in grlo suho...
Je li čudo? Sonce danes
res pripeka, da je groza!
Pa ta dolga, prašna pot!
No, pa ta je zdaj za hrbtom...*

*Ha, studenec sredi gozda!
Kaka čista, sveža voda
v rupi steka se globoki
pod košatim, senčnim hrastom!
Pojdite mi vsi solit se
v vašim vinom v dragih čašah,
maharadže in kalifi,
sultani pa šejki, kani!
Tale rupa mi je kupa;
v njo pijače je najboljša
mi natočil dobri Allah...
In pokleknil sem na zemljo
mahovito in na trebuh
legel sem pred hladno rupo,
da si žejo ugasim...*

*Kaj je to - ta skala v vodi?
Ta obraz! Ha, ti, Pavliha?!
Ali res? Je li mogoče?
Dolgo nisem ga že videl
jaz obličja svojega...
Haha! Počil bi od smeha.*

*O Pavliha, o Pavliha!
Jutrovce ti kritikuješ
in napake zasmehuješ,
ki srečavaš jih med njimi;
norce briješ iz obrazov
jutrovske in iz obličij
neumitih, neobritih!...
Ah, Pavliha, tudi ti si
kaj marogast in umazan!
Je li čudo, če prijela
marsikaka se nesnaga
tudi tvojih lic je belih
na tem dolgem potovanju
po tem čudnem orientu,
kjer boje se sveže vode
in pa zraka svežega
in pa mila in glavnika
in pa britve brušene?...*

xxx

JAZ

Strah pred menoj te mar je, strah?
Razuma božjega nositelj,
prirode smeli ti krotitelj!
O človek, ti trepečeš plah!
Sam polboga veličaš sebe -
močnejši kdo je li od tebe?
Poglej mi, veleum, v obraz:
Jaz, moč prirodna, to sem jaz!
Veliki človek, kdo pa si ti?
Ti meni gospodar - še nisi!
Ti meni to si, kar črvič,
ti meni majhen, pust si - nič!
In s tem ničesom kadar koli
igram se po svoji volji.
Če hočem, s tajnoj ti rokoj
potresem zemljo pod teboj:
in pokajo kosti ji, skale,
ki prej so trdno jo držale;
in tla se zemska zibljejo
in majejo in gibljejo
ko morska raven valovita,
če burja biča jo srdita...
In kar gradiš si, "zemlje car",
na tleh nestalnih - kaj mi mar!
Ta mesta tvoja in palače,
po katerih znanost se uči,
umetnost sveta se slavi -
otročje meni so igrače!
Če hočem, samo eden hip -
in vse razrušim v prah in sip.
Porušim cerkve ti ponosne,
pagode stare stolponosne;
in džamije razsujem v prah
in sinagoge ti na mah.

*Poderem tvoje žrtvenike
in ž njim svetnike in malike;
ti sam pa iz razpadlih hiš
berač brez strehe mi bežiš...*

*O, ne preklinjaj mi "očeta",
o, ne preklinjaj mi - Boga!
Ne "oče", ta ni brez srca,
brez krivd ne tepe on deteta.
Ne! dober oče ne podi
otrok iz hiše sred noči,
iz sladkega ne dramí spanja,
ne goni jih iz stanovanja
polnagih venkaj v mráz in mrak!
Iz postelje na cestni tlak
slabotnih porodnic ne meče,
ko dete v krilu jim trepeče.
Očetu smili se bolnik,
svet mu njegov je žalni krik;
čez prag otroka, ki umira,
ne vlačí oče in ne tira...
O, ne preklinjaj mi Boga!
Ne "oče" - jaz sem brez srca,
jaz, moč vseirná, moč prirodna,
in tebi, človek, moč usdodna...*

*Trepečeš? Ti se me bojiš?
Sovražiš me in me črtiš?
Čemu? Ne delaj mi krivice!
Kdo sem? Poglej mi bliže v lice!
Sedaj sem Brahma, stvarnik tvoj,
ustvarjam z modroj ti rokoj
svet poln življenja, velekrasja,
svet poln razuma in soglasja.*

*A zdaj sem Siva, ki ta svet
prevračam v kaos divji spet.
A nisem Brahma niti Siva,
le moč prirodna jaz sem živa!
In ne ustvarjam ti svetov,
ne uničujem jaz jih vnov -
le gibljem se brez prenehanja,
od vekov večno brez prestanja...
Ne vem, kaj je življenje, smrt,
neznana srd sta mi in črt,
a tudi ne poznam ljubezni;
ne vem, kaj je dobrost in zlost,
ne vem, kaj greh je, kaj svetost,
poznam le - zakon svoj železni;
nepremakljiv, strog, večni je
in trd, neoporečen je!
Kdo sem? Le premotravaj me,
spoznavaj, proučavaj me -
zabava krasna, duhovita -
do dna spoznal ne boš mi bita!
Jaz sužnja tvoja? Rob ti moj?
To večni je med nama boj.
Komu na prid, kdaj boj konča se,
ki z novo siloj vsak dan rase?
Kdo sem? Kdo pač razreši dvom?
Vesoljnost jaz sem, ti - atom.*

x x x

DELAVČEVA PESEM O PREMOGU

Globočje in globočje, dol v prepad...
Bojiš-li vožnje se pod zemljo čudne,
ko peljal bi v vodnjak se, bratec moj?
Kaj, če utrga se železna vrv?
In vse to pade z viška zdaj tja dol
globoko več sto metrov...Ni to šala!
Otročje misli in otročji strah!
Kaj ne, tovariš?Kdor se rad boji,
pod zemljo ta ne hodi kruha iskat...

Na dnu. Na vse strani gredo hodniki
ko rovi krtovi. In delavci
ko krti črni se razhajamo.
Temnejša in tesnejša pot čimbolj.

Soparno je in dihaš težko.
Vročina raste... Bližamo se peklu?
Da, pekel tu je nekaternikom;
hudo se pokorijo v njem za greh,
da hočejo živeti in pa jesti...

Brlijo lučke blede v zagati,
ko vešče po močvirju ti migljajo...
V polmraku pa se gneteje možje
do pasa nagi, mladi, žilavi;
in kopljejo in izkopavajo
in ga vzdigavajo iz temnih jam -
zaklad podzemski, "črni diamant"...
Kdaj pač si zelenelo, drevje ti,
in kdaj cvetelo - kdo nam to pove?
In kdo bi vedel zdaj imena tebi?

*A isto sonce, kakor naše dni,
prav isto sonce grelo ti je debla,
in isto sonce ti poljubovalo
košate glave, vrhe bujnorasle;
in isto sonce barvalo ti listje
in naše sonce barvalo ti sad...
A v senci tvoji hladni tiste dni
počival ni še delavec od truda;
ob deblu tvojem slonel ni pastir,
da piskal bi na piščal tenko svojo;
na klopi pod zelenoj strehoj tvojoj
sedelo ni zamišljeno še dekle
in pelo pesem o ljubezni mladi.
Pod teboj človek ni še mislil misli
velikih, mučnih svojih in globokih;
uganke bitja večne ni reševal...
A človek tudi ni moril človeka...
Pač mnog vihar drevil je preko tebe,
divjal ob tebi, lamal veje tvoje...
In vekov je pokopal te vihar!
Globoko v zemlji zdaj leže ti debla
po grobih skritih tisoč, tisoč let,
okamenele, puste mumije,
telesa brez življenja in krvi,
ko kralji slavni v piramidah starih...*

*In dalje krti rijejo pod zemljoj
in mečejo krtine velikanske
iz globočine kvišku dan na dan.*

*Zamazana in črna so jim lica
in s čela teče so jim lica
in s čela teče znoj jim curkoma...
Zamolkel slišiš včasih govor vmes,
tu vzdih, tam kletev, smeh in tu dovtip...*

*Oglašča se iz dalje dinamit...
A pesem glasna ne odmeva tod...
Svetilke blede svetijo proti delu -
drugod je tema, tema kakor v grobu.
Tam gori pa na vrhu sije sonce,
v svetlobe morju koplje se priroda;
in trava, žito zeleni in drevje;
in rože pisane cveto po vrtih.
In človek tudi, peha se za kruhom;
a peha se in trudi v žarkih sončnih...*

*Naprej, naprej! ... Utrujeni in lačni
odhajajo iz jam premogarji,
potrti ko jetniki, bledih lic...
Molče koraka truma jih po cesti;
pomičejo ko senčne se prikazni.
In sonce samo njihovim očem,
navajenim podzemskega mraku,
presvetlo sije že in prebleščeče...
Kaj mar jim sonce in kaj mar jim dan!
Za kruhom svojim mora siromak -
Svetloba, užitek, ah, to je za druge!...
Le idite! Že čaka vas obed.
Pod njim se miza sicer ne šibi,
ne bo predolgo se muditi treba... Le idite krepčat se in počivat
za novi težki trud!...*

Naprej, naprej!

*In jama spet požira nove čete
spočitih mož v prepad svoj nenasitni.
In ista pesem dan za dnevom..*

Stojte!

*Počasi, vi premogarji predrzni!
Pod zemljoj spava demon silen skrit.
Gorje, če ga z razgrajanjem vzbudite!
On gospodar bogastev je podzemskih
in on lastnik premoga samega.
Gorje, če se vzbudi! Osveti se,
če vas zasači, vas razbojnike,
če najde vas tatove tihotapske,
ki prišli ste zaklade mu jemati!
Kako jih čuval veke je neštete!
On sam je vedel zanje, nihče drug.
On sam jih gledal je, on sam zakopal,
on sam s ponosom se jih veselil..
In zdaj priplazi človek se do njih,
ta zvita stvar, prekanjena in zlobna!
In z lakomnimi gleda jih očmi,
z umazanimi grabi jih rokami
in vlačí jih na svetlo te zaklade!
Gorje, če se predrami skopi škrat!
Vžge vse pline svoje smrtonosne,
ki hrani jih pripravljene za vas;
To bode blisk in grom, potres pod
zemljoj!
In v pekel vam goreč prečara jamo
in v hipu vas pobije jezni duh...*

*In tisti dan bo žalosten in grozen...
In iz prepada temnega na vrh,
kjer sije sonce, kjer življenje utriplje,
gor, gor vas spravijo tovariši,
mrličje, ki vas težko je poznati,
vas stokajoče v bolečinah strašnih,
umirajoče mučenike dela...*

*In pride večer preturoben, bridek...
Gorele bodo baklje mnogobrojne
in v mrak bo svetil njih krvavi žar...
Po cesti vil se sprevod bode dolg..
Pri krsti krsta črna... "Miserere"..
Zastava delavska, zavita v flor,
vodila vas bo k večnemu pokoju
pod zemljo spet... Zvonovi bodo peli
tako otožno, da bi jokal kamen...
Ah, kaj porečejo pač žene vaše?
In deca vaša kaj poreče takrat?*

x x x

FILIP OŠTIR

*Filip Oštir (1871 - 1934)
Isti, Cerkevni glasbenik 2, 1898,
partitura.*

MOLITEV

*Iz globine solz doline
kličem k tebi, stvarnik moj;
glasi mali razgledali
naj pred sedež bi se tvoj.*

*V srcu vneti slavo peti
tebi Oče! hrepenim.
Ni mogoče srcu vroče
vse izreči, kar želim.*

*Še plačilo za slavilo večno
si obljubil mi.
Nezvenljivi častitljivi
dal boš venec v večnosti.*

*V večni slavi po višavi
vse moči naj te časte.
Vse naj služi in se druží
v tvojo slavo in ime.*

xxx

SOROR KLARA-VELENJSKA

Anton Medved (1869 - 1910)
Isti, Slovenske legende
(zbrane legende v um. - vezani
besedi), Družba sv. Mohorja
v Celovcu, 1910 (str. 122-3).

Odprle so mi žene
redovnice svoj stan,
prostore posvečene,
kjer molijo ves dan;
razkazale svetišče,
vrtove polne rož,
v podzemno pa grobišče
povedi ti me, mož!

Užge cerkovnik svečo,
z gospico stopi v rov;
a ta pred grobno ječo
ustavi hod njegov:

"Postoj! Glej to me mika!
O, stori mi ljubav!
Čegava je ta slika,
in ta obraz čegav?

Nebešk pogledov svit je,
v srce mi sega, žge.
Ni-li nadzemsko bitje
naslikano dekle?"
"Gospica plemenita!

Obraz je Julijin,
podoba pa slovita -
redovnic teh spomin:
To divno lice njeno
proslavljali so vsi.
A zdaj? Pod hladno steno
tu notri mrtvo spi.
Prelepe nje kreposti
s ponosom zrl je red;
le žal, da v dneh mladosti
ostavila je svet."

Zamolklo zaropoče
v železnih durih ključ,
in v kamnite ploče
tresoč vpre se luč.
Po kotih tam počiva
lobanj tisoč na tleh
in sanje smrtne sniva
na zrušenih kosteh. -
In deva gleda rake
z imeni slavnih žen,
in gleda kostenjake,
nemile smrti plen.

Od krste pa do krste
cerkovnik hodi ž njo;
imen ji kaže vrste
rodbin iz znanih sto.

*A tam poleg globeli
pokaže on molče
na ploči zatemneli
izsekano ime.
Posveti s svečo v rako,
razbrska v njej kosti:
"Poglejte sliko tako:
tu Julija leži."*

*Z Velenj gospici strese
kosti in mozeg mraz,
oči ji zasolze se,
obrne proč obraz.
V ročice bele joče
in kliče in ječi:
"O mož, je li mogoče?"*

*To Julija pač ni!
Kako obraz na steni
uzor predstavlja tak?"
A hladno mož omeni:
"To njen je kostenjak!"
Ostavita grobišče,
devici ni miru:
Korak ji več ne išče
Velenjskega gradu.
K redovnicam se vrne
na prostor posvečen,
kaj čuti, jim odgrne -
razkrije svoj namen. -*

*Pa čas je zob nabrušen
zastavil v samostan:
Do tal je zid porušen,
molitve glas pregnan.
Stoje le spodaj groblje,
izklesal smrtni glad;
tam krije krsta stara
okostje Juliji,
ob njih pa Soror Klara
Velenjska mrtva spi.
Razjedena odela -
pogled izdolben, vdrt -
reži lobanja bela -:
tako caruje smrt.*

x x x

SIMON BLATNIK

Simon Blatnik (1887 - 1942)

*Isti, Napis - s temi verzi
je bil pritrjen na grobu dveh
ruskih ujetnikov, ki sta umrla
kmalu po prvi s. vojni v Stari vasi.*

*V MIRU POČIVAJTE,
bratje nam mili,
z nami živeli, trpeli
ste v sili.*

*Ni Vam življenja
usoda b'la mila,
bodi Vam rahla
vsaj naša gomila.*

*Rusko slovanska
Vas zemlja rodila,
naša slovenska
Vas nežno zakrila.*

x x x

GUSTAV ŠILIH

*Gustav Šilih (1893 - 1961)
Mladinski pisatelj in pedagog.
Isti, Nekoč je bilo jezero
(dolinska bajka), Lj. 1921.*

VELES, VELES! ŠČITI IN ČUVAJ NAM ČREDE

*Ščiti in čuvaj nam črede,
polje in staje in dvor!
Rise odganjaj nam z gor,
v šume preženi medvede,
volka odtiraj odtod
in pokončaj ga povsod,
Veles, Veles!...
Čuvaj naš rod pred pozoji,
kadar prihrujejo spet!
Trešči jih, jezno razvnet,
z bliskom na palici svoji
v zemljo do tistih globin,
kjer jim gotov je pogin,
Veles, Veles..."*

x x x

*"Staroslavna zaleščanska" pesem - iz dolinske bajke
Nekoč je bilo jezero (prim. še "uvodno" Stojanovo pe
sem). - Veles, Volos: stislov. bog živine, poljedel-
cev in plodnosti, zaščitnik čred in pastirjev.*

*- Starejši slov. zgodovinar N. Lapajne meni, da ime
Velenje morda izhaja iz Veles (ŠR 2, 15). - pozoj: star. zmaj, jezerska pošast, ki
so jo "Zaleščani" ubili, vendar njegov strup še živi (*ibid. lit.).*

KURENTOVA PESEM

Hej! Lutnja brni

in spev se glasi:

ha-la, ha-li, ha-la, ha-li...

Brste in cveto in poganjajo v plod

- v zatišju osenčenem čudežen rod -

drhteči, blesteči cvetovi

kresne noči...

In kadar so zreli, bogati plodovi

se vsipljejo urno, ne veš kam niti kod,

v globine neznane po tajnih ceveh,

po teku skrivnostnem podzemeljskih vod,

da pokajo skalni okovi

in krešejo iskre se v mračnih roveh

in trgajo v njih se vetrovi...

Pa silijo kvišku, se ženejo, vstajajo

in roke si proste nad zemljo dajajo,

ko vihra vršijo,

letijo, bežijo

in derejo preko čeri, po doleh,

čez jezera, reke in gore in trate,

ko da so se zbirali v dolgih nočeh;

in pesem gre z njimi, gre vrisk in gre smeh

v božanskem zaletu neustavljene jate.

*Prepoznajo, stiskajo, družijo, vežejo
utripe srca in bolesti in jok
in radost in srečo in vse naokrog,
karkoli na svojem pohodu dosežejo...
In skujejo, zvarijo žaren obroč
brezskrbne radosti in sreče neznane,
skrivnosti odkrivajo, v mrak zakopane,
in luči prilivajo, dajejo moč
za eno noč
za kresno noč...*

x x x

PRAPROTNO SEME

*Praprotno seme...o plod čudoviti!
Vse si prepluto, prežeto z darovi:
dvigaš zaklade, v globinah so skriti,
pa zagorijo kot svetli cvetovi;
kažeš popotniku, kam mu je priti,
da ga božanstvo na pot blagoslovi;
daješ mu jasnost in trdnost pogleda
v noči, ko žarni gorijo kresovi.
S tabo se božje resnice zaveda,
da mu umljiva je njena beseda.*

x x x

STOJAN PRED HRAMOM VELESA

*O jezero, voda temnobojna,
ti jih čuvaš v tajnih globočinah,
ti jim daješ skrivališča varna.*

*"... Reši nas pred pozoji,
kadar prihrumijo spet!
Trešči jih jezno razvnet
z bliskom na palici svoji
v zemljo do tistih globin,
kjer jim gotov je pogin,
Veles, Veles..."*

x x x

Prim. Veles, Veles! Ščiti in čuvaj nam črede.

DAVORIN RAVLJEN

Davorin Ravljen (1898 - 1965)

Slovenski pripovednik, tudi pesnik.

Pesniško: Grajski vrabec, 1938.

Isti, v: LZ 1916.

Isti, v: Razglednik "Jutra", Lj. 1943.

JESENSKO JUTRO

(LZ 1916, T.Ravljan)

*Tajno pošumevajo platane,
v polsnu se mrtvaški kostanj zgane,
tihi gaj molči...*

*Svitla rosa pada na poljane,
kakor da po velem licu kane
solza iz oči...*

xxx

CIRKUS

(Razglednik "Jutra", 1943)

*Nekoč, za naših mladih let,
je cirkus romal križem svet.
Pa pride v naš odročni kraj,
napravi velik direndaj.*

*Šotore so postavili, s trobento,
bobnom šli okrog,
za njimi trški roj otrok...
Čudesi so najavili
gospod direktor, žena, sin,
plesalka, črnc, harlekin,
kamela, cebra, mule tri,
medvedek, truden od poti...
Zvečer smo v krošnje splezali,
med vejami oprezali.*

*Začetek - počil je kanon,
hreščal ogromni gramofon.
Karbidna luč, zeleni sij,
v areni tri sto umetnij...
O cirkus, živi kolobar.
Nezabno lep večerni čar,
ki nas prešine le enkrat,
potem pa mine v nepovrat...
nos pojoč,
prijazno vošči: "Lahko noč!"*

*In drugo jutro zgodaj spet
je cirkus romal
križem svet.*

MLADINSKE PESMI ZA MODRE LJUDI

ZABREŽANI

*Zabrežani
od davnine slavno znani
rešeterji, mešetarji,
so tesarji in mesarji
pa kolarji in smolarji,
loncevezci pod drevesci,
dobri kosci pri kosilu,
vodonosci ob sušilu,
krovci, lovci -
ha! - za novci...*

*Zabrežani so mlatiči,
ko macesni vsi mladiči,
takih ni na svetu najti -
kajti-*

*med Zabrežjem sončen griček,
na tem gričku rase cviček.
Griček - jojme! - pa za kazen:
fantič, fantič srboriti
mora polič cvička piti.
Potlej dečki, vsi skesani,
so ko drugi Zabrežani...*

x x x

MORSKI STRAH

*Briški Jaka, vrl mornar,
oči je prinesel v dar,
v čebru morsko ribico,
vitko kakor šibico.*

*Plava, plava drobni stvor
po kadunji dol in gor,
rase, žre in se redi -
že je dolga tri pedi.*

*Jo, se žudi oče Briški,
pravi čudež svetokriši!
Morski stvor je seženj dolg,
mar bo kit? Bo morski volk?*

*Tam za loko teče Paka,
se čez jez v tolmun pretaka,
v hudi suši ne presahne, -
vanjo Briški ribo pahne.*

*Riba rase, riba plava,
se v tolmunu poigrava;
ko požre ves ribji rod,
seže z repom že na prod.*

*Ostre zdaj ima zobe,
joj, če te medse dobe!
Kaj bo, kaj, če ob poplavi
riba se na rop odpravi!*

*Oče Briški, vsi vaščani
so pod noč pri vodi zbrani,
grehe si očitajo,
zraven ribo pitajo.*

*Jarci, pujsi, jerbas hleba
pa še marsikaj je treba,
da se morski strah napase -
zraven rase, rase, rase...*

*Sedem sežnjev, dva počez
meri nad tolmun jez.
Morski strah je malo manjši,
malo krajši, malo tanjši...*

*Gobec seka naokrog,
rep udarja kakor drog,
da se čuje po planjavi,
da odmeva po tokavi.*

*Sedem dni od vseh strani
črno vkup hiti ljudi;
po priprošnji v zadnji sili
se nebo ljudi usmili:
ploha lije, strela bije...*

*Preden novi dan zasije,
skoz sotesko mah na mah
se poganja morski strah, -
po Savinji proti Savi
v širni Dunav se odpravi,-
tam, kjer se konča pogorje,
se požene v Črno morje...*

*Križ in amen! Zdaj ljudje
ob nevihti govore:
"Kaj hrumi in rjuje Paka?
Da ni spet orjaka - spaka
nam prinesel Briški Jaka?!"*

x x x

NOS IN PALEC

*Res še niste čuli,
kaj se je zgodilo,
preden je pri Bricu
večerko zazvonilo?*

*Šla sta Mrva, Kraček
v Suhi log po drva.
(Kraček je krojaček,
čevlje krpa Mrva).*

*Pri debelem hrastu
reče Kraček Mrvi:
"Stopi sem, da vidiš,
jaz usekam prvi!"*

*S hrasta je sekira
med oba zletela,
Kračku nos je, Mrvi
palec z noge snela.*

*Šla sta do zdravnika,
padarja Matije.
Vzame nos in palec,
ju nazaj prišije.*

*Ali, joj, joj, palec
Kračku mesto nosa,
Mrvi nos na nogo -
res je, ta ni bosa!*

*Kraček zdaj na licu
včasih noht poreže,
Mrva pa za nahod
čevelj si odveže.*

x x x

VZTRAJNI VOJAK ANDREJ

*"Seno, slama, prah od tal!"
vežba četo korporal.*

*"Četa, stoj! Samo Andrej
bo koračil še naprej!"*

*Četa v senco, Drejc koraka
kakor ura, tika taka...*

*...čez dobrane, čez planjave
v druge kraje in države...*

*...čez morja do Jokohame -
vtem se silna vojska vname.*

*Mine leto, dve in tri,
ves v plamenih svet gori.*

*Naš Andrej pa - tika taka -
kar naprej koraka.*

*Svet se ruši, svet se maje,
on pa mimo Himalaje.*

*Ko se vrne naokrog,
zmago, mir oznanja rog.*

*Veterani dolgobradi
k zadnji se zbero paradi.*

*Pišli četi general
svetlih znamenj je razdal.*

*Naš Andrej za službo vztrajno
zlato je prejel kolajno.*

x x x

VALENTIN PODSTENŠEK

*Eremit Valentin, puščavnik.
Valentin Podstenšek (1901 - 1936)
Puščavnikovi verzi, 1935.
Pesmi romarske.*

PUŠČAVNIKOVI VERZI

*V tihi tu živim samoti,
Daleč od šumnega sveta.
Nobena stvar me tu ne moti
V mislih mojih na boga.*

*Sam za sebe samotarim
Na gričku, na višini.
Tu živim in gospodarim
V miru in tišini. «*

*Tu ne moti me ropot
Posvetnega vrvenja
Ni nobenih tukaj zmot
Zemskega življenja.*

*Ptičic drobnih žvrgolenje
V jutranji zbudi me zori,
Slajša moje mi življenje
In trpljenje v pokori.*

*Tudi jaz sem bil poprej drugod,
Drugo živel sem življenje,
Sem srečo iskal vsepovsod,
A našel le sveta slepljenje.*

*Iskal sem v bogastvu srečo,
Zbiral sem blago, denar.
Spoznal pa z rano v srcu sem skelečo,
Da v bogastvu sreče ni nikdar.*

*V ljubezni iskal sem utehe,
V ljubezni mladi, vroči;
se v strastne vrgel sem pregrehe,
Da utešim ogenj žgoči.*

*V orgijah ponočnih
Zastonj sem iskal mir;
Po plesih bučnih in poskočnih
Je še večji v srcu bil nemir.*

*Se vdal ljubezni sem globoki,
Misleč, da najdem sreče dar.
Rad vodil dekle bi k poroki
Tja v cerkev pred oltar.*

*Leta tri sva se poznala,
Leta nedolžnega življenja;
Se sreče svoje radovala
V veselju brez trpljenja.*

*Ali glej, Bog ni hotel, da našel bil
Bi posvetno srečo.
Mi pelina kupo polno je nalil
In poslal mi težko je nesrečo.*

Oče od deklice mi ljubljene
Je zvezi naj'ni bil nasproten;
Ko izve za načrte moje, njene,
Do skrajnosti je bil togoten.

Hčerka bila mu je edinka,
Ženo že je pokopal,
In ko mu umrjeta še sinka,
Z Anico je sam ostal.

Strastno divji lov je ljubil
V svoji že mladosti;
Ko je pa ženo, sinka zgubil,
Se vrgel v lov je do blaznosti...

Je v gozdu bila tratica,
Ah, tratica zelena,
Kjer mi moja Anica
Obljubila je, da bo mi žena.

Na tratici sedela
Sva še premnogokrat,
Kjer Anica prejela
Poljub od me je prvokrat.

Ptičke drobne žvrgolele
Pesmi mile so nad nama;
Cvetlice opojno so dehtele
In sklanjale se proti nama.

Enkrat zopet tam sediva
Na tratici zeleni,
Šepetaje govoriva
O sreči moji, njeni.

*Iz gozda se zabliska strel,
Na me je bil oddan:
Je v srce Anico zadel,
V prsi nje deviške, v levo stran.*

*Glasno Anica zavpije
In v naročje se mi zgrudi.
V grozi strašni se mi srce vije,
V grozi, boli vse prehudi.*

*Še enkrat milo me pogleda,
Na ustih trpek ji smehlja,
Več hip se drugi ne zaveda -
Njen zadnji čutil sem vzdihljaj.*

*Niso ptičke žvrgolele
Več, na drevju tam sedeče,
Cvetke niso več dehtele -
Priče b'le so strte sreče.*

*Oh tratica, oh tratica,
Nikdar mi pozabljena,
Saj je na tebi moja Anica
Za vedno b'la zgubljena...*

*Prošlo je vse, le spomin
Se včasih vrača mi nazaj,
Tedaj pa v srcu globočin
Vstane mi velik: "Zakaj?"...*

*Tam v kotu pa, glej, križ stoji
Na njega se oko ozre;
Na njega, ki razpet visi
Na križu, za roke, noge.*

*Glej, On, ki na sebe vzel
Grehe vsega je sveta,
On, ki ponižno je trpel,
On mi zacelil rano je srca.*

*Po neskončnih hudih bojih,
Ki sem v srcu jih imel,
Priplazil sem do nog se Tvojih,
In Ti grešnika si me sprejel...*

*Zemeljskih ne iščem več dobrot,
Bogastva več si ne želim;
Za popravo prejšnjih zmot
V samoti zdaj se pokorim.*

*Kakor nekdanj Judi
So Kristusa preganjali,
Tako so vedno tudi
V mene se nasprotniki zaganjali.*

*V skalnati sem bival
Do sedaj votlini.
Nisem pa miru užival
Kot v tihi tu višini.*

*Tu postavljam hišico, kapelo;
Upam, da v miru bom živel;
Življenje mirno bo, veselo,
Če pred ljudmi bom mir imel.*

*V svetu zdaj je sama zloba;
Za bogastvom vse drvi.
Pa v bogastvu skrita je hudoba,
Ki še nobenemu sreče dala ni.*

*Zastonj za srečo hodiš,
Neumni ti zemljan;
Zastonj po zemlji hodiš,
Ker trud ti je zaman!*

*Zastonj jo bodeš iskal
Do konca svojih dni,
Čprav bogastvo stiskal
Ogromno v rokah bi.*

*Delež človeštva je trpljenje,
Ki deležen ga je vsak;
Celo zemeljsko življenje
Spremlja ga na vsak korak.*

*Ko obujam svoje si spomine,
Se vedno glas mi v duši oglasi:
Sreča, bogastvo, slava hitro mine,
Vekomaj le večni Bog živi.*

*Kličem vam, o vi zemljani:
Nastopite pot k pokori,
Da ne boste razuzdani
Pozabili na: Memento mori!*

x x x

FRANC LAMBIZAR

Franc Lambizar (1903 - 1975)

Popotnik Lambizarjev Franc,

citarar iz Plešivca.

Pesmi romarske.

DOMAČA PESEM

*(iz Šaleške doline; Škale - Plešivec,
dogodki od leta 1920 naprej)*

1 *To pesem jaz revež sem zložil
Popotnik Lambizarjev Franc
Ljudem bi rad malo potožil
Da oče moj bil je pijanec*

2 *Še mlad pa dobil je posestvo
Prav mnogo je bilo lesa
Dobil je bogato nevesto
Živina vredje je vsa*

3 *Moja mama je bila poštena
Pa strašno trpela doma
Al bila je večkrat tepena
Ker mož se v pijačo poda*

4 *Prijatle je slabe poslušal
Učili so njega tako
Zakaj bi domače ti šparal
Sam uživaj dobrote lepo*

5 Živino in les je prodajal
Spil žganja eno flašo vsak dan
Strašno doma je razgrajal
Doma je bil vedno pijan

6 Zapravil kmetijo in polje
Nič trdil se ni ne potil
Je teklo počasi ko olje
Še dobre je volje kje bil

7 Lep dom vse šlo je počasi
Volički in kravica šla
Ves les debeli bli hrasti
Za dolge pol grunta proda

8 Pa grozno me oče je mučil
In strašno sem trpel doma
Zato mi posestvo obljubil
Sleparja mi svet ne prizna

9 Al žena je bila poštena
Pridna varčna je bila povsod
Skrb za otroke mož nema
Doma je pijanec gospod

10 V zmoti blo ljudstvo domače
Priznalo ni žene bridkost
Hvalil so očete divjake
Krivica ljudem je modrost

11 Od truda zdaj mama zboli
Mož grozno jih muči doslej
Babica pa dolgo živeli
Naj crknejo babe čimprej

12 Za mamó zdihtujem jaz bridko
Prekmalu so mogli umret
Večkrat pogledam še sliko
Brezdomec potujem po svet

13 Kdor meni verjeti mi noče
Naj vpraša služabnike tri
Ker tudi pretepal jih oče
Siroveža sodijo vsi

14 V Plešivcu gor bil sem jaz rojen
Pa delal na domu dvajset let
Od očeta bil tako obsojen
Moral iti brez doma po svet

15 Svoj dom tam volja je moja
Po svoje si dom uredim
Dom tuji po volja je tuja
Zdaj samo še smrti želim

16 Kmetijo domačo sem ljubil
Tam rad bi jaz vedno ostal
Čeprav bi s težavo se trudil
Vsaj dekle bi čedno si zbral

17 Življenje družinsko pogrešam
Sam moram vsa leta ležat
S težavo pri kmetih zdaj delam
Na govni al v hlevu kje spat

18 Ostal sem sam revež na sveti
Izgubil nevesto in dom
Po krivdi očet doživeti
Najlepših sem nadej polom

19 Težave sem v pesmi popisal
Po svetu sem citre igral
Življenje kulturno sem risal
Ker knjige sem zelo rad bral

20 Al kraja domače to ljudstvo
Ne mara nič citer in knjig
Jim branje nadležno in pusto
A knjiga ni vredna sto fig

21 Jaz čutim prav živo krivico
Od očeta doma in po svet
Sovražijo ljudje resnico
Brezdomcu je hudo živeti

22 Jaz srečen ne bil še nikoli
Usode me tepel je bič
Bolezni pretrpel sem boli
Za delo hvaležnosti nič

23 V Plešivcu naš rod je propadel
Uničil pijanec Martin
Srečo mož sestro je našel
Bajto ma Štumfl spomin

24 Škode zdaj nima tu nihče
Cel oče zapravlil mi dom
Vsaj ljudstvo je melo dobičke
Jaz moram trpeti polom

25 Ko v hladni gomili počival
Mir našel popotni bom mož
Dobrote pa tujec bo vžival
Jaz nimam hvaležnosti rož

*26 Le kmalu smrt z roko koščeno
Po mene le pridi čimprej
Da predolgo ne bodem v nadlego
Prijetle pa dolgo poznej*

x x x

P.S. 1. (v pismu, ki naslovniku najbrž ni bilo odposlano): "Spoštovani urednik Ignac Kropivšek!!/ Tukaj torej pošiljam na ogled mojo pesem. Prosim, sodite in pišite mi, če pride v poštev /za/ Vašo kmečko knjigo /.../ Prilagam /pesmi/, ki so jih pregledali dr. Fran Mišič /.../, toda takrat ni bilo papirja za tiskanje. /.../

P.S. 2 (istotam): "Sporočam vam, da sem zložil doslej že več pesmi o Šaleški dolini, o Škalah in Mislinski dolini. Dobrotniki /za/ vse te pesmi so mi izrekli pohvalo; trije duhovniki: župnik Ksaver Meško, župnik Martin Š./.../ in župnik Maksimiljan Prah /.../ /1954/

SLABI ČASI

Slabi slabi časi
Kmeta tro donejšni dan
Kjer pod načinom takim kvasi
Kjer bi vsak bil že rad mestjan

Nekdaj sukno je debelo
In domače nosil kmet
Zdaj pa drugo le obleko
V tem meščan mu je izgled

Nekdaj iz domače preje
Srajce nosil je naš kmet
Zdaj se takim srajcam smeje
Tanke mestne so mu všeč

Nekdaj kmetovske device
So nosile vse prosto
Zdaj kmetice od gospice
Ne boš ločil prav lahko

Nekdaj kmet je le to jedel
Kar pridelal je doma
Za štacune on ni vedel
Zdaj nasprotno vse ravna

Glej možake žganja pijane
In mladeniče obdivjane
Poživinili so se
Groza videti jih je

*O žganje ti nesrečna pijača
Ti kuga strup ki človeštvo mori
V žival človeka preobrača
Telo in dušo mu pogubi*

*Kmečko dekle kmečki fant
Nosita zdaj gosposki gvant*

*Kako izgubil hišo in polje
Nič težko teklo je kakor olje
Nič nisem se trudil ne potil
Še dobre volje sem zraven bil*

x x x

LAMBIZARJEVA PESEM

/Iz zapuščine: Pesmarica (rkp.). Založil F.L. (1943).

Zapisal: Avgust Rošar (1945).

01 - 54. Odbral in redigiral sestavljalec./

xxx 31.)

*Ko sem harmoniko igral
So me vsi radi imeli
Kadar sem pa knjige bral
So me pa čarteli*

xxx 33.)

*Za bedaka me imajo
Kjer me dobro ne poznajo
Mnogo knjig sem jaz prebral
In sem tudi citrat znal*

xxx 34.)

*Pri nas ljudje takšni so
Knjige brat ne marajo
Ako bral sem jaz iz knjig
Rekli so - osel si velik*

xxx 35.)

*V knjigah bral sem jaz tako
Knjige brat to je lepo
Le tisti zna govoriti prav
Kdor je Mohorja knjige brav*

xxx 36.)

*Knjige brat je učenost
Citre - to je umetnost
Kdor ima za to veselje
Pošteno njega je življenje*

xxx 40.)

*Daleč sem jaz potoval
Po svetu s citrami igral
Eni so prav dobri bili
Drugi so me zmirjali*

xxx 41.)

*Trije godci smo potovali
Citre gosle smo igrali
Zravn je še kitara bla
Ki je prav lepo štimala*

xxx 43.)

*Na svet so bili še ljudje
Jaz sem jim hvaležen vse
Nekateri so prav dobri bili
In prav lepo me vabili*

xxx 44.)

*Le pridi k nam zan kratek čas
Ker tak čedno špilat znaš
Bo mnogo fantov in deklet
Dobre volje bomo spet*

xxx 47.)

*V Šinbricu še ena hiša je
Karničnik imenuje se
Prav dobri bili so ti ljudje
Dekleta so prav lušne ble*

xxx 48.)

*Večkrat jaz sem tam igral
Jedel pil in se smejal
Ta srednje dekle Marica
Je z mano citre kupila*

xxx 49.)

*Igrati zdaj sem jo učil
Zraven nje sem sedel ino pil
To ljubko dekle Marica
Zelo mi je pri srcu bla*

xxx 50.)

*Sem mislil ji povedati
Dopadeš se mi dekle ti
Toda prestar sem jaz za njo
Gotovo bi razžalil jo*

x x x

*PROPADEL SEM ZARADI BOLEZNI,
PRODAL SEM HARMONIKO ZDAJ.*

(Osnutek zadnjih - Lambizarjevih)

*v hribe že davno -
kraj Graška gora Plešivec ljudi
kmet Lambizor Plahuta
njiv cokle v breg buta
delo - žena - kmet - krave - trpi.*

*Davnih časov nazaj še prvi je rod
kmetija Lambizor pa delo je pot
njiv žita krave, vole
les bogati gozdovi
stari oče Lambizor dobri kmetje nekoč*

*sin Lambizov Tinč kmet je bogat
mnogo lesa prodaj je večkrat
zapravi živino in vole
pol kmetijo mlin polje
sin Francet je zdaj siromak...*

*sestra pol kmetijo dobi
dva delo strašno - trpi
v službo mož hodi
dela kamenje breg doli - da
družina velika živi.....*

*danes sestra mož dobri je kmet
travnikov Mehov sta kupila - breg
poleg Lambizorjeva koča
travnik tri johe planota
lepa kmetija Lambizov bo spet...*

*Sestra vabi koline je svinj
na večerjo brata Franc pride pozimi
Štumfil družina
jedi polna je miza
s seboj še dobrote dobim...*

*Zdravnik ubožce poslal dom Šalek
tam Lambizor Francet ima zavetje več let
dom je počitka
siromakov je hiša
delo pozabili ubožce zdaj kmet...*

*Kosil, in žito mlatil nekoč
Lambizor Francet dvajset kmetu pomoč
kmet pozabil delo
Plešivec obiske nič gredo
samo Božič Tončka moja sestra dobrot*

*Sestra mi pošlje darilo moj god
pisanke Velika je noč.
Sestra pošlje svoj bratu
tri Velika noč siromaku
hvaležen jaz sestri dobrot da
nikoli sestra bolezní nadlog
molim čuvaj sestro naj Bog.*

x x x

*ZA GODCA ME NEKDAJ BO VABIL!
Propadel sem radi bolezní
Prodal sem harmoniko zdaj..*

x x x

KAREL DESTOVNIK - KAJUH

Peter Kalin

Drago Jeran

Karel Destovnik-Kajuh (1922 - 1944)

Isti, Markacije, 1942.

Isti, Pesmi, 1943.

D. Moravec, Kajuhove pesmi, 1949.

E. Cesar, ZD Pesmi, 1966. 1971, 1978.

Moja pesem, 1981

*Ves kraj je čudno nem,
le dvoje sivih vran
je odletelo v južno stran.*

(Iz Novoletnega soneta)

NOREC

*Hodil je po ulicah in se smejal,
venomer smejal.*

*Poljubljal plotove in šipe
ogromnih izložb.*

*Otroci pa so ga dražili
in se mu smejali.*

*Ves razgaljen je hodil okrog,
nihče se ga ni usmilil, niti bog.*

*Govoril pa ni ničesar, le smejal se je,
smejale, smejale,*

kot da bi bil najsrečnejši na svetu.

Slednjič pa ga je orožnik z medaljo odgnal.

IZ PISMA JEZUŠČKU

Čeravno mi je oče pravil,
da k nam ne boš ničesar nosil,
bi te vseeno rad poprosil...
A ne bombonov, smuči in slaščic,
ne kakor lani kruha in potic...

Snega nam pošlji, Jezušček, snega,
da oče dela bo dobil na cesti.

x x x

BERAČ

Srečal sem potnika brez desnice,
suhega, krvavega,
v očeh je nosil
nekaj skrivnostnega,
z levico pa je lajno vrtel.
Gledal me je s topim pogledom,
nehal je lajno vrteti
in stegnil levico naproti
ter čakal od mene daru.

Obstal sem., zatisnil oči...

On pa je prosil, brez nehanja prosil.

Pravil mi je o mladosti, ljubezni in sreči

in o prejšnjih dneh...

"Gospod, pomagajte, v tovarni sem izgubil roko"

in stegnil je zopet levico,

od lajne ožuljeno vso.

Šel sem naprej, reven kot on,

za eno spoznanje sem bil bogatejši.

On pa je zrl za mano s tistimi očmi

in si gotovo mislil, da sem

največji skopuh na svetu.

x x x

OTROKOVO PISMO JEZUŠČKU

*Gospod kaplan mi večkrat
je o Tebi pravil
in rekel je, da dober in usmiljen si,
da si otrokom mnogo lepega napravil.*

*Veš, name Miklavž je že pozabil,
je žogo Milanu, copate, vlak prinesel,
a prošnjo mojo je odbil.
Jaz sem le to ga prosil, da oče naš bi več ne pil.
Ti, Jezušček, Ti me ne boš pozabil?
Vem, da ne boš,
ker tudi Ti si reven bil kot mi
in veš, da je težko ubogim.*

x x x

MOJ DED

*Petdeset let je v tovarni umiral
in delal za druge kot vol;
nikdar se smejal ni, nikdar upiral,
po šihu je sklonjeno šepal domov.*

*Tih je in skromen, navajen trpljenja,
da skoraj govorit ne upam se z njim;
Vsega naveličan, sit vsega življenja,
zajetega v bol in tovarniški dim.*

*A kadar ob vinu mu v žilah vzkipi,
takrat bi vso plačo naenkrat zapil
in dolg svoj tovarnarju vrnil s pestmi,
z veseljem - ko psa bi takrat ga ubil.*

x x x

MOJ OČE

*V vseh krčmah zakotnih ga dobro poznajo,
saj skoraj ves teden kar v njih preživi;
le kadar na dolg mu več žganja ne dajo,
prihaja domov in nad nami kriči...*

*mu strahotna idila,
ki zanjo nikoli ne najdeš si leka;
in vsi ideali le krinke - mamila,
ki varajo z njimi gospodje človeka.*

*Edino v pijači še najde tolažbo,
zato bo vsega se za žganje prodal;
kaj njemu, če spravi vse skupaj na dražbo,
saj ve, da bo kmalu med mrtvimi spal...*

x x x

NORA ŠTEFA

*V oguljenem plašču in z ruto na glavi,
večer za večerom počivat hiti.
Ob svetlih izložbah se včasih ustavi,
zre vanje, se joče, smeji in kriči.*

*Majhna je, kruljava, vajena dela
in srečna, če kdaj ji pogledaš v obraz.
Ničesar na svetu bi bolj ne želela,
kot zlatih zobov in nakodranih las.*

*dni pričakuje
in pravi ljudem, da je lep in bogat;
na svatbo jih vabi in vsem obljubuje
pijače, kolačev in drugih razvad...*

x x x

TI IN JAZ

*Poslušaj me, deklica moja, poslušaj.
Veš, zadnjič sem zbirko erotičnih pesmi prebral,
pa sem tako se, tako se smejal.*

*Mlad pesnik je pisal pesmi dekletu:
Demant moj... skrivnost vseh skrivnosti...
...zaklad vseh zakladov si ti...
...nebeška opojnost je tvojih oči...*

*Tako je prepeval
in jaz sem se vsem tem besedam smejal.
Saj ti bi se tudi smejala, kajne?*

*Tovariš si mi
in ostaneš za vselej tovariš.
Oba sva človeka slabosti
in kadar je ura trpljenja dvanajst,
takrat še močnejše začutiva svoje človeštvo,
takrat je med nama vse polno vezi.*

*A on je govoril:
"Nebeška opojnost je tvojih oči!"
Kaj meni nebeška opojnost oči!
Jaz ljubim ljudi,
ki gledati zanjo z očmi!*

*Tja med ljudi bova, deklica, šla,
tja med življenje,
v sredino gorja,
jaz bom oral
in ti boš sejala pšenico,
zvečer bova trudna in srečna
ležala na trati
in zrla spokojno v bodočnost!*

x x x

ŽALOSTNA PESEM BAJTARJA DREJCA

*Dež, dež,
vse noči po strehah lije...
Dež, dež,
vse noči po šipah bije.*

*Polja in vrtovi,
vse je, vse je pod vodo,
in po njivah vsi plodovi
v dežju gnijejo in mro.*

*Groza, groza,
temna groza se budi.
Groza, groza,
temna groza je zajela vse ljudi.*

*Roke, roke,
žuljave in pridne roke,
roke naših žen in naše roke,
te otmo nam vsaj otroke...!*

x x x

NA KMETIH

*Daj nam danes naš vsakdanji kruh,
hlapcev vernih se usmili! -
smo vsak dan Boga prosili,
pa ni slišal, bil je gluha.*

*Suša nam je vse pobrala,
samo slamo smo poželi,
kašča prazna je ostala,
stežka smo se preživeli...*

*Letos bo polje rodilo,
toda tujcem za vojsko,
prazne bodo naše kašče, lakota bo nad vasjo!*

x x x

KRALJ MATJAŽ

*Bradati kralj Matjaž le spi,
spi in bo še dalje spal,
njega sploh ni,
samo naš strah ga za rešnika je izbral.*

*Matjaž ne bo nikoli vstal,
ne more, ker ga ni!*

*Matjaž sem jaz,
Matjaž si ti,
smo mi in ste vi vsi,
kar nas malih je, zatiranih ljudi.*

*Matjaž je zagorski rudar,
Matjaž je dolenski drvar
in ljubljanski cestar,
iz Kroke žebjar je Matjaž.
Vsak delavec,
ki na njegov se rovaš
pitajo proti,
vsak tak je Matjaž.*

*Matjaži so tisti,
ki mro kakor ribe v izsušeni strugi,
to so vsi naši sočrugi
od Jesenic do Trbovelj
in od Slovenskih goric do Borovelj.*

*Naš kralj, naš bradati Matjaž
pa le spi in bo spal.
Toda človek bo kmalu
svoj tilnik vzravnal!*

x x x

KAJUHOVA PARTIZANSKA PESEM

V MESTU

Suh poletni veter piha,
veter piha, ko dva vzdihaja,
pesem tujo preko cest odnaša:
tujo pesem, ki jo poje zdaj mladina naša.

Vse odtlej, ko so gospodje
kot dekle počestno
domovino nam prodali,
vse odtlej
je treba na ukaz zapeti...
Glej, kako blešče se pruski bajoneti.
Poj, poj,
kaj zato, če nimaš več kaj žreti,
v pesem moraš lakoto odeti!

Ulice so puste,
človek tih ko grob.
Na oglasnih deskah
vsak dan nov plakat,
plaho in ponižno
hodijo ljudje ga brat:
"Smrtna kazen izvršena danes zjutraj!"
Nemo zro ljudje v rdeč papir...
Dve odhajajoči starki sta pričeli tih prepir:
"Kaj boš, prav je komunistom, da jih
streljajo!"

*Te zverine vse požgo,
v Rusiji otroke žro,
žive bi nas v krop zmetali,
Bog nas varji!
Bog nas varji..."*

*Veter veje
in počasi
iz aleje
nosi
lačne dece jok!*

x x x

SLOVENSKA PESEM

*Samo milijon nas je,
milijon umirajočih med mrličji,
milijon, ki pijejo mu kri biriči,
en sam milijon,
ki ga trpljenje krotoviči
in vendar ga nikoli ne uniči!*

Nikoli in nikdar!

*Zato ker nismo trhle bilke,
ki po toči ovene,
ker mi nismo le številke,
smo ljudje!*

*Edino hlapci cvilijo ponižno kakor psi
in lajajo, da nas je malo,
da bi v uporu vse pobralo...*

*O, če ljudi bi ne bilo pri nas,
ljudi, ki ne ubogajo na vsak ukaz,
tedaj bi nas že kdaj odnesel plaz.*

*Tako pa še živimo,
čeprav nas je milijon samo,
zdahnili bi, da ne trpimo
z uporno, dvignjeno glavo!*

x x x

LJUBEZENSKA

*Samo en cvet, en češnjev cvet,
dehteč in bel*

odlomi, moja draga!

Ne bom ga za klobuk pripel,

ne bom ga v gumbnico si del,

odlomi ga, odlomi, draga!

Jaz bom ljudem poslal ta cvet,

vsakomur, ki na križ pripet

trpi v pomladi tej...

In glej, ta drobni češnjev cvet

bo v njih izbrisal malodušja sled

in spet razžaril tožni jim pogled.

Samo en bel, en češnjev cvet

odlomi, moja draga,

saj veš, kako vsak tak pozdrav

človeku za rešetkami pomaga.

x x x

PESEM TALCEV

*Le nikar ne jočite za nami,
žene, matere, dekleta;
jutri pademo v gramozni jami
kakor dobra zvesta četa.*

*Le nikar ne jočite za nami,
laže nam bo pasti, če z rokami,
stisnjenimi v pest, žalujete za nami...*

*Le nikar ne jočite za nami,
žene, matere, dekleta;
jutri pademo v gramozni jami
kakor dobra, zvesta četa.*

x x x

MATERI PADLEGA PARTIZANA

*Takrat, ko je prvič ročice razprl,
takrat si v radosti plašno vztrepetala:
Samo da mi ne bi, da ne bi umrl!*

*Takrat, ko na prsih je tvojih še spal,
takrat si mu nežno v solzah šepetala:
Glej, kmalu iz tebe cel fant bo postal.*

*Postal je tak fant, da bi gore premikal,
nikdar se ni klicu svobode izmikal.
Tako si mu segla poslednjič v roko,
in v tebi je tlelo: Da vrnil se bo!*

*Zdaj veter raznaša besede njegove,
prisluhni natanko, da čuješ glasove:
Lepo je, veš, mama, lepo je živeti,
toda, za kar sem umrl, bi hotel še
enkrat umreti!*

x x x

KAJUHOVA SMRT
(22.februar 1944)

Fran Roš (1898 - 1976)

*Naprej divizija! Tri brigade!
Naprej iz obroča v sneg in mraz!
Razbili smo vse sovražne napade
in spet si odpiramo svežo gaz!
O štajerski hribi v gozdni tihoti,
globače v temačnem dnu strmin
in ti domovi v snežni samoti,
to hladno sonce nad bleskom planin!
O kje si, pomlad, da v čas februarja
zaveješ topla z močjo viharja?*

*Nikoli ni Štajerska klonila!
Do Sotle po dolgi poti je šla,
da je na slovensko zemljo stopila,
vso razbolelo v žaru gorja.
Iz boja v boj in skoz žrtve
za njo je gorela krvava sled
o gostih grobeh, ki krijejo mrtve
pod smrekami, odetimi v led.
A dalje gredo partizani za ciljem
- do zmage pravice nad nasiljem.*

*Za borcem se v vrsti borec pomika
in vsakemu truden je korak
in teža orožja mu je velika,
a nove obroče kuje sovrag.
V sredini kolone, glej, nosila,
ki ranjenci bedni na njih leže.
Ne sme popusiti naša sila,
tovariški komandanti bodre.
Nov sneg obeta oblakov sivina.
Ob streljih vzdrhti vsa zimska tišina.*

*Med proletarci pa on maršira -
zapreden v misli, krepak in mlad.
Ko stran se kakor iz sna ozira,
svoj rodni Šoštanj bi videl tam rad.
Morda prav zdajle njegova mati
je tudi pomislila nanj v skrbeh.
Kdaj mogel ji spet bo roko podati,
a ona poboža ga po laseh?
Kulturnik Kajuh, zdaj s puško v roki,
svetal in močan v ljubezni globoki...*

*Kot svojo mladost je borbo ljubil,
ki zlo in silo nad ljudstvom stre.
Nikoli ni vere v čas izgubil,
ki novo pot življenju odpre.*

*Izlival se vsega je v pesmi svoje,
a zdaj, ko hoče to takšen čas,
naj le mitraljez v rafalih poje,
zagrinja fašiste v ognjeni plaz!
In še bo Kajuhova pesem zvenela,
ko zmago užival bo človek dela!
O Graška gora, v vrheh zelena!
Naprej zmagovito v preboj čez njo!*

*S poti je ne vrže zapreka nobena,
nezlomljena Štirinajsta je to!
Izkravela so mnoga telesa,
a ni se zamajal živi zid.
Pod njim na kraju svojega bese
sovražnik obležal je v tla pobit.
O gora jurišev, mračna in tiha,
junakom kraj poslednjega diha!*

*Pri Ravnah zija že nova zaseda.
Pod gromom granat naprej v vrhe!
Obraze borcem izjedla je beda,
šibe se jim pijane noge.
To sence so, že trudne do smrti,
a še je v njih budna prečudna moč.
V plamtečem srdcu, nikdar še strti
se iz obročev grizejo v noč.
O noč, počitek daj in uteho
pod gostoljubno jim kmečko sreho!*

*Nov dan. Kraj Belih vod, po Slemenih
zvrste se živi iz treh brigad
po hišah in hlevih, na pol lesenih.
Prišli so k pečem se gret in spat.
Povsod po domovih se cvre in peče,
saj danes je vendar pustni dan,
in tolkovec zlat iz buče teče.
Naj dušo priveže si partizan
in še cigareto pri tem si zvije!
O dobre in zveste v gorah domačije!*

Kajuh pri Žlebnikovih se je ustavil.
Omahnil je v kuhinjo ves šibak.
Nekdo mu ob mizi je prostor pripravil.
Bil znojen in mrk je, upal in grenak.
Oči so mu kalne v vročici tlele
in s puško v rokah je sopel težko.
Poet naš, volje vselej vesele,
saj spet ti zapoje kleno pero!
Ustvariš nam veliki ep o pohodu,
nesmrten boš z njim še poznemu rodu!

Z drhtečimi prsti je dvignil skodelo
in bezgov čaj je v požirkih pil.
Vse bolj mu ju v ognju telo gorelo,
ko zunaj se mrak je že gostil.
In kakor da v motnem prividu gleda:
ob njem na klopi tovariš sedi
in kri mu curlja čez lica blede.
Kipar Belač? A prijatelj molči,
v ovratnik plašča si usta skriva
in čelo mu smrtna senca obliva...

Razgrinjajo, glej, se češnjeve veje,
iskri se njih rahli, rosni cvet.
Iz tople luči dekle se prismeje.
Kaj res je že miren in veder svet?
O daj mi roko, predraga, mila,
naj vem, da nisi slika iz sanj!
Nemara je noč zlokobna minila
in tu je dan, ki trpela sva zanj.
Svobodno pomlad smo si priborili,
zdaj lepši svet si bomo zgradili...

Na čelu jašejo Vasja, Rudi,
Efenka. Brigade glasno pojo
in z njimi marširajo mrtvi tudi,
ne da se jim spati več pod zemljo.
Pregrinja jim cesto cvetje zmage,
ozarja jih soj veselih zastav.
Junakom je to domovine drage,
na smrt obsojene, živ pozdrav...
Smehlja se Kajuh, ko buden sanja
in vročo glavo na mizo sklanja...

Večer. Nocoj bo zunaj mrazilo,
tu grel bo žar iz široke peči.
Kaj ni se v temi tam nekaj zganilo?
Stražarjev korak krog hiše hiti...
V bregovih je jeknilo! Streli! Še streli!
Sovražnik pognal se je v nov napad!
Še v snu so borci za puške prijeli.
Huduč! Le malo imajo granat!
streho rafali
so v trdem taktu zaklokotali...

Pomoč je tu! Na juriš! V belo
odeti fašisti drsijo v beg.
Grdo jim je tokrat izpodletelo
- tri njihova trupla krijejo sneg.
A naši? Le kdo za razklanimi vrati
tam v ozki veži negiben leži?
Kajuh? Ta fant pogumni, zlati?
Iz ust njegovih diha več ni...
Ko je pohitel nasproti sovragu,
zajel ga rafal je na hišnem pragu...

Poetu pogled je odprl široko,
zmračila mu zadnja je misel obraz
in kakor da puško še išče v roko,
družico zvesto skoz ves ta čas.
Iz prsi se srčna mu kri je razlila,
strdila se v gostih črnih laseh
in tlak kamniti je poškropila.
Tam titovka z zvezdo leži na tleh.
Tovariši borci v veži stojijo,
glave so sklonili in molčijo...

Kajuh je mrtev! Kot nož resnica
vsem neusmiljeno reže v srce,
še globlje gube jim seka v lica,
iz praznih oči jim stiska solze.
Prišli so kmetje. Z žebli zabili
so mlado telo med šest desak.
Na vaški groblji v hladni gomili
po boju naj mirno spi junak!
Naprej, divizija! V mrko tišino
gre pot, obtežena z bolečino...
Pomlad je prišla za njo še ena
in ta je bila resnična pomlad,
vsa v novi, širni svetlobi rojena,
odeta v cvetje izpolnjenih nad.
Bleščijo se v soncu tam Bele vode,
po naši zemlji vriska radost
visoko pesem miru in svobode,
ki vodi ob njej v bodočnost most.
Kajuhova pesem, živa in smela,
nam k novim zmagam bo v veke pela...

x x x

POGOVOR S KAJUHOME

Peter Rezman (1956 -)

Kaj bi pel rojak,
ti,
ki prestreljen si obležal
za boljše dni?
O lajnarju -
ko nemo šel si mimo njega?
Ne, ne,
veš, lajne so iz mode.

O Štefī, ki si ženina želi?
Ne.
Štefe smo zaprli
na Gutnpihl,
v Vošnjakove hiše...
o Štefanu -
morda.
Še zdaj si sreče išče,
pri kmetih se udingja,
v jasliah spi.
Da ne verjameš?
Vsak dan ga vidim,
še živi!

*No, dobro,
sam je kriv,
tako smo skupno ocenili;
zakaj se je zapil?!
... bila je ženska in denar in kocke...
pustiva to,
o tem gotovo ne bi pel,
saj dolgo več ne bo živel
in ... zbriše se ta madež.*

*Morda bi ti otrokom pel:
hopla copla
hop in hop
in glej ga šop -
denarja mislim.
Da ne?
Otroških pesmic ne bi pel,
ti revolucijo bi gnal do kraja
in ne bi svoje pameti
topil v denar in hiše.*

*No, ti tako imel si hišo,
ki v njej bi zdaj lahko živel,
tako pa si ostal zaprt
v majhni sobi
na osnovni šoli.
A tvoja hiša
še hotel ni več
in v njej se pije
in razvrat,
pretepi,
... potem jih milica
v marici razvozi na hladno.
Da.
Marice so še,
samo za zdaj so modre,
kot nebo.*

*Drugače je lepo pri nas,
le zadnji čas svarila,
da delati bo treba več
in stisniti
preveč zrahljani pas.*

*Ti si življenje dal,
le enkrat si ga dal za nas,
pa ne bi smel umreti,
ker tebe bi rabili zdaj,
junaka glasnega,
z velikim srcem,
in moral bi zapeti!*

*Veš,
hitro teče čas.*

x x x

FRANC HUDOMAL

Franc Hudomal (1927 -)

Pesmi, rkp., 1945 - 1952

ODREŠENJE

*Skozi temne dneve štirih let
prižgal se sij je zvezde zaželjene,
prestano strašno je trpljene -
pogina narod je otet!*

*Skozi težke dneve štirih let
naš narod so izseljevali,
a niso nas ne strli ne pregnali -
pogina narod je otet!*

*Kako je silen v svobodi naš polet!
Kjer dim nekdanj je smrt oznanjal,
se klas na njivah spet bo klanjal -
pogina narod je otet!*

x x x

NAŠA BOLEČINA

Čemu tak hrup ženo sosedi,
čemu vsa podlost, vik in laž?
Naj le blešče se njim pogledi,
odgovor dal je narod naš.

Mar zemlja smo le za kupčije
in večno le tlačanski rod?
Kdo žgoče te ne čuti rane?
Partizansko nam srce še bije;
dovolj gorja je bilo tod,
krvi, solza, vasi požgane...

Zaman pohlep je njim po Istri,
po krajih, ki so naša prst,
a kdaj dokaz jim bode čist,
da narod tu je naš in čvrst!

A kjer pravica se priznava,
kjer gradi se lepši svet,
kjer iz starega se novo oblikuje
in sam si voli svoja prava,
tam čuti z vami ves prežet
vaš brat po krvi in sprašuje:

"Le kdaj vam, bratom tiranije,
razbit vezi bo tesnih spon,
da dan svobode vsem zasije
in skupen si zgradimo dom?"

x x x

POZDRAVI

*Zdravo, naš tovariš Tito!
Smo svobodni zdaj,
vodil si nas zmagovito,
slaven boš na vekomaj!*

*Zdravo, naši partizani!
Boj krvav je dokončan,
nikomur nismo več tlačani,
sami si kujmo lepši dan!*

*Zdravo vsem sinovom Slave!
Pozdrav vsem bratom prek meje!
Kje so meje te nekdanje?
Mejnik slovensko je srce!*

*Pozdrav vsem junaškim komsomolcem,
sinovom bratskega rodu,
tem smrti ne plašečim borcem,
junakom vsem za svet miru!*

*Naš prapor se v vetru vije
in žitno klasje valovi,
srce veselo v prsih bije,
trpljenje več ga ne duši.*

*A slava borcem, ki jih krije
ta svobodna naša prst.
Čeprav njih truplo v njej segnije,
ideje hrani narod čvrst.*

xxx

MLADA NJIVA

*Ko sonca topli žarek
na zemljo sije spet,
izginja sneg na polju,
iz tal požene cvet.*

*Podobno naše je življenje;
mladih let korak je plah,
povsod neznane tajne -
in vendar ni nas strah.*

*Volja, delo ter učenje
razširja in bistri razum,
a naprej nas vodi, žene
življenja smeli naš pogum.*

*Od prvih črk spoznanja,
do brezкраjnih teorij,
misel naša se pogloblja
v stvarnost dni sodobnosti.*

*Kamen se na kamen stavi,
da s tal se dvigne trden zid...
Ko noči premine mračnost,
nam dneva se pojavi svet.*

*Le pogumno zaorimo
novo brazdo sredi trat,
da jeseni bomo z njive
iz zemlje vzeli kleni sad!*

x x x

DELU ČAST

/Ob proslavi 1. maja 1950/

*Pomlad zelena k nam je že prišla,
povsod razsipa cvetje belo -
Prapor v vetru lahno plapola,
čuje pesem se brigad veselo.*

*Zaril rudar se je v zemljo,
zaklade zemlje zdaj odkriva,
preganja luč v rovu mu temo,
obraz njegov pa znoj obliva.*

*Stroji nenehno pesem pojo,
kladivo udarja v skalnato steno,
vozički z rudo in znojem spojeno.*

*Naravi spreminja se naglo obraz;
čez polje v daljave vlaki hitijo,
s progami vežejo mesto in vas,
bele v soncu se ceste bleščijo.*

*Reka ponižno nam stroje vrti,
struge več niso čolnom nevarne,
po žicah pretaka nevidna se kri,
ki drami v življenje nove tovarne.*

*Nikomur več ni mar za tuje vesti,
bodočnost sam kuje si delavski rod!
Svobodni in lepši dom se gradi,
delo pričeto rodi nam že plod.*

- F. Hudomal -

*Delo naj bode vsakemu v čast,
z delom k zmagi spočetih idej!
Naša je zemlja, naša oblast -
s Partijo našo, s Titom naprej!*

x x x

PAVLA ROVAN

Pavla Rován (1908 -)

Pisateljica, pesnica.

Ista, Pozabljeni listi (1983).

BOLEČINA

*Vse minule vojne strahote
so danes le še spomin,
a še zmeraj živ,
še zmeraj boleč,
saj marsikomu
je padel najbližji -
padel je oče,
padla je mati.
padla je hči,
padel je sin...*

x x x

MLADOST
(nekdaj)

*Otroške sanje iz begunskih barak
so zbledele.*

*Mladost pa je naša,
polna neizpolnjenih želja,
le zelenela.*

*Iz usedlin prve vojne
smo črpali spomine
in rasli, rastli...*

*Takrat ob delu mladim
so rezali kruh, skromen,
suh, in vedno je ostalo
še nekaj lačnih ust.*

*Marljivost in poštenje
so nam starši vtkali.
Z bojem se je zjasnil dan
in noč je usahnila.*

x x x

SPOZNANJA

*Spoznanja,
ki se utrjujejo v tebi -
so kot zlitine...*

*Mrak je padel na naše ceste,
a vojna je klesala
čudovite ljudi.*

*Niso veliko govorli,
presodili so vse,
nam zemljo, rod rešili.*

Takrat je srce čutilo...

*Zdaj poplava besed
razblinja dobra hotenja,
trga misli
in v strugi govorjenja
ostaja kalna sled.*

x x x

MISEL

*Še žive hudobija,
zavist, maščevalnost,
stremuštvo kot pogonska sila -
in kot listje
jih veter raznaša.*

*Vendar se svet spreminja
iz dneva v dan
in sonce enako ogreva
tvojo in mojo dlan.*

x x x

VIDIMO VEDRINO...

*Vidimo vedrino
in hodimo mimo nje -
do mraka.*

*Mladi iščejo čustva
in doživetja,
drugačna od naše preteklosti.*

*Otožne so daljine,
mračijo jih tisti,
ki zastirajo dobre, mlade misli.*

x x x

ALADIN LANC

Aladin Lanc (1917 -)
Isti, Šatulja utrinkov, 1987.
Isti, Cvetovi košenin, 1989.

NEKOČ IN DANES

*Nekoč - so le mrtvi spomini za nami
in vse hrepenenje, ki jutri nas čaka.*

*A danes sovraži vse včerajšnje zmote,
da istemu grehu hitel bi naproti.*

x x x

TRPKA MLADOST

*Jok detinstva na mrkem pobočju,
dobra mamina roka brez kruha,
v kopico otrok zdolbena gomila.
Molitve v kletvi pesti razdrobljene -
trpka popotnja na plečih življenja.*

x x x

SLIKANICA MLADOSTI

*Vsa duhtiš po zemlji..
Oblaki, gore in sonce so zarajali v zatonu.
Tam je nebo trobentic
in slikanica tolmana moje mladosti.
Glej, še jo prelistavajo vetrovi...*

x x x

MOJA DOLINA

*O, dolina sončnih rož in metuljev,
z nebom lipe cvetoče.
Dolina zborov studenčnic,
paše za čredo in duše hlastanje.
Zibka vrbinja s sokovi piščali,
semnji iz lecta z zrcalom spomina.
O, jutra grlic, sena in orehov,
dolina moja iz žuljev in znoja,
z željo harmonike,
s pesmijo nageljna in rožmarina.
O, dolina sončnih rož.*

x x x

MOČ MRTVIH

*Zakaj se vračaš vedno znova,
znova, skozi lubje domotožja.
Zakaj prihajaš, da odhajaš
kot sovraštvo med ognjem in ledom,
kot klas, sklonjen pred koso usode -
prepričan, da moč mrtvih zmaguje.*

x x x

MOJA VASICA

*Lepa, lepa, o, najlepša
je vasica med gorami,
bela moja golobica
na razsanjani poljani.
Bela cesta jo ovija
in ob cesti so kostanji,
na kostanjih drobna gnezda,
a v gnezdih glasi znani.*

*Lepa, lepa o, najlepša
je vasica med gorami,
bela moja golobica,
ki utrip srca mi dramí.*

x x x

VEČER

*Prelistan je dan.
Rožno duhtijo misli jasmína...
Sence so omehčale mesec
in trave na pobočju
in ti se porajaš iz poljubov.
Šopek zvezd mi položi
v črno vazo noči.*

x x x

GRUDA

*Moja gruda je odprta na stežaj,
polna je nageljna in rožmarina.*

*O, višnjeva ti zemlja,
vonljiva po nebu in vetru,
rajne izplavljaš pod robove zorenja
(skozi tebe potujejo srce in krila ptic).
Rodna si pod streho lipe,
piščal iz solz in vriskov
sredi paše ti poje.
O, najlepši odmev mojih sanj,
skozi tebe potujem
in ti jemlješ in daješ hkrati
kot ljubezen.*

x x x

OTOŽNA PESEM

*Kadar jesen se v polja razlije,
takrat samoto prevzame nemir,
srce ubežno iz dalje mi bije,
kot bi slutilo življenja prezir.*

*Zapoved neba je oblake prignala,
otožnost slovesa s tujine meso;
oktober izpil je, kar maj je natočil
in pesmi kot rože v otavah zamro.*

xxx

VDOVA LJUBEZNI

*Na obalah jeseni:
halje ognja,
dim svatbe
in uteži utripov za trgatev čase.
Vzemi plavico brašna
za mline vetra,
barve za sliko ruše -
in ljubezen...
Ah, ljubezen -
samo okostje tvojega imena še poznam.*

xxx

JANEZ ŽMAVC

Janez Žmavc (1924 -)

Isti, v: Iskra, 1947

Isti, rkp.-koresp.

RIŠEM MELANHOLIJO

*V kleti se vlačijo hudobna bitja,
in zloba je raztresena v črepinje;
iz tvojih davnih pravljic, stara mati,
izrezala drevo sem grbasto z obržja.*

*Na okno so primrzile se kaplje,
ko se na cesti sklonjen spet ustavi
in nekaj blazno, tiho pravi,
ljubimec mojih sanj.*

*Narisala sem te, o dobri človek,
ki vsak večer prihajaš sam od vode!
Povabila bi te, pa moraš skozi sobe -
od tvoje sive suknje še kaplja.*

*Rdeči so oblaki spili mojo žalost,
rdeče gore so oglele mrzlo sonce,
ti pa zgrbančen ob rdeči vodi,
iz zemlje korenine trgaš, k meni hodiš.*

*O dobri človek, topli bi me, ko bi vedeli!
Spomladi ne prihajaj k meni,
obiščem te, saj tudi cvetje
iz tvojih hladnih rok pognati mora.*

x x x

JUTRO

*O jutro moje zlato, vsi zvonovi
vrvi srebrne so v nebo napeli,
zvoni, pozvanja: Smo snega nameli,
da bojo zbudjeni božični snovi.*

*Ej, pesmi moje, kam ste se zgubile
v poljane snežne, dalje vzradoščene,
da ni sledi za vami niti ene!
Kolednice, v meglice so se skrile.*

*Kje so sani in konji zlatoglavi,
kje beli dvor, dvorjani lahkoživi,
princesa ljubica? - Kaj to sem sanjal!*

*Pa če sem sanjal, strune so ubrane
ostale spete iz srca v poljane,
iz njih je tiho tvoj prihod pozvanjal.*

x x x

SLIKARJEVA JESEN

*Jesen, prelest opojnih barv,
razlitih čez kostanjeve aleje,
neznane sveta goreč odsev,
ki smrtnika me večno greje,
iskal sem te, ti čudoslastna luč,
poln neutešene in bogate želje.*

*Prišla si kot omamna reka,
naplavljala zlato iz tajnosti globin,
zdaj v me si se prelila,
narasla do brezbržnosti višin.
O, moje roke! Drevje golo.
V nemoči svojih dni se utopim.*

VRANI

*Vrani čez polja letijo
sami, oj sami.
Mislili pred njimi bežijo,
črni so vrani.*

*Vrani čez gozd odletijo
sami, oj sami.
Mojih se misli bojijo -
črni so vrani.*

xxx

VRNITEV

*Med zvezde veter strgan kolobari
in siplje prah vsemirskih cest na naju,
skrivnostne so poti kot sanje v maju
in blizu ladje, ki jih noč krmari.*

*O majhnem domu in ognjišču sanja
večer na daljnem najinem sprehodu,
veselim zvezdam na širokem svodu
v križpotjih zgodnji mesec se priklanja.*

*Potem sediva in o vsem kramljava
kot mlada zakonca, lahno sanjava
iz nežnih medsebojnih doživetij.*

*Popotno suknjo sem na tla razgrnil -
kolikokrat sem se tako že vrnil!
Nekje so ladje v vetru brez zavetij.*

2

*Počival sem na dnu zelene vode
z očmi, še bolnimi od leta ptic,
dotaknil sem se sence perutnic
in rahlo speče prebudil valove.*

*Med preslico oblak je taval
in zidal k mojim nogam bajni grad,
kako bi še enkrat vanj stopil rad,
do zlatih morij prost vsega zaplaval.
Pod jezom so orehove lupine,
tolmun neznamen tihi ocean
in komaj sapica nad njim orkan.*

*Joj, vetrc, nisem več bolan tujine,
globine njenih sem oči pijan,
pomagaj mi, da najdem spet pristan!*

x x x

NE VEM KAKO

*Ne vem, kako je, da se ti predajam
vsa kakor v vetru, ki me nekam nosi,
kjer mi vse jemlje, a ničesar prosi,
dokler nemočna v njemu se porajam.*

*Ne vem, če prav je. Rajajo mladosti
še sanje na očeh mi in igrače,
in duša moja čez gredice skače, plače
prepolna joka in solza radosti.*

*Ah, ljubi moj, nikar me ne ukleni!
Glej, sama več ne vem, kedaj postala
ljubimka sem - tako se mi dozdeva.*

*Ne, ne, nikar objema ne razkleni!
Kje sem, nezvesta deklica, obstala!
Saj skupaj po tej grešni poti greva.*

x x x

LEDENE ROŽE

*Ledene rože -
nihče jih ne poljublja,
nobene vaze ne krasijo
in vendar kot druge
pod soncem venijo.*

*Ledene rože
so moje bele sanje -
hotela pesem si,
pa sem zarezal vanje
in je pritekla kri.*

*Kdo poljubil me v spanju,
ustna položil na cvet? -
Ah, zdramili so se spomini,
metulji so blizu in sladek je med.*

*Nebo je snežna poljana
in zvezde
raztresene rože ledene,
ki padajo v moje roke
kot zamrznjene
kresnice.*

- Glej, najina zvezda! -

*Ah, kaj bi le z njo
tu na zemlji počela!
Poljubov ni vajena,
pa je skopnela.*

x x x

VETER

*Veter
čez ograje, krog oglov...
poslušal sem te,
vonjal cvetje,
ki si jih po polju trosil
iz nevidnih košar.*

*Včasih si mi bil
vihar.*

*Ko boš le še sapa,
veter,
nagni k meni
poljsko cvetko
za poljub -
postani spet
vihar!*

x x x

Iz cikla "Ledene rože", 1947

SPOMLADANSKE
(1946/47)

1

Kako se veselim
pomladi, deklica!
Tja v polje pohitim,
ti z mano, deklica.

Metuljčka ulovim
v zeleno mrežico -
Joj, ko pa se bojim
prijeti ga z roko!

O, da te le dobim,
metuljček modrozlat,
čez polje te spustim
spet v rožnato pomlad!

Še tebe ulovim
za krilce, deklica -
Joj, saj te spet zgubim!
Kaj naj potem lovim?

2

Ah, ta pomladni veter!
Z gora prinesel toliko je vseh vonjav,
da duša že ne ve kam z njim
in misli: saj se je le poigral,
že jutri se bo spet kesal.

*Pa čakaj!
Nekje sem videl cvet,
med snegom je pognal
in je ostal
in je nabral
iz sonca toliko medu,
da je čebelici slabo postalo
in ni več mogla odleteti.*

*Ah, ta pomladni veter!
Čez noč se od nekod je vzel
in človek bi mu moral vse verjeti -
še to, da je ves svet obšel.*

3

*Še ena pomladna!
Sedaj pa zares.
Nobene skrivnosti ni vmes.
No, čujte!
Novica je kaj nenavadna:*

*Dva mlada človeka
hotela kar bosa sta v svet -
in v culi obleka
in v žepu kos kruha
in ona dve roži v laseh...*

*Pa kaj bi iz tega,
saj ona je mlada
in on je poet!*

JERNEJ ROJ

Jernej Roj

Karel Klančnik (1928 - 1988)

Isti, Patetični poem - Pomladni poem, 1953.

Isti, Heroika, 1953.

Isti, Šeherezada, 1953.

BODI PESEM

*Vihar sem, ki sile prešerno razdaja
in jadro, ki večno krmari v pristane.
Otrok sem, ki s smehom srca osvaja
in gnev, ki ruje laži in nič ga ne gane.*

1.

*Moj vzpon je slap, ki vrtoglavo pada
iz prebodene skale v dno kotline.
Peneče se zarijem v prod sipine,
kleči mrše mi glavo sred prepada.*

*V tesneh poglobljam trpko svojo strugo
in nemim kamnom vtisnem belo tugo.*

*Tolmun, ki vre in breg molče spodriva,
trepet umirjene ujame vode,
ki v divjih padcih je zaman iskala
iz trdih kamenjev v mehki svet izhode.*

Granit je moja misel preorala.

Sprejela vase me je plodna njiva.

2.

*Rožna poljana je tvoje telo
in tvoja kri je spolzka svila.
Mehko si mojih misli se ovila,
s krvjo predala plesu se, celo
vse sladostrastje nog odkrila,
saj nisi v snu slutila, da nekdo
se na skrivaj je vtihotapil vate
in pripeljal s teboj je svate.*

Dejal sem:

"Bodi pesem!"

in bila si

*zatišje srčno... Ves se tresem,
oči plamtijo, kretnje - klic pragozda
in tvoja grud ima obliko grozda...
Zalila ustne si mi s curki vina;
nekje v daljavi tvoja je bližina.*

*Dejal sem: "Bodi pesem!" in bila si
in moje misli - zreli žitni klasi -
sejale v dobro zemljo so rumeno zrnje
in rekla si: "Ob žetvi se povrne."*

3.

*In zdi se mi, da sva na širni stepi.
Oblaki - podivjana čreda konj -
in sončne rože, sol, osat in vonj
steptane zemlje...*

Vse se lepi.

*Med plesom si glavo sklonila.
Kot pesek spuščava se k zemlji
in zopet sva oprla se ob krila.*

*Iztrgaj mi srce, dekle,
in jemlji, vedno znova jemlji!*

*Saj vse v meni prosi
in moje misli so krvavi kosi
srca, ki veter med osat jih troši.*

x x x

MOJ BOJNI KONJ

1.

Ležim. Bre. Ježe so rjuhe sveže.
In moje misli bojne so zastave.
Ob meni žena - grudi so ponave.
Navzven štrle. Navznoter tuga seže.

Pohodi moji so viharne ježe.
Obredel danes sem visoke trave.
Mehke so - vanje bodo padle glave.
Nabrušen nož telo je - nima reže.

Nocoj sem bojno osedlal kobilu.
Cigani smo. Moj ded ima žrebčarne.
Raztrgano nebo nas je dojilo.

Prostost naš bog je, naša smrt tovarne.

Odhajam. V krčih ženo je zvalo
iz mene, ko sem skočil na kobilu.

2.

Moj bojni konj - v naskoku vrha sva vzela.

Stiskaje sem zmehčal noge v stremenu.

Raztrganci vale se po slemenu.

Noč vstaje se je v jutro razbolela.

Razgrabili cele kupe smo pepela.

Zlomili kmetov hrbet so v kolenu.

Zažgana vas budi pohlep po plenu.

Okorna roka petelina je napela.

Bila je noč pred pasjimi nalivi.

Vriskaje želi žitno smo dobrovo.

Kobilje stresale so žene grivo.

Težaški pot strdi lase v predivo.

Čez noč postavili smo svet na glavo.

Pozabljen klas stoji na goli njivi.

3.

Rdeči sneg nas žge ob mrzli luni.

Noge postale so zabuhli krapi

in topel kruh nas mesece že trapi.

Zadavi glad in prvi boš v komuni.

Če pade kdo, v globoki sneg ga suni

s poti. Postal bo trd ob tenki sapi.

Ob ognjih bratimo se kmetje s knapi.

Lobanje tremo v moko.

Mi - gladuni.

- J. Roj -

*Na hajkah krvoločni smo volkovi.
Z zobmi pregrizemo se čez oborče.
Jurišamo, da nam bilo bi vroče.*

*Če pademo, zamenjajo nas novi
tovariši.*

*In če gore domovi,
na našo pot se trop otrok prijoče.*

x x x

VOLČJE ČEŠNJE

I.

*Postali plaz smo, ki drči v doline.
V brsteh diše opojno težki cveti
in v bojni pesti stisnjeni obeti
so volčje češnje, ki cede le sline.*

*Pohodi, boji, mitingi - vse mine.
Nič več ne bodo greli nas zameti
snega pozimi in seno poleti.
Po zmagi čutimo zanos praznine.*

*Porotniki smo zdrave ljudske sodbe.
Vešala - smrt za naše izdajalce.
Sramoto mečemo v masovno jamo.
Morimo. Rodne krvi ne poznamo.*

Grede domov - srečujemo sejalce.

Otroci bodo brali strašne zgodbe.

2.

*Porušen zid in dimniki štrlijo
iz njega - to je moja domačija.
Ostal je jez - zelenje ga ovija.
Brez teže od božiča se vrtijo
kolesa mlinska in bršljan škropijo.*

*V teh razvalinah je nocoj gostija.
Zdravico zmage partizan napija.
Ob polnih čašah misli nam vzrojijo.*

*Zdaj pride tisto, česar smo se bali.
Pojili zemljo smo s krvjo in znojem,
mlatili s cepci žito smo na parah
in strd jemali smo čebelnim rojem.*

Zdaj traktor konj bo v zadružnih tovarnah.

Že jutri bodo svet počez zorali.

3.

*Pomlad je spet. Žalujke nad vodo
se v lahnem vetru sklanjajo globoko.
Topoli so stegnili se visoko
nad mlado žito pod svetlo nebo.*

*Na jug brigade delovne gredo
in mladi hrbti vijejo se sloko.
Zvečer ob kolu se drže za roko
in preko src se daljnovodi pno.*

Višina vzpona je globina padca.

- J. Roj -

*Zahod in Vzhod smo z delom zajezili
in smo navznoter v jedro se spojili.*

*Gorim in izžarevam silo mladca
in moje misli so grmade kresne.
S plameni žrem strupene volčje češnje.*

x x x

ŠKRLATNA PREPROGA

1.

*Prinašam v dar škrlatno ti preprogo.
Stisk roke vrisk srca pomeni nama.
In vezenina je razkošna jama
strasti in sreče in srce ubogo.*

*Mehkobni val iz tal te dela togo.
Ponos je vlečka - draž je gola rama.
Za ženo vzamem te in ti boš mama.
Smehljaš se trpko in me gledaš strogo.*

*Kramljava. Pravkar vračam se s kupčije.
Prodal vse sužnje sem iz zabavišča.
Evnuhi so steklen seraj razbili
na moj ukaz - in žene so pobili.*

Imel sem vse in bil sem brez ognjišča.

Preteklost seme je, ki v tebi gnije.

2.

Prišel si zopet, da me vso razgališ.
S pogledom trgaš divji tok besed.
V objemu razgubi se moja sled;
ko najdeš me, grobo me žališ.

Pribiješ me strast in hotno hvališ
razbičan sen. Za hip sladak si med.
Nato položiš čez ustne - brušen led.
V praznini sama sem in ti se šališ.

Kje je tvoj breg, moj dragi, kje domuješ?
Spodnašaš me - raznašajo me struje.
Iz dneva v dan mi huje je, vse huje...

Ko greš, v toploto mojo se obuješ.

Sprejeti mogla bi te vase in razdati
vso slo bi zmogla, če bi znal jemati.

3.

Do meč preklana tvoja je obleka.
In tvoja polt kričeči so kontrasti.
Če se ti bližam, moram vate pasti.
Kan-kan, ki plešeš ga, je sončna reka.

Preplah beznic v noge se tvoje steka.
Plesaje sem te videl v mesni rasti.
Blaznim, ker te ne morem vso ukrasti.
Vsakdo umre, ki ga tvoj zob useka.

*Vendar s teboj sem legel na preprogo.
Škrlatna je in stkale so jo sužnje
- plesalke moje. Skril sem težko vsoto
v telesno draž.*

Črtim meseno gmoto.

Poljubljam te. Kako so ustne mužne.

Ne vzamem te nocoj.

Igram se z žogo.

x x x

PLES S SABLJAMI

1.

*Potujemo. Suše nas slane stepe.
Že tedne sem smo žejna karavana.
Pod peskom tu in tam je voda - slana.
Gore na severu so snežne kepe.*

*Požrli konji zadnje so otepe
sena. Pošla bo skoraj naša hrana.
Na jugu je ostala vodna brana.
Gremo za soncem in oči so slepe.*

*Pod zvezdno noč postavljamo šotore.
Nocoj popijemo ostanke vina.
Ples s sabljami razčesnil bo temena
črnuhov - sužnjev našega semena.*

*Najemo se mesa in vijolina
jokala smrtno bo do mrzle zore.*

2.

*Odžejali smo se v zamorski mlaki
krvi. Popile vinske so ostanke
žene. Po vinu strastne so Ciganke.
In Grkinja je Thea - jaz sem Zaki.*

*Zavlekli k ognjem ženske so - silaki.
Kobile stepske so odvrgle janke.
Odvezal pred šotorom sem opanke.
V srce se splazim - bosí so koraki.*

*Ko zjutraj se je topla luč razlila
čez stepo, tamkaj je bila gomila,
kjer smo zvečer postavili šotore,
in v njej je gnilo črnsko drobovje.*

*Šli dalje smo ob misli na razore,
ki reže v morje naše jih brodovje.*

3.

Tesni.

*Zenitno sonce v vis pripeka.
Prebijamo se k morju med verige
gora. Že ure smo brez vodne brige.
Suh zrak v soteski je goreča reka.*

*Na čelu karavane opoteka
se star vodič - izvedel je podvige
že težje... Pesek režejo telige.
In divji Zaki z bičem hrbte seka.*

*"Pobili ste črnuhe!" blede Thea
in Zaki se reži, tako ga žeja.*

Milijoni sužnjev mro za piramide.

*Še preden sonce vzide in zaide,
k nogam se vodno zlekne nam obzorje.*

Sto sužnjev terjalo je daljno morje.

x x x

MAKS OŠTIR

Maks Oštir (1914 - 1986)

Isti, Pesmi, rkp.

/kmetijske slike v ljudskem slogu/.

/delavske pesmi/.

/priložnostne/.

TEŽAK

*Spustil se je na zemljo mrak
in dan potonil bo v temo,
le za gorami še krepak
je žarek - dnevu dal slovo.*

*Končal si delo tega dne,
obriši si z obraza znoj,
posedi tu na pragu še,
oddahni se - za trud ves tvoj.*

*Naj noč zaziblje rahlo te,
ko legel boš utrujen spat -
naslednjega pa zopet dne
zarana moral boš vstat.*

*Ko bo jutro se rodilo
in novi dan nastajal bo,
se čelo ti bo spet rosilo -
ko včeraj, danes - vedno bo.*

*Legel mrak je nad dolino,
se lučke na vasi vžigajo -
zakril oblak je mesečino,
in zvezdice se skrivajo.*

*irno teče,
in z delom človek se krepi,
želeč si s trudom lepše sreče,
a v letih dolgih - ostari.*

*Moči so ga že zapustile,
je sključen zdaj ob palici,
so solze mu oči zalile,
ko spomnil se je mladih dni.*

*Otožno zdaj od hiše zre
čez njive, travnik in pa log,
počasi utripa mu srce,
zares počuti se - ubog.*

*Končal je svoje težko delo,
zato postal je ves potrt,
nekdaj je z delom pel veselo,
zdaj čaka le - samo še smrt.*

x x x

BRANE PIANO

Brane Piano (1955 -)

Isti, v: Obrazi (1972).

Isti, Pesmi, rkp.

MARMELADA

*Ljudje so obesili v shrambo
Hitlerjevo sliko, da ne bodo
otroci kradli marmelade so
rekli
povedal sem jim da lahko takle
nedolžen petleten fantič, ki
je komaj zlezel iz pleníc za
kozarec marmelade spremeni
svoje politično prepričanje

niso mi verjeli.*

x x x

ŠTIRIPERESNA DETELJICA

*Ko sem iskal štiriperesno deteljico
okoli tvoje hiše me je ugriznil
sosedov pes
to ne bi bilo nič takega če bi
deteljico našel pa je nisem
tisti pred mano je vse že
pobral
nekdo je zapisal razkošje
v travi saj ne rečem ampak
kadar pride kosilnica.*

x x x

V MOJEM SRCU NI TRUPEL

*V mojem srcu ni trupel
so samo bele ladje na oceanu
v mojem srcu ni trupel
so slike
ko kažem otrokom utrinke
v topli poletni noči
medtem ko žena
gola sedi na verandi
in ravna moja bela bela jadra
ki sem ji jih dal pred leti
nekje v srednji Evropi
v mojem srcu ni trupel
so same bele ladje na oceanu
so pomaranče
tone pomaranč
so školjke s koščki vseh ljubic
so afriški kipci
je indijski ten
in arabske noči
v mojem srcu ni trupel
so same bele bele ladje na oceanu*

x x x

*tu me pokoplji
junak grobov
te ljudi imam rad
tu je svež zrak*

x x x

NEW FRIENDS SO KURAC NOVI ČASI

*new friends, new friends
prihajate za mano
in me tolčete v glavo
new friends, new friends
ni tako toplo v vas
kot v tolpi z mojo ženo
new friends, new friends
zakaj šepetate po telefonih
zakaj se znate tako lepo smejati
new friends, new friends
zakaj se znate tako lepo smejati
new friends, new friends
new times?
new friends so kurac novi časi!*

x x x

*sokol
si ti
si ti v liniji
imaš ti golobico v glavi
si ti šepav*

x x x

SAMO ZDI SE VAM, DA SEM MEHAK

*črno zemljo in zvončke
nosim za nohti
spermo in
prosim, pazi...*

*Moja prihodnost je nedoločljiva.
Njena podoba je neoprijemljiva.*

*ves škrob leze z rjuh
v moje telo
in daj mi poljub
in odreži kruh...*

*Moja prihodnost je nedotakljiva.
Njena podoba je neranljiva.*

*mного prenesejo moja ramena
tudi ta vonj
in bodi moj golob
bodi moj konj*

*Moja prihodnost je bela kot skala.
Nikoli nikoli ne bova vam dala.*

xxx

PISMA SPOŠTOVANIM TOVARIŠEM

1.

jaz se zdaj strinjam
spoštovani tovariši
strinjam se s plačo
strinjam se s stanovanjem
strinjam se s svinjsko kračo
strinjam se z mirnim spanjem
spoštovani tovariši
jaz se zdaj strinjam
strinjam se z Mulom
strinjam se s Tanjo
strinjam se z novim avtom
strinjam se z rjavo banjo
jaz se zdaj strinjam
spoštovani tovariši
čisto z vsem
/pravzaprav ne vem če se strinjam
le srečen sem/
s spoštovanjem vas tovariško pozdravlja vaš B. Piano

2.

spoštovani tovariši,
moram se prijaviti! kakor je iz prejšnjega
pisma razvidno, se načelno strinjam.
vendar sem, spoštovani tovariši,
nekaj zamolčal:
kadar poljubim ženo pod uho
vidim skozi posteljo
in skozi vsa nadstropja
prav pod zemljo
takrat se ne strinjam
takrat pozabim na vas
spoštovani tovariši
spoštovani tovariši
in kadar hranim Mulota
v njem ne vidim ne sebe
ne vas
takrat mi je jasno
da nas bo skupaj poveljal čas.
tovariško vas pozdravlja in spoštuje vaš B. Piano

3.

jaz se več ne grem
spoštovani tovariši
spoštovani tovariši
morda preveč vem
spoštovani tovariši
pred leti
kot se dobro spominjate
sem gorel
imel sem rdeče srce
in krasno kri
potem ste rekl:
Marije ne bo med Obrazi!
in smo mislili
da sem pogorel.
zadnjič pa pravi moj Mulo
(ko sem prižgal si cigaret)
mami mami
iz tatija se kadi
mami mami
tati gori!
spoštovani tovariši
jaz se ne grem več
spoštovani tovariši
požganica sem preč
s tovariškimi pozdravi vaš B. Piano

x x x

- B. Piano -

*zdaj pa
se spomnimo naših ljubih kmetov
obrišimo jim solze
dajmo števec iz ust*

x x x

STANE KLANČNIK

Stane Klančnik (1951 -)

Isti, Umiranje do prvih znakov življenja I (1975).

Isti, Umiranje do prvih znakov življenja II (1976).

(Črni in rdeči pesniški listi.)

(RDEČE)

kako najde pesnik svojo množico v prostorih za družabnost pogrebnega zavoda

19.07.

množica je v negotovosti, napetost raste, pesnik bi naj bil že tu.

19.21

končno...vsi se oddahnejo. vsak po svoje išče nadomestila za opravičilo. ko ga najde, jim pesnik že sporoča, da išče oblak, ki bo požrl, prekril, posipal, šume njihovih mrženj (ljudje, umirajte dokler gre, kajti samo mrtve stvari preživijo. obup, rane, čas, besede besed, sapa, sonce, usmiljenje, sreča, prežvekovanje - vse v eni zbirki).

19.32

množica navdušeno pozdravlja sporočilo. dviga prstni v in pričaka pesnika, da se vrne iz luknje na strani 7 x 10. lahko bi rekli; traja še naslednji dve minuti in eno sekundo. pesnik je še vedno v gibanju za stiki osuplosti; ukazuje, kaže, preizkuša. za pesmijo razmikanje in razmik večini ne ostane niti luknja. preizkus ponovi še trikrat. vse, kar ostane od ostalega, požre potencia, požrejo dotiki, otipi in sponse.

19.40

pesnik umre prvič umre za stropno svetilko. sveča močnejše nazarjanja njegovo prisotnost. več je senc, večje so. množica več odmisli, odčuti, razvije, sprejme in - opraviči.

19.49

o pesniškem postopku, o najrazličnejših modulacijah, o vkomponiranosti, o patosu, o cinizmu, o ironiji, o absurdu, o domišljiji, o zabavnosti, o igri.

19.54

pesnik opušča izraze opuščanje, vzrok, posledica, hrepenenje, varnost, zadovoljitev.

19.57

pauza (3:00)

20.00

pesnik določa pomen lukenj v zbirki. prepriča množico, da so luknje prav tisto, kar ostane kot možnost poglobljanja v pesmi.

20.07

pesnik množici nudi še več lukenj. še več tonov, ki jih izvabi iz zbirke. zato pač moraš imeti dovolj velika usta, da lahko list (vsaj list) vstaviš med zobe. kako se že igra klarinet?

20.16

množica konča z bahavo fugo v f-molu. pesnik skoči iz kože in citira svojo najkrajšo pesem za pleskarje pokojnikovih kosti (0,06").

20.20

množica (s pesnikom) prične odkrivati pesmi. janez t. meri s svojo novo darwil uro čas (dokler je še v njih). prinesejo grlo gledališke igralke. razvijejo čisto rjuho na tla. pesnika prisilijo, da se odpove še nekaterim neobjavljenim pesmim. kri, ki ostane na rjuhi, vlijejo v grlo pokojne igralke, ker ga je v zatičih reševala na najboljši način. tako je prav.

20.35

pesnik se navzame oblike omare (mogoče pa tudi enega izmed naših kamnitih src). glas zavezuje z vtisom največjega pesnika umiranja do prvih znakov življenja.

20.39

pesnik umre nepovezano. s pomočjo časovnih oznak določijo mrliški oglednik, miličnik in literarni kritik brezčasnost čutnih delov in nečesa nikdar vidnega, okusnega; govorijo o disonancah...

x x x

(ČRNO)

*Moja neprimernost
je v deležu moje ljubezni do vsega
kar se ne da misliti...*

x x x

*Kadar hočem priti do resnice
jočem s polnim jekom
dokler me ne obvlada občutek
da je boga minila potrpežljivost*

x x x

*Če me zebe
pač malo več nasanjam o ovci
pa je vse o.k. ...*

x x x

ZAČETEK JE ZARADI KONCA

ostalo je v pesmi
trobente so zaradi trobil in fazanov
ker psi ne znajo niti več lajati
jezik imamo zaradi cen
pomlad zaradi poletja
mati zemlja so zaradi zemljepisa
kabaret
studenčnica je zaradi pitne vode
plavalci so zaradi utopljenцев
ki so vsem v sramoto
pepel je zaradi pepelke
kadar si kakšen ribič sam napravi ribo
je voda izključno zaradi rek
kabaret
krizanteme so zaradi vencev
ure so zaradi izganjanja dneva
obraz je zaradi ogledal
smrt in umiranje sta zaradi povork
pogreb je lahko odgovoren tudi za snažilko
kabaret
ogelj je zaradi elektrike
manjkajo samo še dobri električarji
krpa je zaradi blaga
lev je zaradi kralja živali
sonce je zaradi sončnega mrka
to pa ne vem kako ta mrk diši
kabaret
rane ure so zaradi delavcev
sanjam zaradi predolgih noči...
to je treba ponoviti
sanjam zaradi predolgih noči...

x x x

*Če prideš prvi do kake pesmi
in jo takoj objaviš
si lahko že kar pesnik...*

x x x

*Glava je na živosrebrni jezik
pripravi psa ki si je zadrnil na hrbet nekaj špinače*

*pes z nogami do tal
pripravi kahlo da boš jutri zlil skozi okno*

*kahla na poteg
pripravi štorkljo zavarovano proti tretji osebi*

*štorklja je z glavo narazen
lahko je vprežena tudi v plug
lahko se druži tudi z drogiranimi grlicami*

*pripravi ho-ruk pretepenih cestnih številc
in si izpusti bolečino...*

x x x

*Da belijo črnici stranišče
da je likalnik na toplo gredo
da se trnek topi v rumenjaku
da je staromoden pesnik z nabitim šlicem
da roka zaudarja po nohtih
da je na koncu piska miličnikova piščal
da se oblačiš v omaro
da ti papiga pripravi glas
da pišeš pesmi
s katerimi si ne moreš podpreti telesa...*

x x x

*Ali je zadosti dolga ta pesem
če rečem
cvileč od plesni
edini plačujem davek na poezije...*

x x x

*Včasih kaka pesem propade
tudi zaradi predolgega čakanja
na pravo besedilo*

vsaj ta je

x x x

*Kaj Več
Kot je V Mojih Pesmih
Vam Ni Treba Vedeti...*

x x x

O ŽLICI

*O žlici s kačjim vratom
o žlici
ki je ujeta v argo juhi
ki nosi v sebi ljubezen do srebrnega pribora
o žlici
ki me je potegnila za roko
ki mi nese roko k ustom
ki pozna tudi kremšnito
o žlici
ki računa na to
da jo boš vzel s seboj*

xxx

*V nedeljo grem obiskat starše
ki na postaji čakajo
brzovlak za ljubljano...*

x x x

Z avtobusom imava iste postaje...

x x x

*KER SO MI NAŠLI V ŽELODCU
strop prejšnje podnajemniške sobice
bom verjetno ob glavo...*

x x x

*Ni mi hvalila kavča
se je pa zato zagledala v račke
ki jih je zbrala na svojih hlačkah*

x x x

ROJSTVO

*vse pred tem
in za tem
je čakanje...*

x x x

UMIRANJE DO PRVIH ZNAKOV ŽIVLJENJA

x x x

VRAČAM SE

*v znamenju noči z mesečino navzgor
prihajam da je urin
gledam za oči
moj obraz leži med strunami
petek je
diši po bikovih jajcih sonce
pa utrip
pa žepi
udarci ure udarjajo ob zvon
šest je pesmi brez vrnitve v meni
če le odprem usta
bodo izginile izginili izginile
nikoli več jih ne bom imel
žveplene barve
nekje*

vračam se
z novimi črtami duše
prihajam da iščem
da je rja hitrejša
v razpoki krikov se oglašča mehek spanec
spim
za letni čas po barvi trdno
menjam obup
od blizu in daleč ga rinem s sebe
stresem se v kurniku
pesmi padajo v prostor za mano
da bo to vaja bobnajo trrrrm trrrrp
lovijo takt glasu v spominu
in obratno

vračam se
da bi se še enkrat ponovil
odvzel sebe
dolgo umiranje
da zapahnete vrata
in grem svojo pot
vračam se da je prazno
rastem mimo svoje razlite sence
za en krog
prihajam spočit obup
da se zleknem nad svoje sanje
prihaja mir v mojo spokojnost
pade konj
še imam čas
za umiranje do prvih znakov življenja...

x x x

ŠEPET ZA MOJIM HRBTOM

*veliko jih vzide
in mi v prepihu razdira glavo
prav takrat
ko le s prsti
vrtim zemljo
vrtim*

*šepet
pred katerim še pošteni golobje zbežijo...*

x x x

JANKO KOŠAN

John

Janko Košan (1950 -)

*Isti, Počasno odmiranje možganskih
celic, 1973.*

DVA MALA MORSKA JEŽKA

*z mesecem sva se dotaknila
in s soncem sva se predramila
v jutro najinih čustev*

*s pogledom sva si obljubila
vseh štirinajst zakladov
jutrišnjih dni*

spustila sva se v morje naju

*in nihče nama ni mogel več
odvzeti sreče
dveh malih morskih ježkov*

x x x

VSEENO LEPO

včeraj sem te spoznal
in včeraj sem stopil skozi vrata
tvojega še neodkrita neba
zaplaval sem skozi tvoj travnik
z medom napolnjenih rož
in izmučen legel počivat na morje
tvojih oči nežnosti

za trenutek sem pozabil na svojo senco
in samo zaživel na robu tebe
in meni tujega življenja
včeraj sem te spoznal
in včeraj sem te izgubil
vseeno lepo

x x x

OSVOBOJENA

sredi noči sva šla moja miška in jaz
zdaj loviš ti zdaj lovim jaz
zavezal sem ti oči in te odpeljal v kot
trikrat sem te zavrtel
in ti rekel zdaj me pa poišči
poiskala si mojo senco
osvobodila sebe in njo

*potem sva oba zarajala sredi sobe
čutila sva nebo
videla sva cvetoče drevo v pomladi
pustila sva senco senci*

pustila sva senco senci

in za trenutek sva bila osvobojena

x x x

STARA PSICA

*včeraj si je končno nekdo pregriznil vrat
vsi smo si oddahnili
prekleta stara psica nam ni pustila živeti
vsak dan je stala na naših poteh
s svojimi zobmi je popadla vsakogar
njen oguljeni kožuh je bil prepreden
s sledovi človeškega usmiljenja
njeno edino oko je sipalo ljubezen pekla
s podvitim repom je komaj stala na drhtečih nogah
pa vendar se ji nisi mogel izogniti
prekleta stara psica povsod je bila
v naših sanjah v očeh zlakiranih otrok
v oddaljenih besedah soseda*

bežali smo odnje
panas je čakala za naslednjim vogalom
metali smo kamenje vanjo
pa je samo stala in si lizala nove krvave rane
sklenil sem da jo ustrelim
pa mi je roka preveč trepetala
prekleta psica se ni hotela premakniti
ni hotela bežati ni hotela napasti
samo bila je

včeraj pa sem takoj začutil da se je nekaj zgodilo
sonce je imelo tako krvavo rdeče žarke
ljudem so se tako čudno svetile oči
planil sem ven in tam je ležala
v skrbno negovani angleški travici
tako mirno z raztrganim goltancem
v mlaki krvi s steklenim pogledom
zajela nas je sreča
rekli smo si
uboga reva je tako samo trpela

danes pa je spet drugače
nemirno pogledujemo drug drugega
in sprašujemo s pogledi
zakaj je kdo že ne spravi stran
zakoplje vrže na smetišče ali v vodo
ali kamorkoli že
samo da ne bo ležala tu na naši
tako lepo negovani angleški trati

*nihče ni nič storil nikoli
in še zdaj leži tam takšna
kot takrat ko je crknila
prekleta stara psica
res ne boš nikoli
izginila iz naših src
iz našega življenja*

x x x

E. A. POEJU

*stojiš z eno nogo na naših grobovih
drugo pa ti ližejo plameni peklenškega ognja
z gosenico iz katere se ne bo nikoli rodil metulj
v srcu
z mrzlo kačo v očeh
s strupenim kuščarjem v ustih
prinašaš grozo v naše sanje*

*s kriki sestradanih volkov
raztrgana noč
in krvava jutranja zarja
sta tvoja zaveznika*

*stojiš ogrnjen v temen plašč blaznosti
čakaš da ti sede na ramo krokar
in zašepeta svoj nevermore*

x x x

RODIL SEM SE NA ROBU

*rodil sem se na robu
vzhodno od neumnosti morskih psov
ki so se igrali z mojo naivnostjo in
rodil sem se na robu
zahodno od renčeče tigrice
ki me je hranila s sovraštvom*

*zavedel sem se
da nebo ni vedno tako plavo na vzhodu in
da šakalom diši crkovina tudi na zahodu*

*odraščal sem na robu
vzhodno od naročja v vetru zibajočih se palm
ki so božale moj pogled in
odraščal sem na robu
vzhodno od z žicami prebodenih jezikov
ki so napolnjevali moje sanje*

*doumel sem
da morje ščiti tiste ki so na vzhodu in
da vonj po smodniku širi nosnice tistim na zahodu*

*živel sem na robu
vzhodno od morskih grebenov
ki so nežno vodili moj korak in
zahodno od peklenskih vrat
ki so potiskale krvave nože v moje roke*

*razumel sem
da ljubezen in prevrat sta rojena na vzhodu
in da vsa zlobna kri se ni rodila samo na zahodu*

*umrl sem na robu
vzhodno od prve kaplje pomladanskega dežja
ki je natopila mojo sled razuma in
umrl sem na robu
zahodno od strupa
ki mi ga je vcepila kača resnice*

*naučil sem se
razlikovati sonce ki je prihajalo nekoč z vzhoda in
senco ki me še vedno osvetljuje z zahoda
rodil sem se na robu
na robu vzhoda preprosto človeškega
rodil sem se na robu
na robu zakopanega v globine temnih senc*

x x x

SMRT

našel sem te ko se še nisem zavedal
v kletki maternice sem prvič uzrl
tvoj smejoči se prelepi obraz
toda takrat je bila samo tema
in tvoja prisotnost me je begala
hitel sem po sluzasti poti proti svetlobi
in se prilepil na materino dojko
ko sem dvignil obraz sem spet zagledal
tvoj obraz še vedno me je begal
begala me je njegova lepota
in mrzel pot ki me je obenem oblival

postavil sem se na svoje noge
rekel mama ata
in izgovoril tudi svoje ime
takrat si se mi zdela tako daleč
in vendar si bila ves čas ob meni
polnila si moje otroške sanje
jih obarvala z barvo grobov
in me prebujala sredi noči
vsega potnega in vendar
tako bedasto srečnega

speljala si me v igro
ki si jo imenovala ljubezen
obraz telo vse me je spominjalo nate
zdaj vem takrat pa sem mislil
kako daleč sem ti ubežal
v razgretih poljubih
v vročih mednožjih
v od strasti nabreklih prsih
si bila ti
mežal sem in užival
mežal zaman užival sem
samo s tabo
pošla je sapa porabljena je moč
ležim pri miru ti si tik ob meni
in zrem ti v obraz sploh nisi lepa
odurna si s svojo spolzko mrzlo kožo
grozna s svojimi očmi
v njih ni nič in je vse
toda nič več se te ne bojim
nasprotno
rad bi se s tvojo senco še malo igral
potem pa vsi skupaj pojdemo v svet
novih tema novih zvezd
svet vsega in ničesar

x x x

MAJA NATEK

Maja Natek (1950 -)

Ista, v: Obrazi (1980, 1983)

325. LIST

Obdukcija duše,
bi rekla,
je to.
Rane brez krvi,
brez solza.
Mogoče duševne nekroze.
Nočem
zdraviti
neozdravljivo.
Morda,
morda bi pa šlo:
z amputacijo...
Pozabljaš,
da tvoje telo
ni oklep,
to so jasli
za dušo.
Zaklel si se,
da jo boš zrezal
kot ledvičke za obaro,
mojo dušo.
Zdaj sem se spomnila,
ANTI - BIOTIK si, a ne?

xxx

Zvrstilo se je tisoč drobnih let
in vendar se mi nič ne da umreti.
Ne vem, zakaj,
saj mrzlo bleda so ta leta,
vseh teh tisoč drobnih let,
veriga njih je vase speta
in jaz z njo vred sem vklenjena v ta svet.

x x x

Jaz mislim,
da sem mrtva
že od davno,
bog ve,
od kdaj.
Vendar
me niso
zakopali.
Morda so čakali,
da me
živali
raztrgajo,
bog ve
dandanes.

x x x

*Pred svoje noge noge sem legla,
kot ponižen pes,
ko prosi.*

*V svoje misli sem segla,
rada bi svoji strti duši ustregla,
pa kaj,
ko še jaz ne vem,
kaj v sebi nosi.*

*Pred svoje noge sem legla,
kot ponižen pes,
ko prosi.*

*A moja noga me je poteptala,
in od takrat si samo želim,
da bi dolgo, dolgo spala.*

x x x

*Bil je pogreb.
Najlepši pogreb
v mojem življenju.
Bilo je veselje,
veliko veselje,
ko je umrla
ta nora ljubezen.
Bil si vse.
In zdaj si nič,
še manj
kot bi bilo prahu
od tvojega telesa.*

x x x

*Pesem
ni zate.
Tvoje roke
so mirne,
tvoje oči
imam raje
v temi,
tvoje besede,
ko je tišina.
Eno samo
telo si,
brezhibna prožnost,
skladnost v gibih.
Toda
pesem
ni zate.
Do sem
ne sega
tvoja duša.
Sama sem,
ko govoriš,
da polniš
tišino.
Čutim
tvoje telo,
vroče do ognja.
Zgorela bom
v tvojem objemu.
Ampak pesem,
pesem ni zate.*

x x x

*V drhtenju nekih rok,
v potu dlani.
Nekje,
nekje
globoko
si.*

x x x

*Kot veter
listje z dreves
slačite
moje spomine.
Morda
bi ostalo kaj,
ko ne bi tako trepetala.
Kot veja
na jesen
bom gola ostala.*

x x x

*Rasem (kot trava)
od spodaj navzgor.
Lebdim
na najvišji višini.
Umiram (kot sveča)
od zgoraj navzdol.
Ugasnem
nekje v korenini.*

x x x

JAKOB GROŠL

*Jakob Grošl (1944 -)
Isti, Življenja valovi, 1986.*

KLAS

1.
<i>Beli tek
za dan žena
povzročil je skrbi,
koliko ostalo bo snega.</i>	2.
<i>S sosedom
uredila sva smučino,
dodala sneg,
kjer sva videla zemljo.</i>
3.
<i>Toplota načela
je sneg;
ga ostalo kaj bo
do štirih popoldne,
ko prve odšle
bi na pot?</i>	4.
<i>Sem s strahom
domov se peljal,
nestrpno čakal
pogled na ravnino,
kjer tekmovala žene
ob svojem bi dnevu.</i>
5.
<i>Bela poljana!
se obraz
po dolgem je času
mi raztegnil
v nasmeh,
zadovoljstvo še večje
sem čutil,
ko na smučeh
videl sem
nove obraze.</i>	
<i>V življenju tako
eno le zrno
moje je setve
pognalo v klas.</i>	

x x x

KJE?

Povej,
sončni žarek
mi zaupaj,
kje brat
sedaj
je tvoj
našel njo
in pobožal jo
po koži?

x x x

SONCE

- Naj ti
svetle misli
črne preženo!

Kako spreminjam
naj sam
barvo temine,
če ne sveti
mi sonce...

Namesto nasvetov,
besed,
zakaj mi sama
ne postala
bi sonce!

x x x

ZNAMKE

Na službeni
sem poti
kupil znamke
v trafiki,
da pripravil
bi drobiž
za avtobus.

Zate znamke
bom porabil,
ko na slučajni,
vsaki nujni poti
bom pozdrav,
da iz redkih
teh razglednic
iz krajev bližnjih
bi spoznala,
da brez tebe
zame smisla, cilja
nima daljna pot
nobena,
vse trenutke
želel deliti bi
s teboj.

x x x

PREROKBA

Za šalo
si gotovo
izrekla nekoč
besede hudomušno:
še nazadnje
boš dejal,
da brez mene
ni mogoče
ti živeti.

Življenje potrjuje
misel, ki nisi
pripisala ji
velikega pomena.

Glej,
nič ne prežene
bolečine,
ki jo rodilo
je spoznanje,
da sem kot peto
ti kolo,
kot včasih rekli so,
pri kmečkem vozu.

OB SLADOLEDU

Še spominjaš se,
kako poleti
na obali
v nedeljo
sva zvečer
ob sladoledu
presedela
kar osmino dneva.

Prej mi dojeti
ni bilo mogoče,
zakaj,
kako posedajo ljudje -
jim očitno
ne zmanjka besed
in ne postane
dolčas?

Mišljenje spremenil
v tistih sem urah
klepeta s teboj,
ki hipno
so minile.

x x x

*Veš,
bile so ure,
ko si
- ne šalim se -
govoriti
me učila;
nikoli tako
nisem dotlej
še sedel,
pogovarjal se
s človekom.*

x x x

OBLJUBA

*Ob slabostih
mojih vseh,
napakah,
ne pozabljam
danih izjav.*

*Ko objemal
prsi sem tvoje
- prve so,
zadnje,
edine v življenju -
sem izjavljal
šepetaje
s trdnim sklepom,
da ostal
bom zvest
tebi
izrečenim besedam.*

*Za življenje
moje vse
izključno si nase
navezala me
tudi -
s svojim telesom...*

x x x

VRNITEV

*V gozdu prijetnem,
kjer rastejo gobe,
nameraval iskati
te sem plodove zemlje.*

*Se ustavil mi
po nekaj je metrih
korak:
bil sem sam -
brez tebe
v življenju,
v naravi praznina;
brez tebe
na pot -
kot lačnemu ponujal
prazen bi krožnik,
zato sem obrnil se
in odšel domov.*

x x x

KRIŽANKA

*Ali rešil
prvomajsko v Delu
si križanko,
me vprašala
si nežno.*

*Ne, ker časa
ni bilo,
na srečo
pa pomislil,
da obema
manj
bi delala težav.*

*- Pridem takoj,
počakaj me malo -
in rešila križanko
z znanjem
sva skupnim,
pripomočki obeh.*

x x x

PRVI KORAK

*Storil danes
sem prvi korak
po včerajšnjem klicu
k vrnitvi
na tekaške poljane:
združil tek
z ogledom snega
v legah
sem senčnih.*

*V dolini skriti
ob potoku
še kakšna belina -
kje so krpe snega
v letih nekdanjih,
ko gledal travo
tudi nepokrito
in zmage pričaral
za igre sem naše;
oh, kakšen spomin!*

*Ob dobrem počutju
po teku
ugotavljam nocoj,
da nisem pozabil
vsega,
kar me spremljalo
dolga je leta.*

x x x

MARCEL MEDVED

Marcel Medved (1961 -)

Isti, Zakaj kričim, 1981

Živela je barva,
lepa rumena barva,
ki je na lepem hotela postati zelena,
zato se je zaljubila v modro.
Ko sta nekega dne skupaj spali,
sta se zbudili obe zeleni;
rumena pa je hotela biti spet rumena,
toda zaman!

Pazi, kako spiš!

x x x

*Jedel sem sladoled
nato pa
mi je neko dekle
ponudilo liziko*

*pod pazduho sem
držal pink floyde
in mislil nanjo*

*težke misli ubijajo
težke misli ubijajo*

trenutno sem na dieti

x x x

*videl sem človeka ki
si je zabodel iglo v
ličnico*

*včasih so tako izganjali
hudiča*

ta je pa konjska

x x x

Hotenjevci....

(1977 - 1988)

HOTENJA

- *osrednja literarno glasilo (1977 - 1982)*
- *zbornik (1983 - 1986)*
- *avtorska (1984 -)*
- *letopisni almanah za literaturo in kulturo (1987/88)*

BORIS KUMER

Boris Kumer - Božo (1950 -)

Isti, Zora, 1984.

DOLINA POD VINOGRADI

*Nocoj te bom
dolina pod vinogradi
v vročičnih sanjah poljubil
na ledene rože
zamrznjenih šip
toplih domačij,
na umrle dimnike
v srebrni mesečini
in na zaledenele vire,
da si ogrejem
od dolgega potovanja
premrzlo in utrujeno življenje,
da se opijem sladkosti
skrivnih opojnosti
od sonca in črne prsti spočetih bogastev
in od solz,
spokanih dlani in žuljev
negovane ljubezni
in še enkrat
z vso iskrenostjo
razprem otroški roki
in te objamem,
moja najdražja
dolina pod vinogradi
v vročičnih sanjah.*

xxx

TRTI

*Povezal bom trto
klonečo od teže želečih
v njenih sokovih
pozabljati.*

*Že zdavnaj bi moral,
še preden je klonila,
priti sem gor
in jo urediti.*

*Bila je nevesta,
ko sem odhajal
in je vabila:
pridi mi v svate!*

*Danes je starka
kloneča od teže želečih
v njenih sokovih
pozabljati.*

*Kriv se, saj vem, da si klonila,
prišel sem prepozno, da bi te videl nevesto,
a glej, danes me trta si stara
v goste pozabljat zvabila!*

x x x

KO BI VEDEL KJE

*V klasu, veš,
v klasu je*

*iskanje doma
in upanje nemih
na odjugo.*

*Razumi tišino,
kadar klasje žaluje,
po okoliških vrheh
se viharji podijo,
iskre bele vrance jezdijo
in ledene rože rišejo.*

*V klasu veš,
v klasu je*

*življenje doma
in budnica spanim
za kopne bregove!*

x x x

TUJEC

*Tuje tujcu tuje so besede,
tuji tujcu tuji so ljudje,
tuje tujec se v tujini vede,
po domače sanja mu srce!*

x x x

ZORA

*Pregnana,
hote jaz
in ti na ukaz,
se sanjava v rani čas!*

*Še diši duša
po senu tvojih jasli
in ranljiv se zatekam
pod odejo tvojih sap.*

*In polje
ob času pred žetev
slani dež sope
hrzaje pred jutrom.*

*Vem, kaj je bil ogenj
v temi pred Zoro,
a ne vem, zakaj brez ognjišča
nosim žerjavičo v noč!*

x x x

SEJEM TE

*Sejem te,
sejem pšenica;
bogato boš vzknila;
sonce ne ve
in ne jaz.*

*Sanjam te,
sanjam ravnica,
te bom dosanjal,
prihodnjik ne ve
in ne sedanji čas.*

*Orjem te,
orjem ravnica,
'zoral bom to polje,
življenju ni znano
in nikomur do nas.*

x x x

*Na večernem nebu
črna črta
seka horizont
na dva enaka dela.*

*Eden tebi,
eden meni!
Pravi smrt.*

*Strinjam se,
izberi
enega od delov horizonta
levo - desno črne črte!*

*Ti izberi,
vzamem, kar ostane!
Pravi smrt.*

*Jaz revež
pa ne vem izbrati,
ali enega od delov horizonta
levo - desno črne črte
ali kar ostane -
smrt!*

x x x

KO BOM VETER SVOBODEN

*Ko bom
kot veter svoboden,
mi bo
prav malo mar*

*Prikradel se bom
v njen nasmeh
in ustnice
in ...*

*Sicer pa,
kaj komu mar,
ko bom
kot veter svoboden*

x x x

*Več kot sebe
ne moreš dati neki noči,
četudi za eno samo spoznanje,
in več kot zmore duša,
ne gre preživeti bolečin.*

x x x

MINLJIVOST

*Reci pokošenim bilkam
Besede bičajo
Svežina v rosnih kapljah
Sonce je moč
Črna prst je kri*

*Reci pokošenim bilkam
Verjamem
Besede žanjejo*

*Zoreče klasje
Vonj poletja
Zvok kovine
Pesem v prvem mraku
Misel na topli dom
Bosa noga
Žamet v zeleni travi*

x x x

PO ODJUGI

*In po odjugi
se je zrcalilo nebo,
po jesenskih nalivih
tudi,
a ob robovih
so vselej kresili.*

*Napil sem se
davnih napevov,
snel z vseh obodov
eno samo zvezdo,
da podnetim
za najino kresitev.*

*Zagotovo boš tedaj
na obalah
potoka in zrcala
zatrepetala z liro
in bodo vode nalivov
narasle še za eno kapljo.*

x x x

OKTOBRSKO ZLATO

*V sleherni kretnji te čutim
v mastno ilovačo zaobljubljen,
kot iz zadimljenih podob
srkam nektar budečemu jutru.*

*Belo je daleč -
to je prostranstvo sanjanih
in na obrežje vračanih ob plimi -
belo razpenjeno prekletstvo.*

*Nosim te v mesu,
v krvi nazdravljen,
slutim spočetje nerojenih,
kakor da sem eden njih.*

*Z vsakim utripom sem bolj ilovnat,
še bolj izgubljen v vsemirju
in vem, da se gotovo vrnem v to ilovačo
kot v gorice oktobra zlato.*

x x x

KOMU SE VRNI MISEL

*Komu se vrni misel,
kadar je treba na pot,
kadar po krču
lahkotno dražiš čute?*

*Mogel bi, mogel
z več poguma
in z razprtimi pljuči
slediti daljave nazaj.*

*A komu naj se vračam,
kadar je treba
iztrgan od tod?*

x x x

BORIS SALOBIR

Boris Salobir (1960 -)

Isti, Minevanje, 1986.

DVAJSET

*včasih mi postanejo otroci vseč
pa ne majhni
tisti
štirinajst petnajst let*

seveda deklice

ljubke in nežne

*sam sebi se zdim star
star devetnajst
star dvajset*

*kar doživljajo
je zame preteklost*

*rad bi jo še enkrat užil
z njimi sem*

*tolažim se
tudi njim hitro mineva*

to je ogabno

xxx

ŠANSON

*ena dva tri
ena dva tri
stara mama se vrti
tri dva tri
štiri dva tri
stari mami se vrti*

*moja stara mama
ima vrtoglavico
glavovrtico
ima glavo v vrtu*

*stara mama zelo
rada pleve*

x x x

PO VESELICI

*utihnili je harmonika
pobrali smo se domov*

*v hladu jesenske noči
čakamo na avtobus*

topel zrak butne v nas

*le mi trije
še dva potnika in šofer*

*mimo nas beži vse dvakrat hitreje
prijatelju je slabo
pa se vseeno smeje*

*potem je zadišalo po vinu
in po prebavnih sokovih*

x x x

IME

*v množici spominov
tistih grenkih
plava njegovo ime*

z njim tvoje

*sprehaja se s tabo
za okras ti je
zelo redko pove kaj lepega
je tudi nemiren*

Mark

*zakaj ni raje Floki
lahko bi ga pobožal*

x x x

TRAVE

*gledal sem
od dežja skonjene trave*

*po dežju se dvignejo
vedno se dvignejo*

nato jih pokose

x x x

PRIJATELJ

*za ograjo večne otožnosti
pes dolgodlak
da mu vidim oči*

*taco potisne skozi režo
poliže mi roko
in nemo pozdravi večer*

*povalja se v pesku
pomaha z repom
potem grem naprej*

*vzpet na ograjo
zre za menoj
jutri bo spet tako*

x x x

NAZAJ

*v obupu mi pove
šepetanje po žici
rešitev*

*razkrije mi
tvojo željo drobne ptice
ki preleti mojo pot*

*švignem kot želja
in se popeljem domov*

x x x

FANTEK JOČE

*fantek joče
lakota joče*

*očka gleda televizijo
mama gleda televizijo v drugi sobi*

*fantek v joku
"mama
mleka"*

*mama gleda televizijo
in mirno reče*

"danes mama nima mleka
danes si atijev
ati ga mora imeti"

ati je pozabil na mleko
fanteke lačen zaspi

x x x

VULICI

v ulici
ki vodi tod mimo
stoji hiša
z nesrečno številko

v njej živi
izgubljena družina
od tu begajo
njene vezi

okolica hiše
vse pove
ljudje okrog nje
slutijo

pa vendar
v tej hiši
živi največ
upanja

x x x

SKOZI

avtobus zraven drugega

*v enem sem
v sosednjem dekle*

*ujameva pogled
v očeh je lesk
na ustih topel nasmeh*

*misel na greh
motor zabrni*

x x x

ROZIKA ČANČ

Rozika Čanč (1935 -)

Hotenja.

MALI VOZ

*Mali voz, naloži me
in pelji me v vesolje,
da si ogledam tvoja polja,
tvoje ceste in ravnine
in kako žive sosedje.
Tam srečen bom,
na zemlji sem že vsega sit.*

*Kako hitro želel boš nazaj.
Premisli, preden greš z menoj!*

*Vendar povabim te s seboj.
Videl bele boš blazine,
ki jih gledaš kot oblake,
na njih spal boš brez odeje,
se tresel boš od mraza,
ne boš več človek,
boš nakaza.*

*Peljem te med sestre zvezde,
občuduješ jih vsak dan,
nič dobrega ne obeta
se ti v vesoljnem svetu.*

*Sinja cesta naju bo vodila,
promet je neoviran.
Mali voz te vozil bo povsod.
Vedi pa, da zvezde
se nobene ne dotakni,
ničesar ne izmakni,
ničesar za spomin!
Ne oškruni kraka zvezdi,
ne imej želja,
ker moj svet je le izložba,
ne prizanese ti gorja.*

*A če le oskruniš,
vzameš kaj si v last,
takrat podoba tvoja
bo pošast.*

*Zemljan, premisli,
preden greš z menoj,
ker tu v vesolju
vlada red, strogost,
in ko pri vas je praznik,
tu je hlad in post.*

x x x

PIKA

*V piki
na papirju
je mnogo
povedanega,
če ne bi nič
pomenila,
je ne bi bilo*

*Zame je pika
potrditev
in zaključek
nečesa
povedanega
morda na pol izgovorjenega
nečesa zaključenega*

*Pika ima
svojo vlogo
kot ti in jaz
čeprav premišljujeva
tudi v mislih
je zaključek*

x x x

DUŠAN BREŠAR

Dušan Brešar (1959 -)

Isti, Slišim smeh lesnih črvov, 1987.

VIOLETI

*Iz naftalina spominov
vzel sem tvoje ime
ime in sliko
Slika je porumenela
in mehka
kot so trupla na medicinski fakulteti
Moj spomin je
kot mrtvašnica v noči
Zato ne vidim tvojih las
Vidim pa tvoje oči
ki kot neonske luči
parajo temo mojega spomina
Tvoje telo je zavito v mrak
Počutim se kot vakuum,
ki vsrka vse kar mu
čas prinese na krožniku.
Vzel bom laser in geslo:
Veselite se norci
samo smrt je proti vam
In se odpravil na pot
da uničim gospodarja teme
ki objema tvoje telo*

x x x

KONFLIKT

*Vrag naj vzame ta svet
Zakaj sem se moral roditi
v tem dolgočasnem
ubijanja in zakulisnih iger-
polnem svetu
Če bi se
rodil dosti prej
bi z Dionizom
sedela v Delfih
in kje v kakšni zakotni krčmi
lokala vino in šlatala Erinije
se smejala Hermesovim dogodivščinam
Brundala bi ob glasbi
ki bi prihajala iz Orfejeve pljunke
Bilo bi ...
hja!
Nalivam pa se ga lahko tudi zdaj*

x x x

*Bilo je mrzlo
tisti dan
ko sem prejel pismo*

x x x

*Obrača
dopplarja
srce*

x x x

*Slišal sem zvonjenje
oddaljajoče trojke
spomnil sem se nate batjuška*

x x x

IMPRESIJE:

CELOVŠKA IMPRESIJA 85

*Sonce prijetno sije
na pisalno mizo
in jaz pišem pesem
o tem
kako so
avstrijske krtine
bolj
Hoh pegl glanc
kot naše*

x x x

ČAČANSKA IMPRESIJA 81

Parole in gesla
Cirilica in latinica
Jaz sem polpismen

x x x

RUŠKA IMPRESIJA 77

Dež trka na okno
Fleetwood Mack-Albatros
Spomin na Violeto
in osnovno šolo
Prihodnost je brezčutna

x x x

ŠALEŠKA IMPRESIJA

Bog je
ali pa ga ni
Policija je vsepovsod

x x x

ŠOŠTANJSKA IMPRESIJA 84

Ponoči
ko ga nihče
ne vidi sede kip
pod katerim piše
Karel Destovnik-Kajuh
na podstavek
in si sezuje škornje
Potem si v Paki
s hrbtom obrnjen
proti domu
umije noge
Njegove noge in
roke
so čiste

x x x

*Kaj gledaš
me vpraša dekle
Gledam
kako se veter
igra
s krošnjami dreves
In potem spet
molče sediva*

x x x

*Zbudil sem jutro
s cmokom v ustih
Nekaj je bilo narobe
s sanjami*

x x x

*Že davno več ne loviš
vlakov za rep
zato odvrzi copate
ki te naredijo neslišno
in v miru popij čaj
In jaz bom upal
da jih pozabiš
ko se zbudiš
in boš bežala
pred petelinjim
kikirikanjem*

*Vsa bleščeča
prideš k meni
ko me kri
lepi na tla*

*Čuden je ta pogreb
ti rečem
a ti se samo smehljaš*

x x x

*Kako naj imenujem trenutek
ko po burji pleše mesto
in topljenje snega
očesu odkriva kopno
ko ne vem
ali blešči zlato
ali cvete teloh
ali se najina ljubezen
končuje z remijem*

x x x

*Skozi motno steklo
polno zimskih rož
padajoči žarek
riše križe
na steno kapele
Pogrebcem se vdira gaz*

x x x

NIKO PAVDLER

Niko Pavdler

Vlado Repnik (1961 -)

Hotenja.

MASKA NORČAVEGA PUSTA

*Maska norčavega pusta
je prevlečena preko Evrope
in preko vse Zemljine oble.
Na vrhove topovskih cevi
otroci rišejo rože
in babice jim pripovedujejo
pravljice o poštenih ljudeh.*

*Nekega dne,
ko odrasteta Janko in Metka,
njuna bo hčerka imela
oči iz azbesta in
v vitrini steklenega dedka.
A kaj bosta videla
Evropa in svet,
ko snameta z lica
masko norčavega pusta,
takrat ...*

x x x

KADAR JE MRAK

*Kadar je mrak
padajo dolge sence
v moj drevored
in drseč korak
postaja bled.*

*Vsa vrata so zaprta
hladno-mrtva
kot jesen.*

*Kje in
kako sploh veš,
v katerih durih
bo najprej
počil les?*

xxx

V SPOMIN MAVRICI

*Na oknih tvojega obraza
se v tihi, samotni noči,
v krču obupa, porodi jesen,
hladna, mrtva jesen ...*

*Megleno jutro je horizont
tvoje daljne sreče,
je trpka bolečina lesnike,
ki ostaja za večno zapisana
v oknih tvojega obraza.*

*Lijoče solze samote
nikoli ne izpolnijo te doline,
meglene in hladne, mrtve jeseni.*

x x x

*Med kostanjevim drevoredom
grem proti zatonu in
jaz in moj pes
sva kot pred rojstvom
nekoč zopet prijatelja.*

x x x

LEPE DAME

naučile ste se biti lepe
in v gležnarjih z visoko peto
udarjati v polnočni tlak
(tlak tlak tlak).
Naučile ste se pozibavati v bokih,
a le od kod je
čudni vam sijaj v očeh?
Povejte mi, ve
lepe, lažne dame,
svoje duše iskreno melodijo igrati
se spomnite še kdaj?

x x x

KJE STE

kje ste
moje ptice
moje slike
in sanje preroške?

On je umetnik
a jaz sanjač!

kje ste
moja zemlja
moje vino
in sad prekleti?

Ona je dama
jaz pa berač

x x x

TAKO SI SPEČA

tako si speča
da mir biva
vsenaokoli.
te primem
vso dišečo
kakor sadja
polno skledo
preko bokov
val vzvalovi
v tišino
da zahlipaš
potem pa
na mojih prsih
pleteš gnezdo
pleteš gnezdo
pleteš gnezdo

x x x

MOJA ŽENSKA

moja ženska je
plima, ki izgineva
moja ženska je
reka ki pluje
moja ženska je
list ki rase
moja ženska je
cigaret ki kadi
ogledalo ki gleda
moja ženska je
jutro ki pije čaj
moja ženska je
stotera je tisočera
in biva v meni

x x x

KADAR SEM VESEL

*kadar sem vesel
si lakiraš nohte
kadar sem hladen
bereš knjigo
kadar sem neumen
si poješ pesmi
kadar sem siten
me pobožaš po licu
kadar sem sam
prideš in
(ha ha)
pomiješ posodo*

x x x

PENELOPINI SNUBCI

*na jambor pripetih
in z lojem zamašenih
ušesih
da - po njih dišim
in te gledam
v obraz
oči medleče
usta sopeča
bradavici nabrekli
boki in noge
- dviguje se stavkokaz!*

*trgajo se vezi
Penelopini snubci beže.*

x x x

ANA JOB

Ana Job
Bojana Šturm (1952 -)
Hotenja.

SEM LE ŽENSKA

splavar na reki plodni.
Ljubim življenje,
se spajam,
razdvajam
in zopet se spajam.
Oplajam,
porajam
in kradem
življenja.
Kradem življenja
začetnih plodov
in moje prsi tulijo,
lasje venejo.
Ljubim otroke,
svojega otroka,
otroke, ki jih še ni,
otroke, ki jih ne bo
in hrepenim in ljubim,
ljubim in ukam
in kljub mukam
rojevam
in kradem življenja.
Moje telo se upira,
moja duša me nadira;
sem le ženska,
splavar na reki plodni.

x x x

MAŠKARADA

*Tu je maškarada,
imava se rada.
Jaz sem gozdna vila,
ti si gozdni škrat.
Tu rajava,
v pare dajeva
ježe
ptice
in še najine polovice.
Imava se rada,
tu je maškarada
sredi gozda,
sredi mest,
planetov
in cest.*

x x x

STEKLENI ČAS

*Iz steklene v stekleno kocko padam,
stekleni čas
s kocke v kocko se drobi,
iz drobcev življenja si pričaram,
je vse to res? ali navidezne se zdi.*

*Iz steklene v stekleno kocko padam
in kocka za kocko se drobi,
zdaj mislim, tu sem!
padam, padam,
naslednji hip me tu več ni.*

x x x

SANJE

*Ni me strah
morskih psov
v črni vodi.*

*Noč črna,
morje bolj črno od neba.*

*Njih hrbti
rišejo
med tokovi
in njih plavuti
med valovi se blešče.*

*Na hrbtu te pošasti
ni me strah.*

*Z mokrimi stegni
stiskam žival
in njeno telo
mi polzi
med stremeni
in jaz
jaham, jaham
skozi valove oceana,
v njega širine,
v njega globine.*

x x x

EPITAF

Na jeklenem kavlju
visi glava,
gola,
krvava.
Njen jezik
prekajen
in slan.
Njen pogled
slep in vdan,
a ušesa,
gluha
in zmleta
v klobasi,
poslušajo
poslovilne besede
svoji veličini:
- Pol kilograma - za juhico,
za tri zrezke - od stegna,
kračo - dobro prekajeno,
kilogram - od križa ...
Tako do zadnje koščice,
še srce za obaro
ni ostalo.
Ostale so le oči
prazne
in pogled
na sprevod
žalujočih gospodinj,
ki cedijo sline
v premočene robce.

x x x

NEKAJ BO

*Nekoč bom jaz brez imena,
bom voda, prst,
bom del semena,
to seme vzkliko bo,
kar bo,
ne bom več jaz,
a nekaj bo.*

*Nekoč bom jaz brez imena,
nekdo nositi moral bo moj nos,
ha, ha -
in drugi glodal moja -
takrat svoja - bo kolena,
a tisti z mojim smehom
vsemu bo kos.*

x x x

PETER REZMAN

Peter Rezman (1956 -)

Isti, Pesmi iz premoga, 1985.

Isti, Pesmi in uganke za otroke, rkp.

Isti, Delavske pesmi, rkp.

Isti, Svobodne, rkp.

KONJI

I

*Najbolj srečen konj
je vprežni konj,*

*le kdaj
si mustang v preriji
privošči nedeljski počitek.*

II

*Če bi se konji
tako polenili,
da bi jahali ljudi,*

*bi jim na sprednjih
kopitih
zrasli palci*

*in na zadnjih
ostroge.*

III

*Najbolj miren konj
je pogrebni konj,*

*le kako
naj zgreši
ravnino pred sabo.*

x x x

MATURANTSKI PLES

*Kot paradni konji
lepo v vrstah,
občudovani.
Včeraj v jeansu,
danes plešejo
v novo življenje.*

Zapečateni inovatorji.

*Ostane snobovsko hrepenenje,
iščejo karto v jett-sett,
od šole ostane le:
žret!*

x x x

Ne vem,
zakaj je Odisej preladjal dolgo pot?
In ne verjamem,
da jo je.
Zakaj le sam
si izmisli to gorje,
da tava skozi tisoč zank.

Ko je na svoji poti srečal druge,
lepše kakor njo,
zakaj je k njej hitel?!

Le sam si izmišlja
te laži
in jim verjame
in zanje sam živi.

x x x

Nocoj imam banket.
Povabljene ste vse.
Vse moje misli.
Vse gole pridite,
bomo plesali,
brez sanj,
brez vina,
le jaz
in moje misli.

Rajajmo v noč!

x x x

OSEMINŠESTDESET

*V času
študentskih nemirov
sem bil fantič ...
Mama je delala v Fabriki.
Delavka je.*

*In nihče ni verjel
študentskim nemirom.*

*Študenti niso
nikoli delali!
Jaz!
sem bil fantič
in sem vlekel domov
osemdeset
kilogramov moke.*

*Smo jo
jedli
dve leti.*

xxx

NAROBÉ

*Lahko,
da kdo poha golobe,
lahko
pod odejo kadiš,
lahko,
da kdo mesi neslane otrobe,*

*ko pa padajo glave,
vse te stvari
pridobijo si
globlji pomen!*

x x x

CIPA

*Ženska, véste,
ostarela ...
vsi jo poznamo
tako razgaljeno
do špic zizekov,
in izzivalno nakodrani lasje.
Ko dvigne glavo,
se ji kite na vratu nategnejo,
se ji nategnejo ...
saj jo poznate,
ko dvigne glavo.
Kot da daje kar tako,
ne za denar.*

*V bordelih,
v bistrojih,
v kabarejih,
v samih zahodnih besedah
je visoko orokavičena
s črnimi rokavicami.
Vsi sanjamo o njej.
Pa daje za denar.
Porineš ji
trideset med joške,
petdeset za podvezico,
sto ...
k mucì,
pa naj smrdiš,
ali nosiš kravato,
naj si balkanske
ali mongolske krvi.
Vsak jo dobi.*

*In tiste njene gole noge
proti vrhu krila,
tema nam pada na oči,
a le za denar ...*

*Le za denar jo dobim
in jo lahko ...
a le za denar!*

*Naj še izdam njeno ime?
Naj ga izdam?
Saj že vsi veste:
njeno ime je
KU ... KU ... KU ...
da, da,
Kultura.*

x x x

LOVSKA

*Strašna nevarnost,
velika zagata,
muhe preganja
s pipsom naš ata.
Divja skozi sobe
in strelja v luči,
muham in pajkom
rešitve več ni!*

x x x

DAMA

*Čeveljci z visoko peto,
krilo dolgo do peta,
srajčica na bele čipke,
prstan in uhana dva.*

*Šminko in dišeče žavbe
maže nase dan za dnem,
sebe gleda dolge ure,
si predpiše
nove lepotične kure.*

*Vse je lepo,
vse je prav,
le svoj stolček mora imeti,
da doseže do priprav!*

x x x

PRVA SVOBODNA

*Včasih sem vzel
v roke pisalni pisalni stroj
in se
veselil vsake besede.
Zdaj se
pripravljam določen čas
zaradi skrbi,
koga da moti
to ropotanje?*

x x x

DELAVSKE PESMI

KRIVEC

Dobil sem napad razsipništva in sem šel v trgovino.

Ne vem, zakaj, v oči mi je padel oblazinjen stol na kolesih, da ga lahko voziš od mize do mize.

Valjda so kolesa zato na stolu.

Dobim takšen napad vsake toliko časa,

kar sploh ni čudno, saj meni delavcu dajo

oooliko

denarja. Res no! In kaj, ljubi moji?

Je takšen stol za mene tabu? Ni.

Odvlekel sem ga v svoje stanovanje.

Takšne stole imajo doma tudi tisti, ki veliko pišejo,

jaz pa nimam časa posedati, zato se na stolu nabira

prah, kar ni estetsko, zato grem ven,

da ga ne vidim, in se ga s pobi napijemo.

xxx

PRED TELEVIZORJEM

*Zadnjič sem moral te postaviti pokonci,
se pravi, da je bila navzgor,
slika pa je bila čisto prav,
tako da sem vse razumel.*

*Potem sem zbesnel nad erteve Ljubljana,
ker sliko razrežejo, in plavo
se vmes bliska,*

*plavo pa rdeče, pa ne bi nič vedel,
če ne bi stala pokonci.*

*To je bila nedelja z malo športa
in sem se posvečal kulturi,
a sem bil s teve sliko razočaran, zato
sem vzel v roke delavske pesmi.*

*Takšne, ki dvignejo zavest, in sem
bral:*

*valjček za valjčkom vrti se okrog, s presipke se vsiplje lignitov
premog*

in

kroca velika se v kolnu premika

in v bele barake strmiš, pa ni časa, da jih dobiš

in še

in še

*in sem rekel, da je to fino, ker se rima,
ampak jaz zaradi teh pesmi ne bom bolj delal.*

*Zato sem odložil knjigo in pogledal
nazaj na teve ter gledal
ameriški barvi do konca.*

x x x

VEČNE TEME

*Pogovarjamo se o šankih
in dekletih, o ženah in ljubicah, o
pravem razmerju med delom in odmorom.
Med malico splaniramo do dveh
in ves čas razmišljamo o kosilu in
delavec pravi, da bi, če bi
zadel toliko kot tisti tip v Nemčiji,
dal prvi dan za pir,
potem bi pa nehal hoditi na delo.*

x x x

TOČNO TO

*Najbolj shojena pot v delavnici
je do omare, v kateri je pijača.
Na vratih omare visi gola ženska.
To nas žene, to!
Vsak dan hitimo na delo,
do gole ženske,
vmes to in ono postorimo
in smo zadovoljni,
ko se kosmata
razpočnica
rdeče bliska.
To nas žene, to!,
ne pa tele moje
delavske pesmi.*

x x x

PRIDE DELAVEC V CANKARJEV DOM

in gleda, kje je kakšna kultura.

Saj je ni težko najti, si reče,

ker so povsod sami špegli

in se povsod vidi naša kultura.

Z delavci je križ,

ker ne razumejo povsem teh

zadnjih tokov v poeziji, ampak,

ko pridejo domov iz tiste bele hiše,

pa le vedo

in tudi povedo,

da so videli v Ljubljani kulturo.

x x x

STANE ŽULA

Stane Žula (1927 -)
Hotenja.

MORNARJEV PRISTAN

*Rad bi zaukal v mornarjev pristan,
rad bi pokukal v tiste čeri,
kjer je v razvratu večna pomlad,
kjer je ljubezni oltar
brez zadržanih navad
zakletih dni morale.*

*Tam bi te znova iskal,
večna matrona ljubezni,
tam,
pri tebi brez besed,
le s cvenkom bi srce odprl
in spoznanja se napil,
da sem trezen drugačen;
v hudem nagonu sem te iskal
in našel v hiši rdeči.
Oh, kaj bi govoril,
bila si vse;
še slep bi te našel:
cvet med podboji, dišeči.*

- S. Žula -

*Zakaj bi te s kurbo ozmerjal,
ko sem se vrnil k materi
svojih otrok.*

*Bila si v pristanu
pri mojem mornarju,
bila si mi vse,
ko sem bil sam.*

x x x

MOJCA SVOLJŠAK

Mojca Svoljšak (1964 -)

Ista, rkp. -koresp.

Hotenja.

SLEKLA SVA

*Slekla sva strah,
a z obleke je padlo
le nekaj spranega proda
in prah.
Škoda, da ti ni odpadel
kakšen gumb,
kajti z gumbi imaš pripeto
svojo lupino
na svojo bit.
Oh ne, saj ji nočem
natakiniti svojih oblek.
Včasih je že dovolj,
da skozi razpoke poduha svet.*

x x x

DREVO

*Drevo,
kako mirno plapolaš,
mir zeleni v krošnji tvoji.
Zeleni veter
okrog življa tvojega
kot slak,
kot vlak brez konca
se po tebi spreletava.
Morda namesto slaka
privila se bom k tebi jaz,
zajedla se bom v tvoj zeleni mir,
vzbrstela skupaj s tabo bom spomladi,
da lahko popotniku, ki mimo pride,
bom tiho, hladno senco ponudila.*

x x x

ŠKORPIJON

*Ti, s črnimi škarjami,
ti, brez kože,
tebi gledam v dno duše.
Ti, ki prečkaš noč
po sluzavih tleh,
tebe lahko zmeljem,
naredim si črnilo.*

*Pero napolnjeno z njim,
na papirju bo puščalo dlake.
Ti, s črnimi škarjami,
ubiraš si pot k hudiču!
Piči v moje telo,
da bom lahko
nesla po dlakavih tleh
tebe, ki se med prsti razlezeš
kot jajčni beljak.*

x x x

TAK DOMEK

*Veš, imela bi tak domek,
okrogel in lesen,
z malce plutovine,
kot črviček v deblu bi živela;
kožuščke zajčje,
lisičje tačke,
kolovrat,
zraven prejo,
polknice iz ebenovine,
v lončenih vrčih mlado vino,
puhasto odejo,
posteljo iz orehove lupine -
Imela bi tak domek,
topel in mehak,
v košarici bi predli srci najini,
lesene kroglice bi kotrljali,
v orehih skrita jedrca,
topla, skrita jedrca.*

x x x

NE MOREM TI ODPRETI

*Ne morem ti odpreti
svoje skrinje,
v njej je toliko
dišečih breskev,
v njej je toliko jedrc,
živa srž
bi te ranila.*

...

x x x

PONIŽNOST

*prišla je ponižnost
prosit, da jo prebičajo,
da ji izbijejo tisti kič,
dvignejo poklek,
snamejo križ
in ga zažgejo!*

x x x

IMAŠ

*Imaš zeleno za moje brezvetrje
in imaš oker za pasjo radost.
Oprosti, ampak prav nič ne žalujem,
da bi me moral tolažiti
s svojimi umazano rjavimi očmi.
Lahko bi bil pastir,
bos bi pasel
na zapuščenih njivah
in prav lepo bi zagorel.*

x x x

SKOZI OKNO

*Skozi okno,
skozi steklo gledam,
vidim,
da je pravkar fronta mimo šla,
da je zračni pritisk strašno visok
in me boli zob.
Če boš danes prišel trkat na okno,
ti ne odprem,
danes hočem občevati z vremenom.
Raje pokliči prvi oblak
in izgini.*

x x x

ENAKONOČJE

*Srečala se bova ob enakonočju;
ti boš dan, jaz bom noč,
razsula bova svoji žetvi
na desnem in levem bregu
in pustila prazni košarici volkovom.
Pustila bova vetrovom,
da naju prevetrijō,
izjokala bova največjo solzo
in se v njej umila.
Kar bo ostalo,
bo odteklo po hrbtenici navzdol.
In skozi najin prag,
ki je z ognjenimi kamni tlakovan,
bo šinil rob enakonočja,
z ognjemetom zaznamovan.*

x x x

V DIRU

*Ko boš izgubil sedlo,
boš zopet oddirjal
in uzde vetru prepustil.
Ne boš si razčesal grive,
pomendral boš vse njive,
dokler ne prispeš
do namišljene planine.
Tam se boš štiriperesnih deteljic napasel
in si nadel še nekaj plašnic.
Takrat, vedi,
ti bo kakšna kobilica podtaknila mladiče
in pustila le nekaj sena
na tvojem travniku.*

x x x

HINKO JERČIČ

Hinko Jerčič (1944 -)

Hotenja.

JUTRO

*Med krošnjami dreves
stražarski stolp
podaja roko
prvim žarkom sonca ...
Svit poletnega dne
odgrinja šotore
in prebuja fante
turobne ...
Trobenta pretrga
dih svežega jutra ...*

xxx

*HINKO JERČIČ bo izgubil glavo
božena gorjanc bo rodila sina
vincet strmčnik bo odšel v inozemstvo
peter rezman bo napisal pesem
neva trampuš bo sestavila kulturni program
vlado repnik bo naslikal portret
franc vertačnik se bo peljal z vlakom*

*darinka se bo poročila s petrom
spomenka bo kmalu ostala sama
dragan bo odšel k vojakom*

*vsi mi bomo izgubili glave
ne samo hinko jerčič*

x x x

VLAK

*Vlak pelje skozi noč,
na naslednji postaji izstopim.*

*Vlak pelje skozi noč,
na naslednji postaji izstopim.*

*Vlak pelje skozi noč,
na naslednji postaji izstopim.*

*Vlak pelje skozi noč,
na naslednji postaji izstopim.*

*Vlak pelje skozi noč,
na naslednji postaji izstopim ...*

x x x

VOJKO PETEK

Vojko Petek (1959 -)

Isti, rkp.

Hotenja. -

PISAVA

*Ležala je na belem
tankem podu
razširjena kot angel
velika senca
se je zgrinjala nad njo
ležala je postrani
bolj desno kot ne
bila je strašna na pogled
njen videz je bil strašen
res grozna pisava*

xxx

VRAŽJA STRAST

Vidim rdečo

uro.

Po tankih

stopnicah

bliža se.

V

vrtu

rumenih limon

je strohnelo

novi bitje. Zaradi

oranžnega sonca je

nečistost postala

lepa.

Verjetno res

nisem vedel,

da sem nezadovoljen

s

svojo

novi navado,

ki je hodila

po ulicah in me

lovila -

in kam me bo vlekla?

xxx

BALKAN

Zdaj ko me ni
pazi
strah me je
da ne srečaš kakšnega
perverznega balkanca.

ne čudim se tvoji naravi
tudi tvoja mama
je rada ležala na hrbtu
razen
če mi oče ne laže

ležala si na prodajnem
pultu
to sploh ni važno
čeprav bi lahko nedolžnost
izgubila tudi
kje drugje

jokala si
in iskala uteho v meni
barabi in ženskarju
no končno
tudi jaz bi znorel
če bi mi dušo
prečkalo toliko neznancev

x x x

*Zakaj si šla z menoj
v to norost,
zakaj si šla ravno z mano,
ko si vedela, da sem samo bahač?
Zakaj se nisi odločila
za profesorja zgodovine,
ki so ga vrgli iz službe,
ker je udaril ravnateljico
in pil dva tedna na tvojo čast,
zakaj tvoj idol ni bil policaj,
važič, dvajsetletni smrkavec,
ali e., ki te je vneto ljubil
in gradil zate hišo,
tudi nogometaš z izkoriščenim dopustom
bi ti ustregel,
električar je čakal
vsak dan po službi, čeprav je živel
z ženo in otrokom v ločeni zvezi,
Srbi iz Bora so znoreli za tabo,
z njimi bi lahko preživela vsaj kako noč,
zakaj si izbirala in
ostala sama ...*

x x x

GLADIATOR

*potem so kurbe ostale
nedolžne
čeprav z mozolji precej visoko
ampak kdo je že rekel
da tako ne gre
da ni ljubezen vse
pa čeprav jo ljubi vsak dan
zato sem gladiator brez najnujnejšega
strižem in navijam, nisem nor
vem da so mi prijatelji muhe
adijo mami nosijo me domov*

x x x

BALETKA

*obetal se je lep večer
hodila sva bosa po dežju
objeta in nasmejana
ljubila si nevihte in grmenje
sama nisi verjela? da boš postala
naivna in tolerantna
kot baletka brez spodnjih hlač
že po štirih
špricarjih z rebulo*

x x x

*VSE ŽENSKE na dirkalnem kolesu
še niso občevale,
čeprav si to neizmerno žele
LOGIKA
zato so na kolesu
(tudi pony ni izjema)
izjema = (dela (M) pravilo)*

xxx

LEVJA GRIVA

<i>Kruh.</i>	<i>Glasba.</i>
<i>Čaj.</i>	<i>Tvoj oče.</i>
<i>Pivo.</i>	<i>Savinja.</i>
<i>Pečenice.</i>	<i>Datum.</i>

In levja griva je umrla.

xxx

GRABLJE

*Ne hodi jutri,
samo jutri ne hodi.
Pusti me samega.
Pojdi se smučat,
grablje prinesi ob priliki.*

xxx

NAŠ SVETOVNI SMUČARSKI AS

*naš Bojan Križaj
je prebral v Hotenjih
nekaj pesmic avtorja poezije
in se navdušil
predlagal je, naj nastopi
v reklami "as" med "asi".*

x x x

JOSIP BAČIČ-SAVSKI

Josip Bačič-Savski (1932 -)

Isti, Kroz život, Zg. 1975.

Isti, Portreti, 1985, 1987.

Isti, Pesmi, rkp.-koresp.

ŽIVLJENJE OB REKI

*Že dolgo živim ob muhasti reki -
prav od takrat, ko sem spoznal
golobe in veter.*

*Od tod imam rad vse pomladi,
ki prihajajo ob reki z vrbovimi piščalkami.
Ko preneha prevara - obstanejo misli.*

*Reka krađe obale - in komu je kaj mar.
Odnaša sijaj oči, vonj las,
moja hrepenenja ... in komu je kaj mar!
Pogumni skačejo v razpenjene valove,
da bi povrnili kakšno drobno reč
ali ljubo stvar.*

*Veliko tega odnaša reka - in komu je kaj mar.
Povedal sem včeraj: Žena, zaspi!
Reka ne sliši šumenja solza, ona je gluha,
in ti ne bo povrnila sina.*

*Smejijo se otroci ...
Visoko nad ulico bleščijo zvezde.
Deklice pojejo ...
S šumečo reko teče tvoja in moja moč.*

xxx

DARILO

*Imam ljubezen!
Darilo za tvojo lepoto.
Takrat, ko si hodila
po razcvetenem travniku
od gozda proti prihodnosti,
ukradel sem tvoj pogled.
Takrat sem občutil
življensko tekočino
in spoznal
da te ljubim!
Takrat so biseri zazveneli,
ko je po mojih žilah
dozorevala
tvoja lepota.*

*V šarenicah mojih oči,
v notranjosti srca je tlela
vroča, vroča kri,
rdeča kot vrtnice
ljubezni!
Bila je pomlad,
hodila si
po razcvetenem travniku
od gozda
do mojega srca.*

xxx

VEČNI VOZ

Voz pelje. Pelje voz ...
Voz pelje želje,
skrbi, veselje -
pelje voz.
Voz pelje, kar mlin namelje:
cule, bule, mule ...
Voz pelje življenja,
težke misli, lahko pesem,
kletve, molitve, snubce,
skopuhe, pogrebce, potepuhe ...
Vse, kar ima čas, pelje voz
za tebe, mene, za vas in nas.
Voz pelje za vse žive ljudi,
ki dihaljo, delajo, pojejo,
jočejo in nekaj hočejo.

Voz pelje - pelje voz,
za hrbtom hitrosti,
ki seje norosti -
počasnežu odšteva ure.
Voz še vedno pelje
s pogonom na kravo,
ki maha z rogovi ...
Z živaljo, ki so jo poznali
tudi grški bogovi.
Razlika?
Nobena, majhna in velika
za voz, ki pelje še danes
od naselja v naselje
koščke življenja,
ki preživijo čas.

x x x

PTICE

Ptice selivke
odletijo daleč
iz svojih gnezd.
Toda zopet se
povrnejo,
da življenju
vrnejo -
odsev prvih zvezd.

Naša so gnezda
razdejale burje -
brez njih je
zeleni gaj ...
Ko veter boža sence,
nate
in name
spomni me
rojstni kraj.

Vse to so
stari spomini,
zdaj novi nas obkroža svet.
Zeleni se log,
smeji se prijatelj -
znan diši cvet.

od
prisoten rušilec
in graditelj gnezd,
ker povsod je
ljubezni treba
izpod molčečih zvezd.

x x x

POETICA NUOVA

*Tvoji otroci so
lepotci,
temni in "blond".*

*Tvoji možje so
junaki
a la James Bond.*

*Tvoje oči so
zapeljive,
zapeljejo vkraj.*

*Sprašujem: Kdo si?
Fatamorgana?
Minljivi sijaj?*

*Ne vem, ne vem ...
"Lepota" -
kam bi te dal?*

*Če bi bila moja
sirota,
ljubiti bi te znal.*

x x x

ZA LUNO SI

*Za luno si, za luno!
Ne sliši te več noben
individuum, noben bog!
prosjak bosonog ...
Odvrzi svojo vreščavo
piščalko, preluknjani štor.
Prestar si tudi za mavrični ogenj.
Za drevored sodobnih besed
rabiš gnev brez
predrefleksijskih modrosti ...
Pogum je v novem jeziku
krvavih risb.
Odvrzi svoj rahitični jaz,
ker novi pegaz ne rezgeče
v onomatopoiiji ...
Če ne boš zmogel iti v nič,
si nič.*

x x x

INTERMEZZO

*Dogodki na tekočem traku
so sončni trenutki ljubezni.
Na ustnicah je še nekaj
sladkosti žgočega poljuba,
veliko smešnih ovir mladosti,
ki živi še sanje inobljube.
Nikoli ne boš zaživela
brez dobre zemlje in cvetenja.
Kdo bi razumel svet,
ki sijajne košarice smeha
odvrže na gnoj?
Misli so zaustavile branje;
zaprl sem knjigo
in široko odprl vrata
edinega resničnega bogastva ...
Novi dan, okopan
v sončnem sijaju,
poraja upanje.*

x x x

POBEGLA MISEL

*Zaradi pobegle misli
so odposlali patroljo
na cestišče številka 25.
Dolgočasnost je pregnala
več slik na kraj
dogodkov in skrivnosti
so bile slečene
do golih prsi.
Zaupno so zašepetale
daljave in misel je zopet
našla pribežališče
pod nebeškim obokom
severno od ceste
številka 25.
Cestišče je še vedno
na kraju dogodkov,
misel pa vsepovsod tava
in je ni možno
imeti na varnem.
Narod jo ima rad.*

x x x

KOT OTROK

*Zlagati velike besede,
božati
nepopisne slutnje,
leteti
v čarodejnem prostoru
poskušam kakor otrok
sončnega pogleda.*

*Dogodkom narišem glave,
skočim za metuljem,
pojem slaščice,
skrijem se,
zanikam greh,
zajočem,
ko mi odvzamejo
smeh.*

*V mivki narišem pošasti
in jih povsem
uničim.
Brez njih bi lahko
živel svet
in
jaz.*

x x x

IVO S. STROPNIK

Ivo S. Stropnik (1965 -)

Isti, Zlati metulji, 1983.

Isti, V žanru - počasne oblike samomora, rkp.

Isti, Didaskalije, rkp.

ČAS IN PROSTOR

I.

*MANJ KLAVCEV ČAS je karantena očividcev,
ki se naju z majhnim penisom dotane s slino gobca.
Šest Hermesovih, pol-brat in -sestra še živi
pod enim seskom svete krave.*

*Nad skupnim hlevom so čistejše štale,
osamljen in neploden bik včasih v njih zaide
in postane divje sam. Ki jih kup gnoja zapira,
na takih durih najdeva svarilni list:*

*v stari mivki so podrli se gradovi,
z golih otokov tovoriva skletni kamen.*

*V pozne ure popisujeva slovenski inventar:
kelih, težke slike vladarjev, hladen arzenal,
litri broma, črne vaze, šotorska krila navideznih
igrač. Drobne ljubezni so živele, preživele so
generalov in adjutantov čas.*

xxx

II.

*Vstopiva, in ima paznik PALATALNO NEBO,
skoraj je že pozabil, kdo sva in zakaj sva tu.
Skozi pest orožja naju obišče najeto dekle;
otrok! saj ne vidi, da sva predrta žoga, oglje.*

*Štiriindvajset ur naju družī posoda urina,
poltenost je bela in v najinem moškem devica.
Kolikokrat že odzeta se spet prikaže skrita štola,
iz slasti zavpijeva, o pobožna zarota dneva!*

*Tak prostor vidiva le za bežen hip,
za kratko štetje stotih let, poprej gre ob vodi
mnogo ljudstvo; ustaviva se pri snežnem kamnu:
pred nama je že tod z boginjo hodil bog.*

*Brižinski zarod sva dovedla k pokolu,
"On, ki je" je takšen, ki mu verjame tretji rod.*

x x x

TESTAMENT

*Vsaka generacija si odreže zgodovino
za pet herojev niže in ve za vsako znamenje
na njeni koži.*

*Najina zgodovina se prične in traja
s študentskimi nemiri, sum, vezan v usnje
naših čitank, je prisoten bolj kot kadarkoli.
Tisti, ki nima antike, kliče nove mrtve
na svoj knežji kamen.*

*Ta čas je z nama vred že zamolčan
pri novem nastajanju.*

x x x

ABAK

*Strašansko hitro rasteva,
iz nadaljevake v nadaljevanko
naju igrajo starejši igralci.
Begu in nespočitosti je podobna
najina neznosna hitrina,
pa ni videti psa in nobenega
pravega zmagovalca še ni skozi cilj.*

*V vsakem prostoru,
v katerem se znajdeva, visi kakšna ura;
v kleti urarjeve hiše celo najdlje
obdrživa podnajemniško stanovanje;
povsod je nad glavo še najmanj stoletje
stropa in pod nogami še vsaj
za en rod tal.*

*Vse nahitro: mučni telefonski
pogovori - ljubezen na tri strani -
preoblačenje perila - spravljanje psa
na verigo. Šopki dekliških dojk
se osipajo na najinem vrtu,
v vse daljše besede se spreminja
abeceda zrelih vstaj.*

*Film o naju napačno vzgaja
generacijo učiteljic: Rezanje filma,
nova montaža brez spornega kadra:
na kurcu se nama je naredil velik čir
in vse teže prihajava do besed.*

*Zadnja pritečeva v cilj kakor reklo
sramote. / Abak za jambe ni bil nikoli
rdeč, nočne more in stope so narobe preštete.*

x x x

*V POLTEMI vidiva nosila zemlje
in v meni vso zemljo.*

*Ta ostane, urjen žvižg zaide
med porodne in vežne hiše.*

*Štajerska se spominja
v polglasnikih in diftongih,
Štajerska je originalno
rezbarjena v najine dlani.*

*Sledi prizor dojenja
kot bleda slika čez vse čakajoče.*

*Potem z vlaka: pejsaži
Štajerske, vsi sivi, kot da so jih
posrali golobi prevelikega miru.*

x x x

*MEDMET, s kako dolgega pohoda
nisva našla - pod to lesniko!*

ok, na vrtu

ne pije piva, po ulici

*ne beži nekdo, ki bi se rad
skril v lazaretsko ravnino...*

*Ekshibicionist se ne zadovolji
z najino lektorico, midva ne delujeva.*

*Najbolj pokvarjeni fotoaparati
šaleških jezer sva, podčrtana šalica
črk, način jedenja in slučaj
nenajavljenega praznika.*

x x x

*Zameri in skoraj sram jo je.
Drobni dojki odnese pod prho.
Sedaj je še lepša; močno osvetljena
lovi vodo v mednožju.*

*Kabina stoji sredi ulice.
Kar naprej jo zamenjujeva
s telefonsko govorilnico,
vstopava vanjo kakor v spovednico,
k njej iščeva, da jo spet umije
po hrbtu.*

x x x

IZ NAJINE VASI

*Mesta, ki jih nikdar nisva videla,
izgovarjava z vsem zrakom,
njih tlakovani prag je obraščen
z robinijami, vse do trškega jedra
drugače shodi otrok.*

*Kako bela sva v sebi,
nevednost je bela, v najini vasi
še niso vstali in se napotili
otroci v šolo.*

x x x

SLOVENIJA sedi invalidskem
vozičku, rešuje križanko
in s prsti na sencih skrivaj
ugiba besede:

*Cankar se križa s hlapci
in tujstvom, domoljubje ima
enajst črk, v rdeče dimije
je oblečena kosovska devojka.*

*Nekaj besed se ne da
zapreti v mrežo, ali ostajajo
samice prazne ali jih je premalo.*

*Potnemu listu se je zvila
platnica, dolgo je bila pod halojem
brlečih znamenj, zdaj je razparana
didaskalija zadnjega volnenega konca.*

x x x

ALEŠ HARTNER

Aleš Hartner (1965 -)

Isti, rkp.-koresp.

Hotenja

*NEKOČ je bil veter prijaznejši
in morje bolj modro in toplo
in ostre čeljusti hudobnih zveri
smehljaje so žvečile travo*

*nekoč je bil dež kakor božanje
kaplje ko solze
reke ko ceste v svobodo*

*nekoč je bil
črv v moji glavi
še črviček*

x x x

GALEBI

*galebi
vaš krik spominja
na smeh začaranih trupel
letečih
v sivo jalovi nekaj
v dan oskrunjenih angelov*

*zasanjano zibanje kril
zanos orkanskih sil
perje
v blatu
modrine
v zlatu*

*o galebi
vaš krik je
mojemu drobovju smrt
saj rojstvo je
le laž utrujenih poetov
in bog je le za vzorec
v lupini strt*

x x x

HOTEL SEM BITI TAM

*jaz junak
bedak
čakajoč v vrsti medlih senc
sem žulil komolce
repo sem pulil
in dajal za afriške borce*

*hotel sem biti tam
ko bi zastave v boju krvave
odprle s konicami pot
do nebes
in bi angelčki
na zlatih balkončkih
peli internacionalo*

*hotel sem biti tam
ko bi meso bila vsaka beseda
tehtna seveda
ko iz betona bi cvetje pognalo
in bi pomlad ne bile
le obljube
skozi sito rajo*

*potem pa
prišlo mi je na misel
da je vsake barve smisel
pravzaprav nesmisel
kot je zgrešeno
barvanje jajc
trganje rož
kravat
srajc*

x x x

ZAKAJ JE ZEMLJA VLAŽNA

*Za motnimi solzami mojih upanj, mojih krikov,
Je izmučeni galeb zaspal, strohnel,
Nekdo iz svinjskih hlevov je pričaral rajsko sliko
In otrok je sredi sna je v nebo zletel.*

*Odkar mi geni pišejo usodo, sem prečital
I za lepše dni.
Morda sem v tistih sencah videl sebe, misli same
So varljive, bela kost je brez krvi.*

*In pride dan, ko kmet ne ve, zakaj je zemlja vlažna
In pomlad dočaka z votlimi očmi;
Morda je v tistih brazdah videl sebe, kleče zasajal
Križ tja v blato svojih iluzij.*

*Sedaj skoz trudne veke vidim žarek, ki budi
Izsanjanega orla mrtvih nad!
helebardo bo skelet med
Sajastim tramovjem tulil v ta zakleti grad.*

x x x

*VODA pada
dež
mokro
fuk
zakaj dež*

*ker je gradacija
ker mora bit
senzacija*

x x x

STARKA

*prihaja starka siva in kosmata
kozmos med nogami
zemlja med zobmi
prihaja starka kriva in rogata
samsara killer
pofukajte jo vsi*

*ko s spermo izsesa še kri
ti glavo vtakne v sluzavo mednožje
in strastno vsrka žalostne oči*

x x x

*VLAK piska v noč
nad dejstvom vriska
da odhaja proč*

x x x

VČASIH

*kadar sanjam
zadiši po travi
nekdo vpraša kaj počneš raje
lulaš ali kakaš
in odide po rokah iz sobe*

x x x

*da pridejo vesoljčki
čemu le panika
le kaj se vam
po glavi mota*

*ko spoznajo
kam prišli so
pomrli bodo sami
od krohota*

x x x

*DOLGO taval sem po mraku gneva
zmeden buljil gor v svetlobo dneva
in ni ga bilo psa ki bi ne poskušal
odpreti gobca - ha ha ha*

x x x

NIKJER ni pesmi
le krvi
KRV želi si čas junak
pajac bedak trohni
pod govnom svojih
plenov tujih zmag ...

vojak! ubij se
za čistejši zrak

nekdo bo rekel slava ti
in vnovčil tvoje bo kosti

brez svetlih stez bo slepec našel grob!

v lobanji bo pa žur
ker
črvi so pač nižja kasta
in prija jim prav vsaka
gnojna krasta

x x x

MARJAN LIPIČNIK

Marjan Lipičnik (1961 -)

Isti, TUMPECCET, rkp., 1985.

Isti, koresp.

LJUBEZEN

Štajerska,

koliko tisočernih izvirov ponujajo tvoja prsa bogata,
naobljenih hribov, poteklih studencev, hudourno kipečih;
koliko jablan cveti zate tvojo pomlad pisanih mavric
in krasne planjave dehti vonj omamen, sladak;
koliko svetlih rojev čebeljih, ptic jat, prešernih vetrov
rojeva tvojo sladkost; znova v tebi zorijo češnje,
tvoj sok rdečih lic;
koliko teh vetrov se podi čez tvoje doline in hribe,
opustele visoravni podrtih kozolcev pomnikov in kašč.

V ušesih tvojih ljudi so govorice mehke in trde,
kot skorja življenja na rodni ali suhi zemlji,
polt pražnje oblečenih, rjavih kmetič kot rezina,
kot krajec kruha, ki se odreže k posušeni slanini,
za kosce in kopačem vinogradnikom v gosteh,
in fižolova solata dninarjem, pomladni regrat z jajci, -
lepo dišeča, temna jajca domačih kur, kokoši s petelinom,
kakršnega nima cela vas, že ob četrti zjutraj to razglaša,
vrišč dvorišč ves dan, žvenket sijočih in neutrudnih motik;
popoldan na koncih njiv, na vrh goric krohot in vrisk za konec
daleč prek mešanih gozdov in sadovnjakov rožnih
za mladenke, ki najvrednejšega vasovalca pozdravijo z roko,
oko pa zbegano predse in v daljavo, nihče ne bo opazil,
kar ve že cela vas, da se mlada dva ljubita naskrivaj močno.

*Odtečejo solze, odšla je hčerka v sosednjo vas v belini,
oča so odnesli na drugi svet, mimogrede, vsi v črnini;
otroci odrastejo od včeraj, danes so že možje in pojdejo
skozi vas naglas pojoč, nekdo se zjoče in stegnil bo roko v
pozdrav; visoko v krošnjah bujnih gozdov pa kot da se ne ve
za ljudske tegobe, radosti; večni mir v nežnem sozvočju
poraja nov dan, novo noč, ko zdrсне sonce izza oblakov
v horizont kopastih, sivih, prelepih štajerskih hribov...*

x x x

ZIMA

*Moj strup so pile črne žabe,
ki pojejo zvečer v vaški mlaki,
moj strup so grenke sline po pelinu,
zvrhan kelih zmotenih pijač in sok
iz ran trpinčenih živali ter greh
vesoljni, kakršnega si ne umisli
moj vladar, ki je mogočen, star,
moj tiran;
kdor gre v reko, ga utopim, zadavim,
otroke strašim z njim, grozeče privide
naredim, se skrijem v temne kote host,
v širni les volkov in zlobcev, kričavih
vej, odlomljenih v bledem lesku, le
njih se še bojim in mene se boje,
ker sem večna v nemi mori,
vsak dan;
ne marajo zame, jaz sebi sem dovolj,
ne maram lutk, ki plešejo po vasi,
razkrilim sprevod mrtvaški in se zavrtim,
od koder pljusk in mečava bije,
kamor se vprega zlatih sercev skrije,
ta svet bo moj, ostal bo moj,
takrat, ko se zvrne v prah sovražnik,
ko v Gajino naročje poleti Uran.*

x x x

IMANENCA

Vse je rutina,
rutina moje pesmi,
in želja pesmi je rutina.
Rutina je nevezana beseda
in vezan verz je prav tako rutina.
Rutina je v pesmi smrt
in življenje je le rutina.
Rutina so soneti,
rutina so troheji
in ljubezen je rutinska
in pesem o ljubezni je rutina.

Rutina je rutina
ter pesem o rutini je rutina.

kar tako

... in voda bo vino,
in kruh iz kamenja;
nažrl se bom vode
in pijan obležal
na kruhovi potici!

x x x

ZADOVOLJNA REDKOST

*Nenadoma sem odkril,
da sem Bog,
tri osebe:
nepojmljiv in večni,
strog in nepravičen,
neviden, nekje.
Sploh veste,
kakšen občutek je to,
biti Bog,
igraš se,
mešaš blato,
smešne možičke
potiskaš v nasprotja,
in kakor se ti zdi,
izbereš konec?
Zastrupljam, ni težko,
in kako je smešno,
ko se razjezim,
ko z molitvijo v očeh
nemočni in ponižni
prosijo še za večje zlo,
oh, kako lepo je to.*

x x x

REDKO ZADOVOLJSTVO

Sedaj ne vem,
je li res,
da menihi ženske
ljubijo bolj strastno -
že zaradi tega
bi postal menih,
spodrecal bi si kuto
in kako bi skakal
po poljih človeške neumnosti;
saj to je res,
morda ne,
da v kloštrskih kletih
zorijo najboljša vina -
že zaradi tega
bi postal menih;
prek obzidja zrl bi v doline
in se smejal jim,
ki častijo lepe nade;
kaj vem - kako
sem čul to,
da v tihih hodnikih samostana
so takšna čtiva, neprebrana -
že zaradi tega
bi postal menih,
pogrnil bi si mizo zadovoljstva
in zaplul v morje nepoznana,
a spet na ceste sred' življenja!

x x x

SREDICA

*Potegni s tanko črto,
kjer se z rezili prilegata
dva noža,
vpikni se v slast
spajanja dveh igel,
to je ikebana umetnosti,
rahločutnost, zbranost,
vdana misel smiselnemu
obstoju nad gladino,
ki se izniči v manjšo,
kot so te stične točke.
In to je tulec, v katerega
pospraviš vse to.*

x x x

PREAMBULA

*Pozdravljam vas, najplemenitejši sinovi zbora
sužnjev tega tiranskega sveta, ki melje in
izmeče zase vse biljke polja neugnanega.
Skozi špranje vrat, ki zrejo na množico v monoklu
resnice navdahnjeno, se je v sobano razigrane
pesmi naselil dvom in trepet, ki plašnim
srnam stre življenje in noč zanj izgubi krik
sove, plahutave sojenice.*

*Prek poljane, lepše ni nikjer, mojega razgleda,
sonce bleščavo pase izgubljene iluzije in pojoči
veter v holmih, dragah, majavo sluti propad
poraščenih obrobkov. Solze nepozabnih izvirkov
iz popačenih ledenikov, globoke talnice med
žametnozelenim kamenjem pripljujejo v plastične
struge nikakršnih izlivov. V sotočjih, kjer se
v razpenjenju valov kroti neizmerna razposajenost,
klokotanje motne, oljne kraste in se mi zazdi,
kot bi iz mojih pupil tekel gnoj, ki ga ne bi
mogel obrisati. Vraževerne sence se sklanjajo
nad gladino in pljujejo s svojih črvinah listov
v podnožje, v svoje korenine rjaste bolečine.*

*Umazan sneg je požadil breg in v temini smrek
odpadlo igličevje. Iz stopinj, ki se vzpenjajo
iz teh, rastejo opletave poti, kakršne se končajo
v januarjih hude zime.*

Ljudje umirajo oktobra!

*Posilijo jih nezadržni valovi megle. V slabo zaprtih
oknih, skozi ključavnice in tanke stene zaslišijo
stok, ječanje in vzamejo življenje šibkim ter
slabotnim. Takšna je naravna smrt, redka, a kljub
temu obžalovana. Brezumje v črnih plaščih na
belo pogrnjenih odrih zija iz pradavnine.*

*In vendar se vrti, ta moj svet, in tvoj, naših
pet zemljin, sprtih, lačnih, polnih
kompromisov, prepadov med dvema ledenima gorama!*

*Neskončna zmeda: če na Severu hočejo s
Severnice sneti sij, Jug komajda, lačen
motnih predstav, nezavedno zre Južni križ.*

*Atomska doba kuri peklenški ogenj suhih telesc,
ki so prilezla v doline z zadnjimi napori,
v taborišča rdeče prekrizanih šotorov.*

*Bljuvanje smrtno lačnih ne bo pognojilo
prašne, sedaj puščave, ne bo zganilo vesti
zmerne pasu in petičnih bogatašev.*

*Skrknjenih ognojkov, zapletenih v ožilja,
bodo pocrkali pod težo lastnih "Nobelovih
nagrad" in vseh zaslug, ki so jih ali niso
storili za nomade 20. stoletja, le da jim bo
blestelo njihovo ime.*

*Smrt kosi ulice East New Yorka, bogatega L. A.,
Takaido prebivalce, bahreinske pozlačence,
sprehajalce na Praterju, Hyde in Vondel Parku
ter medvede ob Jauzi!*

*Rumeno žalost prinesi na preobložena omizja,
zamaščene prte kolcajočih požruhov!*

*Ne, pusti jih! Ko bodo spregledali in
porušili vletajoče bombnike strasti, se jim
bo iz globoko zamrznjenega srca odprl nov
vidik življenja, ki ga sedaj, žal, res ne slutijo!*

*Tedaj, želim si, da ne bo prepozno, bo
majhen zbor, TUMPECCET, devet deklet, zapel
simfonijom, ki ni uspela Verdiju, ne Lennonu
in ne Alpertu in*

*ves svet bo z njimi,
s falseti, globokih altov in tenorjev
dosegel dvojni C!*

JOŽICA VODEB

Jožica Vodeb (19?? -)

Hotenja.

Ista, rkp. pesmi.

PREMIŠLJEVANJE

*Kako skozi okno je lepo strmeti
v otožni sivi dan.*

*In nič misliti, nič gledati,
samo bežati iz trudnih misli daleč stran.*

*Kako lepo je na oknu sloneti
in čakati tihi mrak.*

*Si nekje globoko v srcu zaželeli
toplino in domači prag.*

*Kako lepo je na oknu sedeti
in božati ledene cvetove.*

*V mislih vse, kar je drago, objeti
in streti iz srca okove!*

xxx

KOSTJA SELAN

Kostja Selan

Stane Gradišnik (1946 -)

Hotenja.

REKA

*Zvečer,
ko zastane korak na bregih tihe reke,
prisluhni, prijatelj,
salpovom ...
Nekje iz daljave
drhteče glasove mrmral bo iz njih tok.*

*Prepražena pota spoznanj,
nikdar potešenih trenutkov,
ob tebi pristan bo iskala.*

*Takrat ...
objemi boleče globine viharnih tokov,
ogrej jih -
spomine.*

*Poslušaj šepet poteptanih želja,
toplo jih objemi,
prijatelj.*

xxx

SPOMINI NA PRIHODNOST

*Ne dam srca,
preklete kobile,
kar brcajte v jajce Kolumba.*

Srce sem zaklenil v prihodnost.

*Nabral bom spominčic,
- za smrt -,
da ob spočetju,
ko seme Vesolja bo plalao v Zemljo ...
med prvimi botri pozdravim
nov svet.
Spokojen, sterilen in tih.*

x x x

MELITA BERZELAK

- Meli

Melita Berzelak (1969 -)

Ista, Pesmi, rkp.-koresp.

KOT DA ZVENIJO TO STRUNE MOČVIRNIC

*Kot da zvenijo to strune močvirnic
in se nežno nagiblje njihova suličasta dlan
po poljub k nebu, po poljub k zemlji.*

*Kot da drhtijo to vetrovi prsti
in se svetovi sklanjajo drug k drugemu
po šepet, ki vznemirja njihova obzorja.*

x x x

*Ko boš odšel, bom ravnodušna
obstala sredi cest
in blagoslavljalala tišino.*

x x x

*Zakaj mi ne rečeš več,
da so ptice v mojih očeh?*

x x x

*DALJAVE zatrepečejo
in takrat je čas v meni
pomlajen za nekaj Zemljinih potovanj.*

x x x

*Iščem nekaj novih besed
za stara čustva.*

*Da, to so besede,
ki si jim oče.*

x x x

*ODHAJANJA so v nas.
Tihi spevi izgubljenih
nas mamijo.
Cestam se darujemo,
tihim potem, ki vodijo k luči. Tu smo doma. In črne
globine nas nežno jemljejo
vase. Ne vemo, kako globoko
smo že, ali v središču
Zemlje ali v drugem vesolju.*

x x x

Z D E N A G A J S E R

Zdena Gajser (1962 -)

Ista, Kaaba sanjalka,

Avtorska Hotenja 2, 1985.

(zunanjja sodelavka Hotenj)

KAABA

Njena dolga noč
z razprtimi dlanmi
in na ledeni koži
majhen KAABA
Kdaj bodo odprli okna
s tistim trepetanjem
ki spi na njenih zenicah
in ji ukradli biser
sredi uvele rože
ki jo je zjutraj pripela v lase
Ona sama leži na rjuhah
sredi svinčenih žarkov
včerajšnjega dneva
in posluša popotnika s ceste
ki igra orglice pod mostom
Njena samota je KAABA
njena ljubezen je KAABA
kamen - je - KAABA - kamen - je
Nočno dišeče sanje
so ostale zgoraj v pajčevini
in njena usta
so ljubila spomenik svobode
njena dolga večnost
je ničvredno seme zemlje
ki stane novo večnost
skopega trenutka

Njena ljubezen ostaja trnje
v blisku megle nega jutra
v njenem naročju je KAABA
s potovanja k nirvani
kamen - je - KAABA - kamen - je

x x x

Črnoglavka pade čez nebo
v tihem odsanjanem večeru
in mi ovije roke z ruto
Diši žganje
bakrena kapa
kruh iz peči
Otroci si umivajo roke
v škafu pri studencu
Lučice bodo brlele
psi bodo kamenjani
Med polja greva črnoglavka
črne žene poljubljat
device bele snubit
dišat po žganju
in utopit se zjutraj

x x x

*Sredi neke moje davne jeseni
je na vasi izsanjalka pela
žito belih žrebcev
Z nožišči dojnega mleka
je gluho zrnje ustnic
udarjalo v razprtega otroka
Babika je sedela pred hišo
nad njo grad zakleti
in v njeni kiti zakleta udarjanja zvonika
- nekje imajo mrliča nocoj
kako jih pobira to jesen
In moje otroško perje
klito izsesano
v sredico premehke brazde
V zakleti kiti sem
v žitu bele izsanjalke
kot čudnootroška
čudnostrta ljubezen*

x x x

*Bela roža hodi
v beli grozi
Na ustih bela srčika
nevesta bela bolna
V glavi bela časnica
belo vonja
črno vonja
strašno vonja
Po meni bel
prašnik črni*

x x x

*Ko je devica zgodnjega jutra
odsotna stopila v angelov vrt
so se maliki vsuli iz templjev
kjer so opravili svojo prvo molitev
Drsali so mimo nje
z razoranimi bosimi nogami
in udarjali zmajeve pečate
na njene dojke
da bi jo s sončnim žarkom uročili
In ko so zjutraj prihajali
še do večerne molitve
da bi jo darovali
so jo videli na rožnati planoti
kako se je ljubila
z nekim sončnim bogom
in je od njenega spolovila dišalo
po jutranjem glogovem grmu*

x x x

KAABI

*Kadar zadiši Amber
in je nebo iz lokvanjev
sliši peneče vino
med dojnimi sonci
Tam nekje
med njenimi stegni
se nocoj sušijo semena
V svojem srcu povije otroka
Ne ve za nikogar
Njena kaabasta sonca
niso več kamni*

Srce v spomenikih ne bije
Tišine v kristalih
izzgane daljave
ko je za otroštvom
za kamni popotovala
Oken ne bodo odprli
nobene črne rože
v sajaste lase pripeli
Nobenih biserov nobenih
v raztrgane oči nasuli
Njena kaabasta sonca
ne bodo več kamni
Ona ne ve za nikogar

x x x

NEKAJ LJUDSKIH

PESEM OD ŠOŠTANJSKE FARE

/Zapisal: Fr. Mlinšek/

Šaleška dolina vesela je vsa,
ker dosti ima kruha in družga blaga
in čvrste fantiče, skor vsak je soldat,
deklet je tud dosti za zbrat.

Šaleško dolino jaz dobro poznam,
ker dosti od ljudi že dobrega imam;
prijaznost, ljubezen imam jaz pri njih,
bi rekel, da skoraj pri vsih.

Ta večja je fara v Šoštanju tam,
seveda je znana tud vsem vam.
Med hribi šoštanjskimi tržič leži,
veselo tam notri se m' zdi.

Tam cerkvica bela pod gradom stoji,
že veliko število rajnih tam spi
Po cesti pa prideš ti lahko dol v Penk,
na levo in desno je breg.

Na desnem bregu pa Skorno leži,
tam cerkvica sv. Antona stoji;
da bi izprosil svet žegn pri svinjah zato,
ker je tak dobro svinjsko meso.

Prot Belim Vodam je pa sv. Florijan,
ta varuh je ognja, to znano je vam;
obvaruj nas častnega ognja tu zdaj,
zaklenjen pa večni bo naj.

*Pod Lomom velikim Topolšca leži,
v Topolšci pa cerkev spet lepa stoji;
tja sv. Jakoba hodmo častit,
da bi izprosil nam kruha velik.*

*Tam v Ravnah je cerkvica sv. Duha,
dosti darov nebbeških vsak sprosit si zna;
le prosimo, le prosimo za pravo modrost,
lažnivcev po svet je zadost.*

*Ko pridem v Velenje na lepo polje,
je zopet veselo moje srce.
Spet cerkvica čedna v tem kraju stoji,
Marija se tamkaj časti.*

*Pri njej zadobimo dosti dobrot,
potem pa le pojmo dalje na pot ...
Skoz lepo Družmirje se lahko poda
le taj v Lokovico, kdor zna.*

*Tud vinske gorice imajo tam vsi,
pa sv. Urban se prav malo časti.
Vinogradov on je velik patron,
pripravite kapelco in zvon!*

*Če je v Lokovici kdo piti ti dal,
prek šoštanjske fare se bodeš podal,
tam sv. Mihaela res cerkev stoji,
veliko rajnih faranov tam spi.*

*Tam vidiš spomenike tih rajnih ljudi,
le glej, boš videl, kako v prah se spremeni.
Tudi nam je pripravljen ta žalostni kraj,
znabiti že hitro bo kdaj.*

Patrona te fare izve ime se,
Varh angel ta večji tak zvolen on je;
pravične, krivične, vse vagal bo on,
potem pa dobimo svoj lon.

Dvanajstiga svečana sem pesem skoval,
zato da ljudem okol bi jo dal.
Prav modro in zvesto na sveti ni res,
kar _____ je slabe glave.

Prijatli, pa nič ne zamerte mi kaj,
iz srca prepevam rad pesmi vselej,
še več bi rad zložil iz srca svojga,
dost dolga je pesem že ta.

Nekdo me je vprašal, kje pesmi dobim,
na tisto vprašanje se jaz nasmejim.
Sem potem mu povedal, da mi da jih svet Duh,
s tem služim si večjidel kruh.

x x x

NM (GNI 15.475),
v: SLP II, SM. Lj. 1981.
Šaleška inačica
Kraj: Šalek pri Velenju.
Zps.: I. Čretnik, 1936.

ADAM IN EVA

*Ob tistem času človeka ni blo,
ko je Bog vstvaril zemljo in nebo.*

*Bog je ustvaril Adama
in ga postavil (za prvega kmeta).*

*Bog pa je dal, da je Adam zaspal,
ob tistemu času mu j rebro jemal.*

*Po vrsti sta špincirala,
glej kača peklenska na jabki je bla.*

*"Zakaj pa ne jesta tega sadu?
Le jejta, le jejta, sta enaka Bogu!"*

*Eva pa vtrga, Adamu da,
le zdaj sta grešila, grešila oba.*

*Bog pa pokliče: "Adam, kje si?"
Adamu jabelka v grtancu tiči.*

x x x

Šaleške ljudske

Šaleška inačica

SLP II, SM, Lj. 1981

Šmartno ob Paki

Pela: Ivanka Zamernik (1923).

Zps.: Tončka Maroltova, 1952

SV. JANEZ NEPOMUK

*(Svet Janez je spokornik biw,
lepe pridge je učiw),
skoz svoje lepe, lepe pridige
je omeču grešnike.*

*Kraljica je v cekev šla,
poslušala Janeza,
zbrala si je Janeza
za spovdnika svojega.*

*Kralj Vencelj pa vse to zve,
kam kraljica k spoved gre:
"Oh, Janez, povej povej,
kaj kraljica se spovej."*

*Janez pa odgovori:
"Od spoved se ne govori,
rajši tud smrt pretrpim,
kakor od spovd govorim."*

*Kralj Vencelj se razsrđi,
Janeza martrat pusti,
vrgli so ga v to vodo,
u to vodo (Donavo).*

x x x

*Šaleška inačica
Š 5694, Pesmi pivske.
Neznanega zapisovalca.*

PIVSKA

*Veseli mi okolj sedimo
In vince pijemo,
Pošteno se razveselimo,
Eden družga ljubimo.
Le polukaj, saj smo tukaj,
Pa prijazno glažek sprazni.*

*Čisto vince vun popij,
Men' pa družega nalij!
Pije rada stara, mlada,
Vsak ga luka z glažka rad.
Le čisto, čisto vun popij,
Men' pa družega nalij!*

x x x

Šaleška

(Š 5728), v: *Mlada Breda*,
izbor lj. pesmi, PD, Lj. 1974
(B. Merhar), 185.

Pesmi pivske in v veseli družbi.
Šaleška dolina,
zps. neznanec pred 1900.

GORMANI ŽE PELJEJO

Gormani že peljejo
en sodek sladga vinca.
V sred hribca pripeljejo,
opešala je žvinca.

Pripregli so konjičke tri,
le vož ga, vož, bratec ti,
hi! hi! hi!

To vince vun popij!
To se mi prav dobro zdi,
če vinca v glažku ni!

x x x

*Šaleška inačica
Š 6166, Pesmi obsmrtnice.
Neznanega zapisovalca.*

MOJA URA BO PRIŠLA, MOREBITI NOCOJ

*Ta ura bo prišla,
Morebiti nocoj,
Nobeden prijatlov
Ne pojde z menoj.*

*To truplo bodo djali
V čarno zemljo,
Duša pa pojde,
Kamor zaslužila si bo.*

*Duša pa pojde,
Kamor zaslužila si bo:
Al v vice, al v pekel
Al v sveto nebo.*

*Vice so hude,
Pekel še hujš,
Gor v svetih nebesih
Veselje je vse.*

*Oče in mati
So me učili lepo,
Pisat in brati
In služiti Bogu.*

- ljudske -

*Pa nisem veliko
Porajtal na to,
Po moji nemarnost
Zapravil sem jo.*

*Ko b' jaz pred vedel,
Kak' hudo je v peklu,
Pokorno bil delal,
Da b' zgruntat ne b'lo!*

x x x

SLOVO MLADE DEKLICE

/Zapisal Fr. Mlinšek/

1.

Čujte, sestre in pogrebci, poslušajte prav zvesto,
kako jemlje v hladni zemlji mlada deklica slovo.

2.

Dobro ste jo vsi poznali, po imenu klicali,
po pravici spoštovali zavolj njene pridnosti.

3.

Šestnajst let komaj stara, pa je vendar mogla vmret,
kakor roža čista, zala v dolgo večnost it.

4.

Slovo hoče še jemati rajna sestrice od vas,
mrzlo roko nam podati in nam sporočit resni glas.

5.

Srečno, srečno, ljubi oče, pravi milo vaša hčer,
srečno, srečno, mamca zlata, rajna hčerka govori.

6.

Kar zmenoj ste pretrpeli, naj povrne Jezus vam,
Bog daj, da bi vas tam objela, svojo mater na sodnji dan.

7.

Tudi, sestre, vas objamem, v duhu vas poljubim zdaj,
od vas lepo slovo vzamem, grem naprej v sveti raj.

8.

Spomnite se, sestre moje, vam v spomin naj živim,
pri daritvi svete maše vašim prošnjam se zročim.

9.

*Oj dekleta, ve vrstnice mojih zlatih mladih let,
kmal mi boste tovaršice, zginil bo vaš rožni cvet.*

10.

*Bila sem tud jaz vesela, sem želela vživat svet,
kakor rožica cvetela v zarji svojih mladih let.*

11.

*Danes pa že truplo gnije, v krilu črne zemlje spi,
kamor solnce ne posije, tam kjer belga dneva ni.*

12.

*Torej srečno, ljubi moji, ki ste me spremljali
in sprosili - duši moji - ljubi mir pri Jezus(i).*

13.

*Zdaj pa, sestre, se ločimo, ve od mene, jaz od vas,
za zveličanje skrbite, to je rajne glas.*

x x x

TRI, ŠTIRI KOLEDNICE

1. Kolednica kolin
ŠR 2, 117.

SLIŠALI SMO PRAVITI,
Da ste svinjo klali,
Naj bo prašič ali prasica,
Nam se sliši klobasica.

x x x

2. Kolednica (fantov in deklet)
J. Pukmajster-Vijanski (1837 - 1862),
"Koledovanje po Kozjaku in Škalski
dolini"; ŠR 2, 122, 127.

- - -
Bog vam daj toliko dobrote,
Ko je na peči mokrote;
Bog vam daj toliko sreče,
Ko je na peči zelene leče!
Bog vam daj toliko otrok,
Ko je ajdovskih kop;
Da bi imele kobile piščeta;
Krave žrebeta in kvokle teleta!

x x x

3. *Otroška kolednica na tepežni dan.*

DA ZDRAVI VESELI BI DOLGO ŽIVELI

*Šip, šap, šip, šap!
Da zdravi, veseli
Bi dolgo živeli,
Nebesa služili,
Potice delili!*

x x x

4. *Kolednica na dan sv. Florijana.*

KO SV. FLORIJANA JE GOD

*Cvetoči spet prišel je maj
V lepi naš (domači) kraj;
Cvetlice, dobrove si venčajo glave,
Sv. Florijan praznuje svoj god.*

*Ko sv. Florijana je god,
Mi fantje gremo na pot;
Od hiše do hiše fant jajčka išče,
kam deklica skrila jih je.*

*jo,
Jajčka od hiše neso.
Dekleta in žene, najlepša vam hvala,
Naj vam putke pridno neso!*

x x x

KAKO POJEJO ZVONOVI

/zapisal Fr. Mlinšek/

Št. Andraž: "Roža raste, roža raste -"

Št. Ilj pri Velenju: "Puža je umrla, puža je umrla -"

Škale: "Pojd le sam, tu ti bo boljše kot tam!"

Sv. Jakob: "Pikl pakl, prazen žakl -"

Stara baba punkl ponkl nese."

Plešivec: "Naveršnik, Naveršnik, kam si me djal?"

Šalek: "Šaferček, Šaferček ima poln žaklček."

Šmartno: "Če bo kuhla ravno stala, bo pa žgank."

Šalek: "Jurij na na -" (Utnerjev Juri, ki je zvonil)

Št. Bric: "Gladovn, gladovn kakor Kovžeški zvon." *

x x x

*? V rkp. nečitljivo.

FRANC KLANČNIK

*Franc Klančnik (?),
ljudski godec iz Plešivca,
deloval med obema vojnama.
V: P. Pustatičnik, Rojstvo in
poroka v Plešivcu. CSŠ - MR.
Tišovo Velenje, 1985.
Fr. Klančnik, rkp, zv. izgubljen.
Pesmi svatovske.*

PESMI SVATOVSKÉ

*Franjo Mlinšek (1890 - 1973),
učitelj, zapisovalec narodnih
pesmi, ljudskega in narodnega blaga.
Isti, rkp. zapuščina; več zvezkov
(kseroks: Muzej Velenje).
Šaleški razgledi: v pripravi.*

SNUBITEV

*Drevi gremo snubit jo.
Po tej stezici za vodo.*

*Od Celovca pa do Marburga
Je šmentran draga cirnga.*

*Očka pravijo sedemsto,
Al to premajhna dota bo?*

*Če očka pravijo sedemsto,
še mat enmal primaknejo.*

*Stopimo torej v kamrico,
Tja v kamrico za mamico!*

*Pa mamca pravjo, nič ne dam,
ker majhnih dosti še imam.*

*Ko očka doto štejejo,
se mamca milo jočejo.*

x x x

SLOVO ŽENINU

*Eno pesem zapojmo,
Kar fantov je tu.
Od našga tovarša
Vzemimo slovo.*

*Vso srečo ti vošmo
Mi v tvojmu stanu,
Veselo živeti
Se svojo ženo.*

*Dosihmal si bil špan,
Zdaj boš imenovan
En zakonski mož,
Naš prijatelj še boš.*

*Preljubi naš špan,
Vso veselje na stran,
Če si bil kdaj razžaljen,
Odpusti zdaj nam!*

*Tako se veselje
Teh fantov spremeni,
Kdar špana zgubimo,
Smo žalostni vsi.*

*Povzdignimo glas
Vsi kolikor je nas,
Tud v zakonskem stanu
Se spomni na nas.*

x x x

SVATOVSKI KLIC

Hvaljen bodi, Jezus Kristus. Dobro jutro nam vsem skupaj bog daj, dobro jutro, starešina in hišni gospodar, ali ste doma ali ne, ali spite ali bedite, al se nam le veselo smejite, ali pšeničko prebirate, ali voličke štirigate in se z denarjem igrate? Mogoče premišlujete prvo božjo osebo boga Očeta, ki nas (je) ustvaril () prav tako? Pustite to pobožno premišljevanje na stran in nam dajte odgovor tak, da bo prav za vas in za nas in bo po volji vsemogočemu bogu v svetih nebesih...

(godci igrajo)

Starešina jaz sem klical k prvemu, kličem zdaj k drugemu, al mogoče premišlujete drugo božjo osebo, boga Sina, ki je nas na svetem križu odrešil, je prav tako, ali pustite zdaj to pobožno (premišljanje) na stran in obrnite se k nam in nam dajte odgovor tak, da bo prav za vas in za nas in bo po volji usmiljenemu bogu v svetih nebesih ...

(godci igrajo...)

Starejšina jaz sem klical k prvemu, k drugemu, zdaj kličem že k tretjemu. Mogoče premišľujete tretjo božjo osebo, boga sv. Duha, ki nas je pri svetem krstu posvetil in se prikazal v Palestini v podobi belega goloba, ko je Janez Krstnik Jezusa krševal ob reki Jordan, pustite zdaj vse to na stran in obrnite se k nam in nam dajte odgovor tak, da bo prav za vas in za nas in bo po volji trojedinemu bogu v svetih nebesih...

(godci igrajo)

x x x

*Nalijmo si glažke danes lepo,
napijmo zdravičko ženinu to,
da bil bi ta dan ves v zlato vkovan,
v katerem boš stopil v ta zakonski stan,
naj bi bil z bogom začet in končan,
mi hočemo te lepo pozdravit
in en lepi najglček na srce postaviti,
ta najgolč bo cvetel belo ko sneg,
da bi se ženin v tem zakonskem stanu
držal vedno na smeh.*

*Do vrha danes kupce nalijmo
in ženinu na zdravje napijmo,
naj dolgo ženin bog te živi,
v blagosti sreče nevenljive,
kolkor kapljic v glažku sije,
tolko sreče na venec vije
tebi ženin
in cvetici zaročeni zdaj ženici.*

x x x

NEVESTI
(napitnica)

*Prekrasni rožni vrt stoji
na slavnej zemlji štajerski,
veliko rožic tam cveti
in daleč njihov duh slovi,
ta vrtec je pa škalska fara,
rožice pa poštene so device,
ki krasi jih nedolžno lice,
najžlahtnejša je rožca zala
do hiše ženinove zadišala,
ki danes bo pred oltarjem stala,
ženinu bo zvesto srce dala,
ta rožca je ljubljena nevesta,
ki bo zdaj gospodinja zvesta,
zato napijmo to zdravico,
bog živi krasno in miljeno cvetlico.*

x x x

NEVESTINO SLOVO (1)

*Le jemlji nevesta slovo,
Na božjo pot gremo s teboj
Zdaj vzeli te z ledik stanu
In dali te bomo možu.*

*Le jemlji nevesta slovo,
K poroki iti sram te ne bo
Devica poštena si bila,
Poštena za možem boš šla.*

*Le jemlji nevesta slovo
Od svojega očeta lepo,
Skrbeli so lepo zate,
Zahvali jim srčno za vse.*

*Le jemlji nevesta slovo,
Materi poljubi roko!
Oj, koliko so imeli skrbi
Da zrasla poštena si ti.*

*Le jemlji nevesta slovo
Od bratov in sestic lepo!
Prijazno jim roko podaj,
Da preveč ne jokajo zdaj!*

*Le jemlji nevesta slovo
Od znancev in žlahte lepo!
Da bode naš Jezus vesel,
Med svate nebeške nas vzeli.*

*Le jemlji nevesta slovo
Od svojih tovarišic lepo
Ž njimi prijazna si bila,
Tudi zdaj jih ne boš zapustila.*

x x x

NEVESTI ZA SLOVO (2)

*Danes je še vse veselo
V mojim ledik stanu,
Zadnjokrat so mi ptičke pele
Lepo pesem juterno.*

*Kje je tisti lepi vrtec,
Kjer so rožce moje ble?
Kje so ptičke zdaj vesele,
Ki so men prepevale?*

*Žalostna bom žalovala
Ko bom krencl z glave dala
Ker ne bodem dekle več
Oh moj ledik stan je preč.*

*Danes je še vse veselo,
Vse prepeva prav lepo.
Srce moje pa žaluje,
Mogla bom jemati slovo.*

*Zbogom, z bogom, ljubi oče,
Ker mi ni ostal mogoče,
Dajte blagoslov mi svoj,
Naj od hiše gre z menoj!*

*Srečno, ljuba moja mati,
moram se od vas podati.
Težko ste vzredili me,
Hvala srčna vam za vse.*

*Srečno, bratje in sestrice,
Vi vrstniki in vrstnice,
Skupaj smo izrastli mi,
Zdaj se moramo ločiti.*

*Bodite zdravi in veseli,
Ker ste me za ljubo imeli.
Zdaj podam se jaz od tod,
Bog mi daj prav srečno pot!*

x x x

NEVESTI ZA SLOVO (3)

*Nevesta, konjički žvenkljajo,
Po redu napreženi so,
Tud šopke že svati imajo,
Potreba bo vzeti slovo.*

*Al tebe zdaj žalost pripeka,
V otožnosti srce kipi,
Čeprav govorila bi rada,
Besede ti jok zatopi.*

*Vam, oče in mati, zahvalo
V imenu neveste jaz dam,
Devico vzredili ste zalo
Ne daleč od vas jo peljam.*

*Dobrote ne bo pozabila,
Do smrti hvaležna vam bo,
Za vse bi zdaj zahvalila,
Al solze ji mile teko.*

*Vam, bratje in sestre, za slovo
Iz srca zdaj roko podam.
Priimek bo imela na novo,
Ko prišla bo v hišo moža.*

*Al vendar ostane še vaša,
Po rodu je vaše krvi,
Pokazala bo, če kdo vpraša,
Kje dom do nje starišev je.*

*Tovariši in nje tovaršice
Mladosti potekel je čas,
Ne zabite svoje vrstnice,
Tud ona bo pomnila vas.*

*Le bogu zdaj njo izročite,
Naj zakon prav srečen ji da,
Da srečno tud vi nastopite,
Bo ona prosila boga.*

*Vam, stariši, bog naj povrne,
Kar ona odnesla zdaj bo,*

*Naj žalost v veselje obrne,
Saj ste jo odpravili lepo.*

*Veselje vam daj doživeti,
Nad hčerko, ki gre zdaj odtod
Da če vas obišče ob letu,
Pripelje svoj ljubi zarod.*

*Deviški stan boš zapustila,
Poštena od hiše zdaj greš,
Moža se boš zdaj veselila,
Pošteno objeti ga smeš.*

*Od matere si podučena,
Po nauku zdaj ravnaj,
Bod zvesta in pametna žena,
Le ubogaj moža in spoštuj.*

*Za slovo zdravico napijmo
Zdaj tudi domačim ljudem,
Bog usliši, kar iz srca želimo,
Dobroto prijateljem vsem.*

*Bog zakonska mlada ohrani,
Da njima veselo živet,
Nesreče ju angel naj brani
Naj včakata velko let!*

x x x

NEVESTI ZA SLOVO (4)

*Se solnce ozira lepo,
Ker jemlje nevesta slovo.
Se bo omožila, devištvo pustila,
Stopila bo v zakonski stan.*

*Dekleta, vam rožce pustim,
Nedolžnost pa fantom zročim.
Nedolžno živeti najboljše je na svetu,
Najlepši deviški je stan.*

*Mladenče, poštene može
In moje prijatelje vse
Zdaj v duhu objamem, od vas slovo vzamem
In lepo zahvalim se vam.*

*Preljubi moj stariši vi,
Zahvalim vas s solznimi očmi.
Vse vaše trpljenje in skrbno rejenje,
Vse Jezus povrne naj vam!*

*Vsi bratje in tudi sestrice,
Ki z menoj izrastli ste vsi,
Pošteno živite in bogu služite,
Tak nauk za slovo vam dam.*

*Sosedi in sosede vi,
Vas prosim, odpustite mi,
Se lepo ločimo, prijazno živimo,
Bo tudi sam večni bog z vam.*

*K nebesom povzdignem oči,
Ker pri vas ostati mi ni,
Slovo moram vzeti, za mozem po sveti
Vsa voljna se moram podat.*

x x x

NEVESTI ZA SLOVO (5)

*Nevesta zmisli na današnji dan,
Kam tvoja pot te pelje,
Da v temu stanu ledičnem
Je rožca odcvetela.*

*Po te so prišli svati danes,
Se z rožcami obdani,
To kaže tvoje poštenje
Nedolžnost pridržano.*

Oj, danes je to zadnjikrat,
Da tebe krencl cira,
Na tvoji glavi rožica
Ne bo nič več cvetela.

Stopila bodeš pred oltar
Ko deklica poštena,
Tam boš dobila zakonski par,
Boš svojega moža žena.

Pred, ko boš spred oltarja šla,
Naj Jezus gre zraven tebe,
Le sprejmi ga na ohceti,
Ne pusti ga od sebe.

Tud ženin si Marijo zber,
Marijo k dobri volji,
Vsa družba ti pa sreže naj,
Za mater si jo izvoli.

Če onadva sta sredi vaj,
Bo sreča v vajnem stanu,
Bo sveti zakon vsaki čas
Visoko spoštovani.

Še nekaj bi te spomnil rad,
Nevesta, ne zameri,
Od svojih staršev zadnjokrat
Ti danes slovo vzemi.

Poljubi mamico lepo,
Lepo se jim zahvali,
Oj, kolkokrat so mogli vstat,
So tebe pestovali.

*Zahval se svojmu ateku,
Ki so te gor vzredili,
V krščanskem nauku tak lepo
So tebe podučili.*

*Al zdaj pa boš, nevesta ti,
Ti drugi dom imela,
Tim drugim staršem se boš ti
Pridružila vesela.*

x x x

NEVESTI ZA SLOVO (7)
(zvečer pred poroko)

*Deviški stan jaz zapustim,
Bogu, Mariji izročim.
Bogu zahvalim lepo se,
Ki srečno je ohranil me.*

*Do zdaj sem dekle prosta bla,
Sem lahko si prepevala,
Sem trgala si rožice,
Ki so družice moje ble.*

*Po zraku so prepevale
Preljube drobne ptičice,
Mi dobro srečo voščila
Je tudi prijazna grlica.*

*Po vodi bistri plavale,
So mimo mene ribice.
Pozdravljale so me z glavo,
Ker bila sem dekle mlado.*

*Pa kako hitro mimo je,
Veselo obledelo vse.
Tud rožce so osule se,
Ki mlada leta venčajo.*

*Razpletite mi portice,
Ki so dekleta lepšale.
Ne smem jih žena več nosit,
Na vsel jih moram zapustit.*

*Prelepi moji pankelci,
Zeleni in pa pisani,
Za vsel zdaj vas jaz zapustim
In težo zakonsko dobim.*

*Zdaj denem pušlce na stran,
Ker stopla bom v zakonski stan
Veselje moje bili ste,
V prihodnje niste več zame.*

*Preljubi srebrn krencl moj,
Iz glave dala te bom zdaj,
Le samo to tolaži me,
Da nisem prej izgubila te.*

*Sem bila srečna deklica,
Bom tudi žena zakonska.
Vsa v voljo božjo se podam,
Tudi v zakonu me ne bo sram.*

x x x

PESEM ŽENINU

*Eno pesem čem zapeti,
Ker smo prišli semkaj k vam,
Ženinu in tud nevesti,
Ker sta stopila v drugi stan.*

*Sveti zakon sta sprejela
Ravno na današnji dan,
Dab bla zdrava in vesela
In dab bil srečen vajni stan.*

*Zdaj primi, ženin, glažek v roke
In zdravičko ti napij,
Ž njim pa trinkajte pošteni svatje,
Da se ženin razveseli.*

*Prim, nevesta, glažek v roke
In zdravičko nam napij,
o pošteni svatje,
Da se nevesta razveseli.*

*Bog naj vodi, angel spremljaj
Na tem svetu velko let,
Milost božja vaj podpiraj,
Da bi mogla srečno umret.*

*Morbit reve in nadloge
Tudi pridejo črez vaj,
Le prav voljno jih pretrpta,
Da bo pot gor v sveti raj.*

x x x

PESEM OD POROKE

*Veselo bod pozdravljena
Plešivška okolica,
Ker danes si dočakala
Spet enga para novega.*

*Mi smo pa že davno vedli,
Dab tukaj dobre volje bli,
Gospod dekan oznanili
So že pred dvema tednoma.*

*Ponedeljek jutro zgodaj že
Se sliši močno streljati,
Tud godci se že slišijo vmes,
Ki vabjo svate vse na ples.*

*Očka in mat so tako djal,
Kadar smo slovo jemal,
Sam večni bog požegnaj vaj,
In tud navekomaj.*

*Potem smo lepo v cerkev šli,
Smo sveto mašo slišali.*

*Nevesta se enmal solzi,
Ker ledik stan svoj zapusti,
Pa bogu se izročita oba,
S tem vidva tolažita.*

*Potem smo cerkev zapustil
In proti domu se vrnil,
Oštir je pa na pragu stal,
Bi rad vsem svatom piti dal.*

*Prva zdravička naj velja
Za gospoda župnika,
Ker so ta par poročali
In bogu priporčali.*

*Bog jih obvar veliko let
In daj vse dobro na tem svet
Poročat kak pošteni par,
Ki pride pred žegnan oltar.*

*Drugo zdravičko bom napil,
Staršneta bodem v misli vzeli;
Ta šment je naglo naprej vdrl,
Pred nam je duri dol zaprl.*

*Goden je, pa napijmo vsi,
Na pust nevesto naj dobi,
Da bo tud an prav vesel,
Pri njej se gor na peči grel.*

*Zdravica naj gre krog in krog,
Požegnaj nas sam večni bog,
Vsak pa naj pogleda sem,
Kako jaz vince piti znam.*

x x x

OD KANGALIJSKE GOSTIJE
(napitnica)

*Zapojmo vsi skupaj zdravičko le-to,
En glaž tega vinca je močno sladko,
V čast ti presveti trojici
In pa Mariji devici.*

*Jezus je vendar usmiljenega srca,
Za kar ga prosimo, saj on vse da,
Naj si bo kruha al vina,
Vse že pripravljeno ima.*

*V Kangalileji ena ohcet je bla,
Sta Jezus in Marija tudi v svatovšni bla,
Marija je prosila sina,
Svatom je zmanjkalo vina.*

*Jezus je uslišal Marijino prošnjo,
Je rekel natočte šest vrčev z vodo,
Dajte poskusit starešinu,
On bo pohvalil to vino.*

*Starejšina je glažek v roko prijel,
Vsim skupaj je tole zdravičko napil,
Kje ste to vince dobili,
Prej nismo takega pili.*

*Preljubi človek, pri mizi sediš
In en glažek vinca pred seboj držiš,
Ogledaj se okoli sebe,
Če je kak ubožček zraven tebe.*

*Če pa ti enmu glaž vinca podaš,
Njemu njegovo tud žejo vgašiš,
Sam Jezus ti bode povrnil,
Z nebeško te krono bo okronal.*

*Če pa ti človek tud žejo trpiš
In eno kapljico vode želiš,
Spomni se na verne dušice,
Kaj so za ene srotice.*

*Ta uboga srotica tam v vicah trpi,
Prav milo tam kliče te žive ljudi,
Da bi se nanje spomnili,
Za nje tud boga prosili.*

x x x

ZDRAVICA (II)

Dajmo žalosti slovo,
Sladko vince pijmo,
Ko ga v glažku več ne bo,
Druzega nalijsmo,
Vsak popij ga - izlij brez skrbi.

Vmes naj pesem se glasi,
V srce naj nam seže,
Naj k ljubezni nas budi,
Zvesto naj vas veže.
Vse okrog, brez nadlog, živi bog!

Naj se pesmice vrste,
Vsaka skrb naj mine,
Naj vesele nas store,
Naj otožnost zgine,
Le zapoj, bratec moj, ja, z menoj!

Trčimo še enkrat vsi,
Bratje naše so krvi,
Bog nam jih ohrani,
Na okrog, brez nadlog, varuj bog!

Dajmo zvesto si roke
V slogi ljubeznivi,
Naj za slovo nam srce
V prsih živo bije,
Da z njo zmir oko zvesto bo.

x x x

ZDRAVICA (III)

*Bratje, kozarce nalijte,
Vince je ljubim sladkost,
Vince nam daje krepost.*

*Če so na svetu bedaki,
Ki vince nam pit prepove,
Bratje saj vi niste taki,
Men prepovedal ga nihče ne bo.*

*Kadar prijatelj nalije,
Vinca v glaž sladkega mi,
V srcu veselje zasije,
Skrb in tud žalost mi precej mini.*

*Vince od boga darvano
Srce nam razveseli,
Samo hudobnim ni dano
Z vincem si žalost pobit.*

*Bratci, le glažke nalijmo,
Bodimo veselga srca,
In pa boga zahvalimo,
Ker vinca nam dobrega da.*

x x x

ZDRAVICA (IV)

*Hajdmo, ljubi brati
Dan se nam že krati,
Nikar tako ne stojmo,
Eno si zapojmo.*

*Dokler smo še mladi,
Smo veseli radi,
Kadar starost dojde,
Pa veselje pojde.*

*Kupce si nalijmo,
Pametno ga pijmo,
Naj le gre okolo,
Dokler bode moglo.*

*Srečo mu želimo,
Oče milostljivi,
Dolgo naj te živi.*

*Nevesta težko čaka,
Da si grlo zmaka,
Hitro daj popiti,*

*Tam je še en suhec,
Mrzel ima trebuhec,
Pij ga na debelo,
Vince te bo grelo.*

*Starešina naj pokaže,
Kak se grlo maže,
Potlej po navadi
Pijemo vsi radi.*

*Starešina vi, ti drugi
Vam bomo zapeli,
Zdravi ostanite,
Pit se ne branite.*

*Sosedi s planine
Pridejo prav vroče,
Mormo jih hladiti,
Žejo jim gasiti.*

*Očka stara klupa,
Piti se ne upa,
Čaka na povelje,
Spolniti nam želje.*

*Sosed najtimlajši,
Pije ga najrajši,
Glej, da varno piješ,
Da se ne poliješ.*

*Druge sem povabil,
Na sebe sem pozabil,
Men zdaj natočite,
Na zdravje mi napijte.*

*Imamo tud lesjaka,
Žejn je kakor spaka,
Če mu ne damo piti,
Bo kure šel loviti.*

*Kdor ima zvesto ljubco,
Naj izprazni kupco,
Kdor pa ljubce nima,
Naj si jo naštima.*

*Kdor ima pridno ženo,
Sprazni kupco eno,
Da bomo spoznali,
Kak se z ženo hvali.*

*Sestrica preblaga,
Nam si vsem predraga,
Vrsta te zadela,
Pij, da boš vesela.*

*Sestrica ta druga,
Vedno si nam ljuba,
Tebi zdaj napijmo,
Da te počastimo.*

*Sestrica ta tretja,
B' rada pila mleka,
Tud vince zdravo
Ti ne pojde v glavo.*

*Druge sem povabil,
Na sebe sem pozabil,
Men zdaj natočite,
Na zdravje mi napijte.*

*Vsakemu zapeti,
Nimamo kje vzeti.
Cela tovarišija
Na zdravje naj ga pije.*

*Ker je vince zlato,
Teče nam prav gladko,
Da še to ne vemo,
Kdaj domov že gremo.*

*Sveti luna blede,
K nam skoz okno gleda,
Čas se je ločiti,
Šentjanževca popiti.*

*Zdaj pa še tazadnjo,
Kakor že navadno,
Čast bogu recimo,
Da se zahvalimo.*

x x x

OGLARSKA

*Poslušajte, fantje, en žalosten glas,
Dva ljuba tovarša se ločta od nas,
Sta vzela slovo od ledik stanu,
Mi fantje od nju ravno tako.*

*Tak hočmo mi zdaj naše slovo zapet,
Od ljubih tovarišev in od deklet,
Dab bil srečen ta dan, ko sta stopila v drug stan,
Dab bil z bogom začet in končan.*

*Najprej si podajmo te desne roke,
Prijazne pozdrave ima naše srce,
Ker solnce bliskeče in luna svetli,
Prijatli ostanemo mi.*

*Preljuba nevesta, spremenjen je stan,
Vse ledik veselje zdaj stopi na stran,
Oj hribi, doline, tolažite nas,
Preljuba tovarša tud vaj.*

*Prelepo cvetele so rožice nam
In ptičke veselo so pele pred nam.
Se solznim očmi slovo vzemimo mi
Od veselih in kratkih norčij.*

*Vsi fantovski troni te prosimo zdaj,
Če smo te žalili, odpusti zdaj nam,
V sovraštvu na svet ne smemo živet,
Če hočemo srečno umret.*

*Bog živi, bog živi, ta zakonski par,
Katera sta stopla pred sveti oltar,
Prijatli ko prej ostanemo zdaj,
Bog daj, da bi prišli v svet raj.*

x x x

VESELICA SVATOVSKA

*En glažek bom v roke prijel,
Vsim svatom okoli napil,
Da pojde okoli vsem svatom po volji,
Da bo je tud ženin vesel.*

*Bog ustvaril je vince za nas,
Posebno za ohcetni čas,
Dab ga mi pili, veseli vsi bili,
O, dab le bil Jezus pri nas.*

*Camer je glažke nalil,
Vsak svat ga bo čisto ven spil,
Da bo vedel tim drugim povedat,
Kedaj je na ohceti bil.*

*V Kangalileji tako,
Jim vinca je zmanjkalo blo,
Marija je bila jim vince sprosila
Od svojga preljubga sinu.*

*Je lušno na ohceti bit
in vince po pameti pit,
Poboljšat življenje, polajšat trpljenje,
Prijazno en drugmu napit.*

*Le dajmo zdravice naprej,
Nobeden prenehat ne sme,
Le dajmo zdravico z leve v desnico,
Prav židane volje smo zdaj.*

*Ker židane volje smo zdaj,
V veselju nam srce gori,
Z veseljem ga pijmo, saj družga dobimo,
Dokler še iz soda verli.*

*Oh, srečna ta ohcet pač bo,
Vesolja se držmo zvesto,
Bo srečno minila, nas vse veselila,
Kdar kol se bomo spomnil na njo.*

x x x

KRENCL PLES

*Camar: Preljubi moji svatje,
Zdaj stopte na stran,
Da jaz svojo družičko
Po sredi peljam.*

*Družica: Po sredi zdaj grem,
Pa si zmislit ne smem,
Da nesreča mi bo,
Ko za venček bo šlo.*

*Camar: V Ljubljanci sem bil,
Sem klobuček zgubil,
Sem se semkaj pridružil,
Da bi družga dobil.*

*Družica: Ko bi camar bolj bil,
Bi klobuček dobil,
Si pa tak en falot,
Si ga išč podrugod.*

*Camar: Družička moja
Ima pa venčka dva,
Tak dolgo bom rajal,
Da bom dobil oba.*

*Družica: Se nič ne štimam,
Ko dva venčka imam.
Nobenga ne dobiš,
K(er) včas drugam letiš.*

*Camar: Družička mi pravi,
Da mi venčka ne da,
Če mi venčka ne da,
Naj še šopek ima.*

*Družica: Rožmarinovo jutro
Bo najgolčev dan,
Pa le srečno, moj camar,
Al zdaj pa jaz grem (pobegne).*

*Camar: (gre ponjo)
Družička moja
Pa glih skor mi je ušla,
Iz ljubezni do svatov
Nazaj je prišla.*

*Družica: Moj camar je lep
Kakor najgolčev cvet,
Še lepši bi bil,
Kob moj venček dobil.*

*Camar: Ko bo solnce prisjalo
Čez hribe trikrat,
Bom jaz tebe golfal
Za venček enkrat.*

*Družica: Moj camar študira,
Da bi me golfal,
Le sam, sam naj se varje,
Da ne bo goljufan.*

*Camar: Preljubi škrjanček,
Le tak mi zapoj,
Da bo dala družička
Mi venček nocoj.*

*Družica: Če se nizko prikloniš,
Ti camarček moj,
Ti bom dala klobuček
In venček tud svoj.*

*Camar: Sam Jezus, Marija
Naj bosta z menoj,
Sem se nizko priklonil,
Pa vse je zastonj.*

*Družica: Če se trikrat prikloniš
Ravn tu pred menoj,
Ti bom dala nedolžni
Venček jaz svoj.*

*Camar: V Gradcu na placu
Je pisan papir,
Se ti lepo zahvalim,
Družička, za cir.*

*Družica: Sem venček ti dala
Iz kramarskih rož,
Le glej, da boš kmalu
En zakonski mož.*

*Camar: Sem fantič vesel,
Ker sem venček dobil,
Na zdravje družičke
En glaž ga bom spil.*

*Družica: Preljuba nevesta,
Oh, kaj bo pa zdaj,
Sma venček zgubile,
Marija pomagaj.*

*Camar: Družička moja,
Pa ne bodi jezna,
Ker nimaš zdaj sama
Več venčeka dva.*

*Družica: Moj camar se suče
Ko mlinsko kolo,
Pa ravno zato,
Ko za moj venček je šlo.*

*Camar: V plešivski okolci
Ena hišca stoji
Tam notri boš dekle
Prebivalo ti.*

*Družica: Oj, camerček moj,
Pa le vriskaj in poj,
Čeravn vriskal ne boš,
Al moj pa le boš.*

*Camar: Imam še par kronic,
Jih godcem podam,
Zaigrajte polko,
Da se zibalo bo.*

xxx

*Družica: Preljuba nevesta,
Oh, kaj bo pa zdaj,
Sma venček zgubile,
Marija pomagaj.*

*Camar: Družička moja,
Pa ne bodi jezna,
Ker nimaš zdaj sama
Več venčeka dva.*

*Družica: Moj camar se suče
Ko mlinsko kolo,
Pa ravno zato,
Ko za moj venček je šlo.*

*Camar: V plešivski okolci
Ena hišca stoji
Tam notri boš dekle
Prebivalo ti.*

*Družica: Oj, camerček moj,
Pa le vriskaj in poj,
Čeravn vriskal ne boš,
Al moj pa le boš.*

*Camar: Imam še par kronic,
Jih godcem podam,
Zaigrajte polko,
Da se zibalo bo.*

x x x

Šaleška inačica: II
Š 5286, Pesmi svatovske

DRUŽICA IZROČA CAMARJU KRANCELJ

Camar: Preljubi vi svatje,
Le stopte na stran,
De moja družico
Po sredi peljam.

Družica: Ti doli po cesti
En vozek derdra,
Se gvišno moj camer
Po krancel pelja.

Camar: Družica je moja
V štacunico šla,
Mi kupla lep krancel
In pušelca dva.

Družica: Že zunaj okol hiše
En vetrc pihlja,
Me gvišno moj camer
Za krancel fodra.

Camer: Družica ta moja
Ma krancelna dva,
Tak dolgo bom rajal,
Da dobim oba.

*Družica: Se kar ne štimam,
Ko dva krancelna mam,
Saj ti ga ne dam,
Ga še nucati znam.*

*Camar: Družica pa moja
Ma krancelna dva:
Če mi enega ne daš,
Pa še pušlec tu maš!*

*Družica: Pa Jezus, Marija
Naj bota s teboj,
Se nizko prikloni,
Pa krancel bo tvoj!*

*Camar: V velenski štacuni
Je pisan papir,
Jaz mojo družico
Zahvalim za cir.*

*Družica: Je Jezus moj ženin
Je angel moj svat,
In tistem hočem
Jaz zvesta ostat.*

*Camar: Te lepo zahvalim,
Družica moja,
Si dala mi krancel
In pušelca dva.*

*Družica: Je tička zletela
Iz tiste vode,
Kj lani moj camer
Napajal konje.*

*Camar: Družico sim prašal,
Čegava bi bla,
Pa tak mi je rekla,
Da camarjeva!*

*Družica: Je tička vesela,
K na vejci sedi;
Pa bi camer ne bil,
Ko je krancel dobil!*

*Camar: Zahvalim za jesti,
Zahvalim za raj,
Le postljo nam dajte,
Da gremo mi v kraj.*

*Družica: Rožmarinovo jutro
In nagelnov dan,
Pa srečno moj camer,
N, o zdaj pa jaz grem.*

x x x

Franjo Mlinšek, zps.

OD NESREČNE ŽEBITVE

1.

*V sedajnimu času je fantom gorje,
oženil bi se rad, pa sam ne vej kje.
Nevesto si zbrav no kam se podav
Na Štajersko, Kranjsko, Koroško tako,
da dobro bi blo.*

2.

*Nevesta se resno zlo lahko dobi,
zavn tega so še pa tudi skrivne reči.
De molčat ne zna in skoz žlobudra
In vsaki bo vedev, katir jo dobi,
kako se godi.*

3.

*Poprej mu obeta prijazno srce,
srčno ljubezen in pridne roke.
In dobro bi blo, ko b resno vse blo;
eno tako nevesto bi hotev jes met,
za ženo vzet.*

4.

*Pa komaj šele reveža v roke dobi,
mu že obeta, da mu bode gorje.
Če me vbogal ne boš, ne bodeš moj mož.
Enga tacga sem zbrala, kater bo men všeč,
pober se ti preč!*

5.

Prav velika nadloga se resno godi,
katir eno resasto babo dobi.
Ljubezen je proč, pomagat ni več.
Na glavo perhajajo sivi lasje,
takrat je gorje.

6.

Če mož v oštariji zapije en groš,
ma žena ži domaj nabrušeni nož.
Če dolgo ga ni, za njim rezleti,
za vrata se vstopi, ga zmirja tako,
da sram bi ga blo.

7.

Če mož odkod pride, nad njim zavreši,
na pragu ga čaka, mu vpije na glas,
da sliši vsa vas:
No, kod si pa hodil, nesrečen lapuh,
pijanc potepuh?

8.

Jes pa ne maram, oženiv se bom,
če ženka bo huda, pretepav jo bom.
Ne maram pa nič, zasukav bom meč,
bom vdariv po glavi po hrbtu tako,
da molčala bo.

9.

Korobač je pač vendar ena dobra pomoč,
po njem se pa stori hrbet vroč.
Kamor perleti, klobasa se stri.
Enga taka korobača se b' bala dobit,
po hrbtu ali po rit.

x x x

ŠALEŠKO LJUDSKO BLAGO

Narodne pesmi

MLINŠEK, Franjo (zapis)

NOETOVA PESEM

(odlomek)

*Ko se je Noe postaral,
se je pri Bogu pošvaral,
da voda mu več ne diši,
ker so v njej utonili ljudi.*

...

x x x

MOJA OVČKA

*Ovčka moja bela,
brza in vesela,
z glavico pokima,
da me rada ima.*

*Ovčki dajem travo,
zeleno otavo,
zeleno otavo,
ona meni mleko,
volno za obleko.*

x x x

USPAVANKA

*Aja ležaja
Angel iz raja
Zazibal te bo.*

x x x

PUST

*Le pojte noter v hišo k nam,
ne bodi vas tako sram,
saj danes je ta ljubi pust,
je vsaki masten okol ust.*

x x x

JUTRNICA

*Hola, hola, fantje, vstajajte,
vstajajte dekleta in žene,
Lepo mlado jutro se rodi,
v turnu jutrnico že zvoni.*

*Glejte, slovo jemlje temna noč,
v brege se tud spušča njena moč.
Svetlo je začelo svitati,
temna noč nam beli dan rodi.*

*Ptičice pod nebom letajo,
nizko se po drevju vsedajo,
utno,
nam pa dobro jutro voščijo.*

*Rožice po polju rastejo,
v rosi jutrni se vmivajo,
Lepo jih ogreva sončice,
da bi jutro nam polepšale.*

*Ribice po vodi plavajo,
v hladnem jutru se sprehajajo;
Kvišku povzdigujejo glave,
kakor da bi nas pozdravljale.*

*Oh, kak ljubeznivo jutro je,
lepši bo v nebesih tamkaj še,
Večno jutrnico tam pojo,
kjer noči nobene več ne bo.*

*Kadar bode enkrat svet razdejan,
prišel bo ta strašni sodni dan,
Jutrnico peli bojo angelci,
ko nas bojo k sodbi klicali.*

*Daj nam danes svojo pomoč,
ki si nas obvarov še to noč.
Dober dan nam danes oče daj,
enkrat pa po smrti sveti raj.*

x x x

LOVEC

*Po tihem gozdu lovec hodi,
ko zlato jutro se rodi,
po suhem listju težko hodi,
da bi zverinice zasledil.*

*A lovcu danes ni za delo,
to vidi se mu na obraz,
tako je kalno blede čelo,
na njem je žalosten izraz.*

*Ustavi se, okrog ozira,
da ne bi videl ga kedo,
na težko puško se upira,
s solznimi očmi zre v nebo.*

*Po stezici pa nekdo pride,
mu listje pod nogam šumi,
al lovčevo se blede lice
takoj v rudeče spremeni.*

*Po stezici pa dekle pride,
prijazno se mu nasmehlja,
s težkim korakom se mu bliža,
tresočo roko mu poda.*

*Oh, kaj ti je, moj ljubi Ivan,
da imaš tak solzno oko,
al si poprej podal jo komu,
tresočo si imel roko.*

*Kar jaz povem, se ti prestraši(š),
da v zakon vzet ne morem te,
brez tebe pač živet ne morem,
to sama jaz najbolje vem.*

*Ti morda drug'ga boš dobila,
podala drugemu roko,
na mene pa boš pozabila,
ko šel bom v hladno zemljico.*

*Tega ne bom nikoli storila,
ljubila nikdar drugega,
na tebe ne bodem pozabila,
rajš(i) grem s tabo v črno zemljo.*

*Na te besede puška počí,
(in) mlado dekle zgrudi se,
poprej ko se od sveta ločí,
jo zadnokrat poljubi še.*

*Pokopal je že svojo ljubco
in na grob pokleknil je,
solze točil je za zgubo,
ktero sam povzročil je.*

*Na grob je križ lesen postavljen,
kraj groba rožic je nasadil,
v svojem srcu tako pravi:
za mene tu več veselja ni.*

*Sedaj pa druga puška počí
in mladi lovec zgrudi se,
od svoje ljubice se ne ločí,
na njenem grobu smrt stori.*

x x x

OD FAJFE

*Kedar fajfo v roke vzamem,
kir tobaka polna je,
jo veselo z ognjem vnamem,
svoj(e) (glihe) spomnim se.
Vidim, da pač obedva
s fajfoj si podobna s(v)a.*

*Večkrat jaz tobak narejam,
krešem ogenj, de gori,
s prstom ogenj() u fajfo denem,
speče me, de hudo skeli.
Oh, je ogenj() tak ožgeč,
kak še peku bo goreč.*

*Fajfa z ila narejena,
tudi jaz sem iz prsti,
fajfa rahlo narejena,
tudi truplo trdno ni.
Fajfa se struple al zdrobi,
men se ravn tako godi.*

*Kedar začne se kaditi,
ni tobak se v fajfi vnel,
vidim z dimom se kaditi -
zadnič najdem le pepel -
Smrt tud z nami tak stori,
v prah, pepel nas spremeni.*

*Ker navajen sem tobaka,
(ni dobička drug'ga, ni),
tako meri fajfa vsaka,
modro naj živet uči.
Tak tobak bom modro pil,
srečno umreti se učil.*

x x x

MATEVŽ POCAJT

*Matevž Pocajt (?),
ljudski godec
Isti, v: Fr. Mlinšek,
Ljudsko blago - narodne pesmi.
Iz Šaleške doline. Zapis okr. 1888.*

OD LARME

*Jaz vam imam razodeti
neke prav čudne reči,
al vi morate verjeti,
če glih laž tud vmes teči.
Šov sim biv na dalne rajže
kače grile kopuvat,
al ker preveč je korajže,
je nevarno dostikrat.*

*Imel sem enga konjča
mladga in prav bistrega,
ni se bal nobenga griča,
kadar sem zasedel ga.
Ni ga blo nazaj držati,
kadar se je razjezil,
strašno je začel dirjati -
nobeni polž bi ga ne vjel.*

*Nekaj se je prigodilo,
kolko naglost vendar stri,
enkrat se mi je mudilo,
jezdil sem čez grabne tri.
Ogenj sem začev kresati,
rad bi bil tobak kadil,
groza me je pripovedvati,
skoraj bi tam mrtev biv.*

*Ena iskra odletela
po nesreči je v vodo,
potem se je voda vnela,
začne goreti pod menoj.
Vse naenkrat je gorelo,
konj in sedlo, vse je proč,
da se to ne bo verjelo,
to ne hotel bi priseč.*

*Še ta čudež bom povedav,
kaj z menoj se tam zgodi;
klical sem, okoli gledav,
kar en orel perleti,
v klun me prime, von me nese,
jaz sem vendar živ ostav,
kojnc je proč na večne čase,
oh, kako bom zdaj kupčval.*

*Lubi oča starašina,
ponižno se zdaj k vam podam,
še imam sodec vina,
tega vam prav rad prodam.
Vem, da boste ga kupili,
nate, le poskuste ga,
pol se bomo pa zmenili,
kolk še imam več blaga.*

*Grilov mam šest regimentov,
desettavžent je stenic,
vsem tavžent je haršelov
žabje volne pet (lotric).
Pedeset inoj tri pare
samih grilovih mehov,
tri bezlave mačke stare,
en raztrgan žakl nov.*

*Tudi imam tri bokale
same polžove krvi,
deset centov prazne hvale,
spajčevne deset vrvi.
Imam tri kokoši breje,
petsto miš in sto podgan,
kdor ne verje,
ta naj šteje,
kdor to kup,
ne bo golfan!*

*Prodajal ne bom na dvoje,
vam najrajš vse skup prodam,
saj že veste, kako je tole,
vam možam se v roke dam.
Sami ceno naredite,
naj bo dvajset
al deset,
de bom kupiv kojnča spet.*

x x x

MOJE ŽIVLJENJE

/M. Pocajt, istotam./

*Eno pesem vam hočem zapet
ino kak se godi na tem revnimu svet.
Sim male postave, vbožnih ljudi,
zato se mi včas slaba godi.*

*U sedmimu letu sim v šolo biv dan,
kar sim se naučil, za dobro imam.
Kar znam, ne prodam za srebro zlato,
če k(o)j včas bi treba mi blo.*

*Sim šolo dokončav, se služit sposti(v),
dve leti v Zaberdim pastirček sim biv.
Šest goved sim pasu, po goši podiv,
pa še skoraj preslab sim njim biv.*

*Sim služit nehav, sim antverh (u)čil,
ta rajni moj stric so me šivat učil;
s(v)a imela pet šivank, pa škarje no frem,
sim pa nosiv peglajzn za njim.*

*Dvajseto leto sim takrat biv star,
oh, pa me pokličejo svetli cesar.
Dobiv sim lep gvant, pa tud kruha dovol,
pač samo de dnarcov premal.*

*Ko sim se oženiv, sim ženo dobiv,
od tistega časa pa šparat (u)čil.
Če bi pila oba, kakor sam dosihmal,
bo v kratkem še bajta premal.*

*Tri leta sim v Škalah za kelnerja biv,
sim blago predajav in vince točiv.
Po hiši sem skakal, ludem govoriv,
de som si kak krajcar dobiv.*

*Dostkrat sim šiško in (...) obral
pa tudi katir desetaček pobrav,
pa kaj mi pomaga, mam emarc za kruh,
pa je v kratkem priftešl moj suh.*

*U nevarnimu kraju sim v Bozniji biv,
smo vojsko imeli, Bogu se smil.
Smo s Turkam se streljal, de tekla je kri,
pa hvala Bogu sim še živ.*

*Dalmacijo, Ogersk, Koroško, Premorsk,
prehodiv Hravatsko, Kransko, Slavonsk,
tud Boznijo šimo, te Černo goro,
ta deseta pa Štajerska je.*

*No kjer sim prehodil deset deželi,
ni čud, de sem delajo sivi lasi.
Zdaj pa stanujem v soseski Podkraj,
no, zdaj je pa pesem per kraj.*

x x x

Polona Šumnik (1920 -)
Ista, Pesmi želja in spominov, 1989.
/po ljudskih motivih/

SLOVENKA

Mati slovenska
me je rodila,
v skromne pleničke
me je povila.

Bila je revna,
a bogato srce,
imela je pravo
ljubezen za me.

Pesmi prav lepe
me je učila,
v šolo prav daleč
me je vodila.

Zato pa tudi skromnost
veliko velja,
če je ljubrzen
iz prav'ga srca.

Danes v zahvalo
ji sreča naj bo,
da sinko njen orje
slovensko zemljo.

x x x

SANJE

*Jaz sem pa sanjala
o mamici nocoj,
oj sanje, oj sanje,
o mamici nocoj.*

*Skupaj sva hodili,
sva srčno se ljubili,
oj sanje, oj sanje,
o mamici nocoj.*

*Sva vrt si izkopali,
sva rožice sejali,
oj sanje, oj sanje,
o mamici nocoj.*

x x x

VAS DRUŽMIRJE

*Plavaj, plavaj, jadrnica,
tukaj po jezeru;
plavaj, plavaj, jadrnica,
plavaj bolj veselo.*

*Tukaj nekda je njiva b'la,
pšenice zlati klas
in vrt bil lep, dišečih rož,
nas vabil je na vas.*

*Plavaj, plavaj, jadrnica,
po jezeru naprej,
tukaj b'la je hišica
in fantič v njej.*

*Tu bila je zemljica,
kmetje pridnih rok,
da jim ni b'lo skoraj para
daleč naokrog.*

*Plavaj, plavaj, jadrnica,
po jezeru naprej,
tu je bila njivica
in lepi hmelj na njej.*

*Obirali smo ga veseli,
zraven smo si pesmi peli,
bilo nem je prav lepo,
sedaj je vse pod vodo šlo.*

*Zdaj tu so račke naseljene,
hišice več ni nobene,
kje, oj, kje je tisti čas,
ne vrne več se naša vas.*

*Plavaj, plavaj, jadrnica,
po jezeru naprej,
da srečala boš ribice,
ki plavajo ob njej.*

*Še za slovo povem vam to,
da solzne so oči,
ko mladih let spominjam se,
sedaj več ničesar ni.*

*Mladost, mladost
je daleč preč,
ne vrne se
nikoli več.*

*Zato pa plavaj, jadrnica,
čez temne te vodice,
naj nosi v srcu vsak spomin
od lepe te vasice.*

x x x

KMETICA

*Spomladi kmetice
pšenice so plele,
poleti kmetice
pšenico so žele.*

*V jeseni pšenico
so mlat'li cepiči,
zveli so tudi jo
mladi mlatiči.*

x x x

STEFANIJA PRISLAN

Stefanija Verdelj-Prislan (1914 -)

Pokrajinske pripovedne pesmi:

kronološke, pesmi o Šaleškem gradu.

Rkp. zvezek II.

ŠALEŠKI STUDENEC

*(Kolavtarjev studenec pod Šaleškim gradom,
ki ga ni več. Imel je vedno enak vodostaj;
nikoli seni iztekel čez noč innikoli ni zmanjkalo vode.)*

*Ste že slišali to čarobno piščal,
ki se oglašja v sončnem jutru?
Kot jutranja se rosa vtaplja v soncu,
kot pokoj noči se preliva v dan.*

*Nekje tam ob bistrem studencu,
kjer zdravilna voda žubori,
tam izvablja nežne melodije
iz bajke žena - se mi zdi.*

*To vila je gozdna, ki zvoke doneče
privablja iz piščali iz dneva v dan.
Lepa vila - dobra vila,
hvala ti za melodije sanj.*

x x x

ZAKLAD

- 1 *Nekoč so stari nam očanci rekli:
- Pod gradom šaleškim je zaklad -
kdo zakopaval ga je - ne ve se -
sigurno čuva ga skrivnostni škrat.*
- 2 *Govorili, šepetali so mladi, stari -
kdo izkopal bo ta zaklad,
kdo drzen bo - kdo srečen bo,
kdo bo uspel, saj varje ga hudobni škrat!*
- 3 *Ko dobila je polnočna ura,
se zbrala družba je izbrana.
Podali so na grad se strmi,
uspeli bodo v želji drzni!*
- 4 *Iskali - kopali so v kamen sivi,
tam kjer strele udarjajo v skale.
Potne že srage so se na čelu kazale,
od strahu in groze se misli kresale.*
- 5 *Globok so že rov izkopali
- skrivnostno je odmevalo v dolino -
ranili so stoletno silo,
molili so davnino sivo.*
- 6 *Takrat pa kot živa strela
zasvetilo je. Ni bil zaklad.
Rohnelo je. Besnelo je!
Zbežali so v dolino - čez prepad.*
- 7 *Spet mirno b'lo na gradu je šaleškem,
govorilo se skrivnostno je - o sreči,
kdo mogel bi le to umreti,
da tako skrivnosten je - zaklad.*

- 8 *Pa sklenila je šaleška otročad:*
- Mi gremo na šaleški grad,
da najdemo čarobni ključ,
ki odpira bleščeč zaklad.
- 9 *Bogonosi - lahkokrili*
smo uprli se v strmino,
znane bile so nam dveri,
kjer lahko bi bil - zaklad.
- 10 *Ne, tu ni - smo drugam se zapodili,*
z rokami grebli po peščini -
moramo ga najti! smo sklenili
skrivnostno živo - v otroški domišljiji.
- 12 *Smo rekli, tam, kjer na jasi mah,*
studenček izvira izpod trat,
tam smo brskali - kopali,
da bi našli čarobni ključ do vrat.
- 13 *" O srečna ta otroška leta,*
ko iskali smo zaklad,
o bajka, ta je pač zakleta,
zato še vedno čuva ga šaleški grad."

x x x

RUDARSKE

1. Šaleške rudarske pesmi.
 2. Stanovske pesmi: rudarske;
ponarodele, priložnostne
- šaleške inačice.
 3. Šaleške rudarske pesmi: avtorske.
 4. Antologija (vir): SRP, 1983;
zbral T. Lenarčič.
-

SO KNAPI SKUP ZBRANI

*So knapi skup zbrani, k frlezung gredo,
ko pridejo v jamo, pa kopat začno.
Le zbud se, le zdram se, meščan in ratar,
boš vidu, kaj dela rudar.*

*Ga zašura, zafleca, postavi ga v pin,
mu rigl gor dene, pa kvel zasadi,
en hunt ga nafila, ga k šahtu pela,
od njega pa švic dol kaplja.*

*Komaratu velevala: zdaj šiht je gotov,
pa rekle oblečva, pa greva domov.
Ko sreča obleza, mu prav prmejduš,
le glej, da ga še ti tako buš!*

*Ga zašura, zafleca, postavi ga v pin,
mu rigl gor dene, pa kvel zasadi,
en hunt ga nafil, ga k šahtu pela,
od njega pa švic dol kaplja.*

x x x

SRP, 113.

Šaleška inačica rudarske pesmi.

Rudarska narodna.

Avtor(?): L. Križišnik (1880 - 1965), Zagorje.

SE GLASI

*se glasi
ta znani glas zvona,
hitimo vsi pripravljeni
na pot prav tja do dna.*

*Objemi še enkrat dekle,
poljubi drago zadnjikrat,
saj tak je usode ukaz.
Zdaj srečno, zdaj srečno, zdaj srečno!*

*o se
v globino črno vsi
in vsak na delo zdaj hiti,
da vse, glej, spet oživi.*

*Rudar ves znojen kramp vihti,
tu strel, tam pok se sliši.
Zlato se črno drobi.
Zdaj srečno, zdaj srečno, zdaj srečno!*

*In ko nekoč in ko nekoč
mi zadnja ura bije,
ko mi usoda težki kramp
iz trudnih rok izvije.*

*Ne jočil ljubica, takrat!
Rudar se smrti ne boji.
Zamenjal rudar ga bo brat.
Zdaj srečno, zdaj srečno, zdaj srečno!*

x x x

Inačica.

SRP, 118.

Zps. Marija Zupanc, T. Velenje (1989).

Priredba besedila: Tradicionalna.

RUDARSKA

I.

*Že vabi čas na delo nas,
iz stolpa sliši se zvonjenje,
zapustit' moram starši vas,
tam v jami čaka me trpljenje.*

*Podaj mi roko, sestra, brat,
premogar v nesreči je dosatikrat.
Hitimo na delo naprej, naprej, naprej,
za srečo, naprej!*

II.

*A ko nekoč tja v temno noč
mrtvaški zvonček pozvanja,
mi v božjo upamo pomoč,
saj on nas nikol' ne preganja.*

*O zbogom, bratje, sestre ve,
rudarji se smrti prav nič ne boje,
hitimo na delo naprej, naprej, naprej,
za srečo, naprej!*

x x x

SRP, 125-6,
Zps.: Ciril Grebenšek,
Titovo Velenje (1983).

ŽIVEL NAM RUDARSKI STAN

*Da bi živel nam
rudarski stan!
Kolk' premoga,
tol'ko ran.*

*Za vse je cvet,
za vse je svet,
od vseh je - to življenje.*

*In mi si ga borimo,
(in) mi si ga krojimo,
mi si ga kopljemo
znotraj mejnikov
() svobodne zemlje.*

*Preko kladiva
smo djali naš kramp,
sonce nam sije iz lamp,
in roko v roko
smo dajali,
kopači mi spodaj
te črne zemlje.*

*Pa vstanem(o) ob zorej
pa vračam(o) se k' mrak,
pa delam(o) tam spodej,
jaz (rudar je) črni junak.*

*Da bi živel nam
rudarski stan!
Kolk' premoga,
tol'ko ran...*

x x x

SRP, 113-4.

Zps.: Ivo Stropnik,

Ravne pri Šoštanju (1982).

SIRENE

*Sirene tulijo...
Tulijo, piskajo, vriskajo
kot iz žrela se delavci vsipajo,
zgarani, stari v mrak hitijo.*

*Poznal sem jih - bili so nekdanj še mladi,
a zdaj ne razločim jih.
Vsi enaki, izmučeni, blede, zgarani,
pogled jim je ves tih.*

*Sirene tulijo...
Iz jame zavajoče
ljudje se črni vračajo,
kot žrtve podzemlja plaho osamljeni tožijo.*

*Sklonjene prsi v mrak hite
in dihaajo močno, kašljajo, sopejo, hropejo,
dokler jih sile podzemlja za vedno ne stro.
Sirene tulijo...*

*Črni možje hite onemogli v mrak,
tiho v obupu nemem drve,
v obupu jim srca krvave
in čelo obliva jim curek krvavih srag...
Sirene tulijo...*

*In jaz čul sem
to tuljenje, hropenje,
piskanje, sopenje.
Za vedno se ritem trpljenja in dela
vsesal mi je v dušo.*

*In sovražim ga,
zakaj, le eni mučijo se
in trpe...*

x x x

SRP, 81, 136-7
Karel Destovnik-Kajuh (1922 - 1944)

ČAS ODREŠENJA

*Videl strašno, grozno sem trpljenje,
rudarjev, delavcev bedno življenje,
nesrečnih mater čul sem krik,
otrok ubogih glasen vik.*

*V obupu stal sem sam med njimi
in vsi smo čakali rešenja.
V strahu upajoč, trpel, živel z njimi,
v trpljenju čakali smo boljšega življenja.*

*Potrt sem gledal revirje rudarjev bednih,
moči izmozgane, v lica medle.
Poljane gledal sem cvetoče,
s potom pognojene brazde.*

*Fabrike videl sem grozeče
in množice v njih trpeče,
ki mučijo se dan na dan
za kruh, grenak, željan.*

*O, bratje, prišel čas bo odrešenja,
na tihem sreče te se veselimo.
Konec grenkosti bo tedaj življenja,
okovov starih rjastih se iznebimo.
O, bratje, prišel čas bo odrešenja...*

x x x

Pavla Rovan (1908 -)

*Ista, Pozabljeni listi (1983),
str. 18 - 21.*

BALADA O RUDARSKI MATERI

*Nisi nam mogla dati
zemeljskih dobrin
in ne vere
nebeških višin.*

*Ljubili smo te v besedah:
"Pridni bodite, otroci,
dokler se z dela ne vrnem
in vam mizo pogrnem."*

*Oči so svetlo žarele,
ni bilo solze v njih,
tiho smo čebljali,
na mater in kruh čakali.*

*In šla je na šiht ob grapi,
solza ni imela v očeh.
Moža je zasulo v jami,
stekle so v tistih dneh.*

*Ropot separacije
votlo doni, hrumi,
jo duši.
Mati ob polnem huntu stoji, strmi:*

"Nedelja bo jutri, in kruha ni!"
Ta misel v njej kriči, kriči,
gori -!
Separacija se vrti, vrti, vrti,...

Zdaj matere več ni...
Zdaj stojimo tu - Barbka in oba poba.
Zdaj je svoboda.
O, da bi ne bilo tega groba...
Zdaj je kruh!

(1946)

x x x

RUDARJEVA ROKA

Mesečina spi.
Nov dan
na gričih
se tiho budi.

Iz večne noči
in zemeljskih neder hladu
se na kramp osloni
utrujen rudar.

Hunt s premogom hiti
mimo njegovih dlani
v svetel dan.

*In ko se po jašku
vzpenja in vrača -
od tovarišev obdan,
si ne sežejo v roke.*

*Vsak zase zagleda
se v svetli dan
in za trenutek zapre oči,
da temo in svetlobo v sebi spoji.*

*Tako mu tečejo leta,
pod zemljo in nad njo razpeta.
Hrbet se krivi
in pljuča napno.*

*Vendar z rudarsko nočjo
ne menjal bi svetlega dne.
Srečno! odmeva pozdrav
ob medli svetilki.*

*Njen blede plamen
mu globoko pod zemljo
ožarja roko,
ki lomi črni kamen.*

x x x

SREČNO!

*Ob pesmi ali trdi kletvi
rudarski "srečno" toplo zadoni.*

*V težkem delu
se jasni pravica
in v naš čas odmeva.*

x x x

Peter Rezman (1956 -)

SRP, 104-6, 247-61.

P. Rezman, Pesmi iz premoga,
1985.

*Najprej je bila Jama,
potem so bili Knapje
in potem so prišle Pesmi.*

*Vedno me spominjajo
Na moje kamarate,
še posebej pa
na
Sopota*

SKALA

*Skala,
koliko tisoč let
sta bila pripeta v temi?*

*Človek,
še bolj jeklen
kakor ti,
te je zrušil.*

*Zgorela bosta oba,
človek in ti.*

x x x

ŠIHT

*Dišeči prihajajo v jamo,
smejijo se, zalagajo čik,
ta od blizu je,
oni Belovojec je,
oni Bosanec.*

*Do mal'ce ga grabijo,
po malici spet.
Požigajo prah,
dvigujejo flajš.
Ta s kroco ga zajbra,
oni ga vrta.*

*Za malico kruh
čaj in meso
iz dneva v dan*

*Po hrbtu preznojenem,
v čevljih drsi,
pod čelado je znoj,
luč slabo gori,
šiht je,
domov se mudi.*

(Trd, črn je kruh, čaj in meso.)

x x x

IZPOVED

*Kot vsak pošten čelak
pošteno kopljem rjavega,
priden sem ... ubogam,
včasih preznojem sem,
včasih suh.*

*Doma imam tri otroke,
njihov je kruh ... petnajstega.*

*Kot vsak pošten čelak
pridno kopljem rjavega,
včasih pa pride,
ko rad vse pozabim,
zato usekam plavega.*

*V plavem
pa vino in pir,
kričanje ...
v kričanju je mir.*

Njen beli predpasnik me mami.

*Potem vse izgine,
se vrnem domov,
njena solza v očeh
me predrami.*

*Kot vsak pošten čelak
pridno koljem rjavega,
včasih pa pride,
ko rad vse pozabim,
zato usekam plavega.*

xxx

MATEJEVA SMRT

*Kam stopaš, Matej?
Si zmolil k Barbari?
Vselej ne verjameš v srečo?*

*Tih si
kot drugi
na kletki obstal
in se spuščal v črno globino.
Kot drugi
si v jamo prišel
brez zunanjih brig.*

*Na čelu pa, čuj!
za stojko se nekdo reži.
Kot drugi
koščnemu smehu se rogaš ...
Pa ne danes, Matej!
Ne smej se ji danes,
starki koščeni.
Danes si njen
bolj kot vsi drugi.*

*Odluščila je starka
Mateju nad glavo
grudo veliko.
Njeno telo se je celo režalo.
Barba ni kosa založila
in sreča Mateja ni stran potegnila.
Možno telo je pod zruškom zmečkalo ...
Kot drugi
stoje si se v jamo peljal,
zdaj pa tu si na kletki
ves bel obležal.*

*Verjamejo v srečo
in v Barbaro morda,
a vsakdo se zamisli,
ko med plamenoma
Mateja spozna.*

x x x

SONCE NAD OBLAKI

*Povsod nad prevotljeno zemljo raste
življenje sončno in prepolno smeha,
otroški vrišč nikoli ne preneha
in bela jata kaže nove čase.*

*Skoz svetle šipe iščeš blago zase,
veselo se zasučesh v glasbi meha,
sosedine noge niso pregreha.
do bi gledal vase?*

*A vsi, ki so na dušo pozabili,
pod sabo ne občutijo votline,
ne vedo, da so knapi zanje rili,*

*iskali premog, našli bolečine,
gradili svet in penzijo dobili.
Ne rečejo: "Postani knap, moj sine!"*

x x x

KORAČNICA

Zdaj bom
 zapisal,
 kakor je Vlado
in moj rojak,
 ki je pretrgal
korak svoj
 in pete besede
blizu zibelke svoje.
Zakaj ne bi pisal tako?
Še vedno je čas,
 prav tako kot takrat,
ko je treba
 zgrabiti
 življenje za vrat,
ne da besede
 se stiskajo
nepomembne
 iz sebe
 brez vejic in pik.
Korakam,
 korakam
 skozi papir
in suvam življenje,
 ko pojem o knapih,
kadar sem sam.
Ni mi jih žal,
 ko z njimi garam,
le to čutim v sebi,
 da ni večno prav,
ker garajo le eni,
 a drugi
 zasanjanih glav
gulijo
 pisarniških stol.

Na veke
je že tako,
da vol,
ki ni vlekel,
ni batin dobil.

Knap
(zdaj živi)
(šestnajst) ur udobno,
pa se vrača
v luknjo,
in kopanju
se dobrikamo,
da ne zmrznemo
v zimi
teh časov.

Tako je to,
čisto tako!
Korakam naprej
in misli lovim,
da se z njimi
borim
za dvainštirideset ur,
ker (se le enkrat živi)
in benificiran staž
let ne nategne
in je treba umret,
ko si star
svojih (šestdeset) let.
Ne krajših
ne daljših.

Ne obsojam (),
ko (rečete):
knap ima
leta,
dopust
in denar,

(saj) ne živite v luknji,
da še
iz učenih glav slišim:
"Premoga je malo",
in potlej
sobote,
nedelje,
prazniki,
padajo
kakor za stavo!

In še poreko:
"(Knapi) imajo () trikrat (pre)več!"

... ..

Kaj je denar?

Prekleta!

Kaj je denar (!)

Kdaj lahko knap

med (delom)

(opravlja privatne zadeve)

(in krade

iz svojega žepa

za sebe?)

Ne ve,

da se da!

Ne ve,

res da ne!

In ne verjame,

če kdo mu pove (.)

...

...

...

x x x

RUD. 11

*Da bi vse misli
zdrobil
kakor premog?
Ne gre!*

*Mehčam jih lahko,
žuljavo dlan zavijem v svilo,
temo zbistrim z zlato lučjo,
znoj vkrknem v bisere drobne
in psovke razgrnem v nežen refren.*

*A vse je cikec,
je žveplo v ognju,
ko kletka odcmoka
v luknjasto dno.*

x x x

KNAPOVSKA BREZ METAFOR

*Za kamerata odprt,
v srcu zaklet
in gleda na svet
kot na čudežni prt,
ki plava nad njim,
a ni nikoli ujet.
Ko grize temo,
pozablja nebo
in ko spet se zave,
ga brž odneso
nazaj pod zemljo.*

x x x

Josip Bačič-Savski (1932 -)

PREMOG

*Krompirček, kamenček, mošnjiček, grudica -
kakšen si kos?*

*Skrivalec, uganka, zemljina pisanka -
nag si in bos!*

*Zebe me, mrazi me, zebe me srce in nos
Vnemi me, zažgi me, zažgi me, vnemi me,
ogrel te bom!*

*Košček sem, premog sem, premog sem, košček sem,
prav za tvoj dom.*

*Hladen sem kamenček, topel sem pramenček,
sajavec - dim.*

*Zlat sem, močan sem, močan sem, zlat sem,
kadar gorim.*

x x x

ZGODOVINA

*Pred davnimi leti tukaj je živela
in še danes živi rudarska družina.
O zlatem premogu piše in govori
vesela in grenka naša zgodovina.*

*V kadunji črnine, ki seže globoko,
narava je dala bogastvo življenju.
iz mogočnih neder ponuja toplino,
ki greje ljubezen tudi trpljenju.*

*Mati je sinku otožno pesem pela
o ljubem očetu, ki živel je nekoč,
ko z doma odšel je, ni videl solzice -
v tej globoki jami vzela ga je noč.*

*Zastava je črna vihrala visoko,
ljudem pa iskreno oko se solzilo.
Veter preteklosti ni zamel sledov,
življenje je zopet steze obnovilo.*

*Lahko noč, zanamci, rodovi,
dober dan, rudarski stanovi.
Lahko noč, dober dan -
dober dan, rudarski stan.*

x x x

VSEBINA

* <i>Stojanova pesem (G. Šilih)</i>	7
* <i>Žovneški, (Konrad):</i>	10
<i>Slana in nenadni sneg</i>	10
<i>Sem obetal si poleti</i>	11
<i>Ljubezen moja sladka, ti me siliš</i>	12
* <i>Pesem od sodnega dne (zap. Fr. Mlinšek)</i>	13
* <i>Wegund, Rafael:</i>	
<i>Pesem od Sv. križa per Belih vodah</i>	15
* <i>Slomšek, A. Martin:</i>	
<i>Pohvala Sv. križa</i>	18
* <i>Urek, Andrej:</i>	
<i>Mertvišče</i>	20
<i>Puščavnik</i>	23
<i>Nevarna pot</i>	30
* <i>Musi, Peter:</i>	
<i>Počivnica</i>	32
<i>Navod:</i>	33
<i>Žlahtne jagode lepih navkov</i>	34
<i>Boštjan golfan</i>	39
* <i>Ropotar, Franc:</i>	
<i>Nova pesem za zdravje presvetliga cesarja</i>	44
* <i>Vošnjak, Josip:</i>	
<i>Ljubici pod oknom</i>	45
<i>Volilcem</i>	46

<i>Dr. Razlagu</i>	46
* <i>Resman, Ivan:</i>	
<i>Vem</i>	47
<i>Sirota</i>	48
<i>Kaj trese se bela ti roka</i>	48
* <i>Aškerc, Anton:</i>	
<i>Moja muza</i>	49
<i>Pomladna oda siromakova</i>	50
<i>Dva pogreba</i>	51
<i>Kaj bi te vprašal</i>	52
<i>Pri studencu</i>	53
<i>Jaz</i>	55
<i>Delavčeva pesem o premogu</i>	58
* <i>Oštir, Filip:</i>	
<i>Molitev</i>	63
* <i>Soror Klara - Velenjska (A. Medved)</i>	
64	
* <i>Blatnik, Simon:</i>	
<i>V miru počivajte</i>	68
* <i>Šilih, Gustav:</i>	
<i>Veles, Veles!</i>	69
<i>Kurentova pesem</i>	70
<i>Praprotno seme</i>	72
<i>Stojan pred hramom Velesa</i>	73
* <i>Ravljen, Davorin:</i>	
<i>Jesensko jutro</i>	74
<i>Cirkus</i>	75
<i>Zabrežani</i>	76
<i>Morski strah</i>	77
<i>Nos in palec</i>	79
<i>Vztrajni vojak Andrej</i>	81

* <i>Podstenšek, Valentin:</i>	
<i>Puščavnikovi verzi</i>	83
 * <i>Lambizar, Franc:</i>	
<i>Domača pesem</i>	89
<i>Slabi časi</i>	94
<i>Lambizarjeva pesem</i>	96
<i>Propadel sem zaradi bolezni</i>	99
 * <i>Kajuh-Destovnik, Karel:</i>	
<i>Norec</i>	101
<i>Iz pisma Jezuščku</i>	102
<i>Berač</i>	102
<i>Otrokovo pismo Jezuščku</i>	104
<i>Moj ded</i>	104
<i>Moj oče</i>	105
<i>Nora Štefa</i>	106
<i>Ti in jaz</i>	106
<i>Žalostna pesem bajtarja Drejca</i>	108
<i>Na kmetih</i>	109
<i>Kralj Matjaž</i>	109
 ** <i>Kajuhova partizanska pesem</i>	
<i>V mestu</i>	111
<i>Slovenska pesem</i>	112
<i>Ljubezenska</i>	114
<i>Pesem talcev</i>	115
<i>Materi padlega partizana</i>	116
 *** <i>Kajuhova smrt (Fran Roš)</i>	117
 **** <i>Pogovor s Kajuhom (P. Rezman)</i>	123
 * <i>Hudomal, Franc:</i>	
<i>Odrešenje</i>	126
<i>Naša bolečina</i>	127
<i>Pozdravi</i>	128

<i>Mlada njiva</i>	129
<i>Delu čast</i>	130
* <i>Rovan, Pavla:</i>	
<i>Bolečina</i>	132
<i>Mladost</i>	133
<i>Spoznanja</i>	134
<i>Misel</i>	135
<i>Vidimo vedrino</i>	136
* <i>Lanc, Aladin:</i>	
<i>Nekoč in danes</i>	137
<i>Trpka mladost</i>	137
<i>Slikanica mladosti</i>	138
<i>Moja dolina</i>	138
<i>Moč mrtvih</i>	139
<i>Moja vasica</i>	139
<i>Večer</i>	140
<i>Gruda</i>	140
<i>Otožna jesen</i>	141
<i>Vdova ljubezni</i>	141
* <i>Žmavc, Janez:</i>	
<i>Rišem melanholijo</i>	142
<i>Jutro</i>	143
<i>Slikarjeva jesen</i>	144
<i>Vrani</i>	144
<i>Vrnitev:</i>	145
<i>Med zvezde veter strgan kolobari</i>	145
<i>Počival sem na dnu zelene vode</i>	145
<i>Ne vem kako</i>	146
<i>Ledene rože</i>	148
<i>Veter</i>	149
<i>Spomladanske:</i>	150
<i>Kako se veselim</i>	150
<i>Ah, ta pomladni veter!</i>	150
<i>Še ena pomladna!</i>	151

<i>* Roj, Jernej (Karel Klančnik):</i>	
<i>Bodi pesem:</i>	152
<i>Moj vzpon je slep, ki vrtoglavo pada</i>	152
<i>Rožna poljana je tvoje telo</i>	153
<i>In zdi se mi, da sva na širni stepi</i>	153
<i>Moj bojni konj:</i>	155
<i>Ležim. Brez teže so rjuhe sveže</i>	155
<i>Moj bojni konj - v naskoku vrh sva vzela</i>	156
<i>Rdeči sneg nas žge ob zmrzli luni</i>	156
<i>Volčje češnje:</i>	158
<i>Postali plaz smo, ki drči v dolino</i>	158
<i>Porušen zid in dimniki štrlijo</i>	159
<i>Pomlad je spet. Žalujke nad vodo</i>	159
<i>Škrlatna preproga:</i>	161
<i>Prinašam v dar škrlatno ti preprogo</i>	161
<i>Prišel si zopet, da me vso razgališ</i>	162
<i>Do meč preklana tvoja je obleka</i>	162
<i>Ples s sabljami:</i>	164
<i>Potujemo. Suše nas slane stepe</i>	164
<i>Odžejali smo se v zamorski mlaki</i>	165
<i>Tesni. Zenitno sonce v vis pripeka</i>	165
 <i>* Oštir, Maks:</i>	
<i>Težak</i>	167
 <i>* Piano, Brane:</i>	
<i>Marmelada</i>	169
<i>Štiriperesna deteljica</i>	170
<i>V mojem srcu ni trupel</i>	171
<i>Junak grobov</i>	171
<i>New friends so kurac novi časi</i>	172
<i>Sokol</i>	172
<i>Samo zdi se vam, da sem mehak</i>	173
<i>Pisma spoštovanim tovarišem (1,2,3)</i>	174
<i>Zdaj pa</i>	177

** Klančnik, Stane:*

<i>Kako najde pesnik svojo množico</i>	<i>178</i>
<i>Moja neprimernost.....</i>	<i>181</i>
<i>Kadar hočem priti do resnice.....</i>	<i>181</i>
<i>Če me zebe</i>	<i>181</i>
<i>Začetek je zaradi konca.....</i>	<i>182</i>
<i>Če prideš prvi</i>	<i>183</i>
<i>Glava.....</i>	<i>183</i>
<i>Da belijo črnici stranišče.....</i>	<i>184</i>
<i>Ali je zadosti dolga ta pesem.....</i>	<i>184</i>
<i>Včasih kaka pesem propade.....</i>	<i>185</i>
<i>Kaj več.....</i>	<i>185</i>
<i>O žlici.....</i>	<i>185</i>
<i>V nedeljo.....</i>	<i>186</i>
<i>Z avtobusom.....</i>	<i>186</i>
<i>Ker so mi našli v želodcu</i>	<i>186</i>
<i>Ni mi hvalila kavča.....</i>	<i>186</i>
<i>Rojstvo.....</i>	<i>187</i>
<i>Umiranje do prvih znakov življenja:.....</i>	<i>187</i>
<i>Vračam se</i>	<i>187</i>
<i>Šepet za mojim hrbtom.....</i>	<i>189</i>

** Košan, Janko:*

<i>Dva mala morska ježka.....</i>	<i>190</i>
<i>Vseeno lepo.....</i>	<i>191</i>
<i>Osvobodjena.....</i>	<i>191</i>
<i>Stara psica</i>	<i>192</i>
<i>E.A. Poeju.....</i>	<i>194</i>
<i>Rodil sem se na robu.....</i>	<i>195</i>
<i>Smrt.....</i>	<i>197</i>

** Natek, Maja:*

<i>325. list</i>	<i>199</i>
<i>Zvrstilo se je tisoč drobnih let.....</i>	<i>200</i>
<i>Jaz mislim</i>	<i>200</i>
<i>Pred svoje noge sem legla</i>	<i>201</i>
<i>Bil je pogreb</i>	<i>201</i>

<i>Pesem</i>	202
<i>V drhtenju nekih rok</i>	203
<i>Kot veter</i>	203
<i>Rasem</i>	203

** Grošl, Jakob:*

<i>Klas</i>	204
<i>Kje?</i>	205
<i>Sonce</i>	205
<i>Znamke</i>	205
<i>Prerokba</i>	206
<i>Ob sladoledu</i>	206
<i>Obljuba</i>	208
<i>Vrnitev</i>	208
<i>Križanka</i>	209
<i>Prvi korak</i>	209

** Medved, Marcel:*

<i>Jedel sem sladoled</i>	211
<i>Videl sem človeka</i>	211

** Hotenjevci:*

** Kumer, Božo-Boris:*

<i>Dolina pod vinogradi</i>	213
<i>Tri</i>	214
<i>Ko bi vedel kje</i>	215
<i>Tujec</i>	215
<i>Zora</i>	216
<i>Sejem te</i>	216
<i>Na večernem nebu</i>	217
<i>Ko bom kot veter svoboden</i>	218
<i>Več kot sebe</i>	219
<i>Minljivost</i>	219
<i>Po odjugu</i>	220
<i>Oktobersko zlato</i>	220

<i>Komu se vrni misel.....</i>	<i>221</i>
--------------------------------	------------

** Salobir, Boris:*

<i>Dvajset.....</i>	<i>222</i>
<i>Šanson.....</i>	<i>223</i>
<i>Po veselici.....</i>	<i>223</i>
<i>Ime.....</i>	<i>224</i>
<i>Trave.....</i>	<i>225</i>
<i>Prijatelj.....</i>	<i>225</i>
<i>Nazaj.....</i>	<i>226</i>
<i>Fantek joče.....</i>	<i>226</i>
<i>V ulici.....</i>	<i>227</i>
<i>Skozi.....</i>	<i>228</i>

** Čanč, Rozika:*

<i>Mali voz.....</i>	<i>229</i>
<i>Pika.....</i>	<i>231</i>

** Brešar, Dušan:*

<i>Violeti.....</i>	<i>232</i>
<i>Konflikt.....</i>	<i>233</i>
<i>Bilo je mrzlo.....</i>	<i>233</i>
<i>Obrača.....</i>	<i>234</i>
<i>Slišal sem zvonjenje.....</i>	<i>234</i>
<i>Impresije:.....</i>	<i>234</i>
<i>Celovška.....</i>	<i>234</i>
<i>Čačanska.....</i>	<i>235</i>
<i>Ruška.....</i>	<i>235</i>
<i>Šaleška.....</i>	<i>235</i>
<i>Šoštanjska.....</i>	<i>236</i>
<i>Kaj gledaš.....</i>	<i>237</i>
<i>Zbudil sem jutro.....</i>	<i>237</i>
<i>Že davno več ne loviš.....</i>	<i>237</i>
<i>Vsa bleščeča.....</i>	<i>237</i>
<i>Kako naj imenujem trenutek.....</i>	<i>237</i>
<i>Skozi motno steklo.....</i>	<i>237</i>

** Pavdler, Niko (Vlado Repnik):*

<i>Maska norčavega pusta.....</i>	<i>238</i>
<i>Kadar je mrak.....</i>	<i>239</i>
<i>V spomin mavrici.....</i>	<i>239</i>
<i>Med kostanjevim drevoredom.....</i>	<i>240</i>
<i>Lepe dame.....</i>	<i>241</i>
<i>Kje ste.....</i>	<i>241</i>
<i>Tako si speča.....</i>	<i>242</i>
<i>Moja ženska.....</i>	<i>242</i>
<i>Kadar sem vesel.....</i>	<i>243</i>
<i>Penelopini snubci.....</i>	<i>243</i>

** Job, Ana (Bojana Šturm):*

<i>Sem le ženska.....</i>	<i>244</i>
<i>Maškarada.....</i>	<i>245</i>
<i>Stekleni čas.....</i>	<i>245</i>
<i>Sanje.....</i>	<i>246</i>
<i>Epitaf.....</i>	<i>247</i>
<i>Nekaj bo.....</i>	<i>248</i>

** Rezman, Peter:*

<i>Konji 1,2,3.....</i>	<i>249</i>
<i>Maturantski ples.....</i>	<i>250</i>
<i>Odisej.....</i>	<i>251</i>
<i>Banket.....</i>	<i>251</i>
<i>Oseminšestdeset.....</i>	<i>252</i>
<i>Narobe.....</i>	<i>253</i>
<i>Cipa.....</i>	<i>253</i>
<i>Lovska.....</i>	<i>255</i>
<i>Dama.....</i>	<i>255</i>
<i>Prva svobodna.....</i>	<i>256</i>
<i>Delavske pesmi:.....</i>	<i>257</i>
<i>Krivec.....</i>	<i>257</i>
<i>Pred televizorjem.....</i>	<i>258</i>
<i>Večne teme.....</i>	<i>259</i>
<i>Točno to.....</i>	<i>259</i>

<i>Pride delavec v Cankarjev dom.....</i>	<i>260</i>
---	------------

** Žula, Stane:*

<i>Mornarjev pristan.....</i>	<i>261</i>
-------------------------------	------------

** Svoljšak, Mojca:*

<i>Slekla sva</i>	<i>263</i>
<i>Drevo</i>	<i>264</i>
<i>Škorpion.....</i>	<i>264</i>
<i>Tak domek.....</i>	<i>265</i>
<i>Ne morem ti odpreti</i>	<i>266</i>
<i>Ponižnost.....</i>	<i>266</i>
<i>Imaš.....</i>	<i>266</i>
<i>Skozi okno.....</i>	<i>267</i>
<i>Enakonočje.....</i>	<i>267</i>
<i>V diru.....</i>	<i>268</i>

** Jerčič, Hinko:*

<i>Jutro.....</i>	<i>269</i>
<i>Hinko Jerčič</i>	<i>270</i>
<i>Vlak.....</i>	<i>270</i>

** Petek, Vojko:*

<i>Pisava.....</i>	<i>271</i>
<i>Vražja strast.....</i>	<i>272</i>
<i>Balkan.....</i>	<i>273</i>
<i>Zakaj si šla z menoj</i>	<i>274</i>
<i>Gladiator.....</i>	<i>275</i>
<i>Baletka</i>	<i>275</i>
<i>Vse ženske</i>	<i>276</i>
<i>Levja griva</i>	<i>276</i>
<i>Grablje.....</i>	<i>276</i>
<i>Naš svetovni smučarski as.....</i>	<i>277</i>

** Savski-Bačič, Josip:*

<i>Darilo</i>	<i>279</i>
<i>Večni voz</i>	<i>280</i>

<i>Ptice</i>	281
<i>oetica nova</i>	282
<i>Za luno si</i>	283
<i>Intermezzo</i>	284
<i>Pobegla misel</i>	285
<i>Kot otrok</i>	286

** Stropnik, Ivo:*

<i>Čas in prostor (I,II)</i>	287
<i>Testament</i>	288
<i>Abak</i>	289
<i>V poltemi</i>	290
<i>Medmet</i>	290
<i>Iz španske vasi</i>	291
<i>Iz najine vasi</i>	291
<i>Slovenija</i>	292

** Hartner, Aleš:*

<i>Nekoč</i>	293
<i>Galebi</i>	294
<i>Hotel sem biti tam</i>	295
<i>Zakaj je zemlja vlažna</i>	296
<i>Voda</i>	297
<i>Starka</i>	297
<i>Vlak</i>	297
<i>Včasih</i>	298
<i>Vesoljški</i>	298
<i>Dolgo taval sem po mraku gneva</i>	298
<i>Nikjer ni pesmi</i>	299

** Lipičnik, Marjan:*

<i>Ljubezen</i>	300
<i>Zima</i>	301
<i>Imanenca</i>	302
<i>Zadovoljna redkost</i>	303
<i>Redko zadovoljstvo</i>	304
<i>Sredica</i>	305

<i>Preambula</i>	305
* <i>Vodeb, Jožica:</i>	
<i>Premišljevanje</i>	308
* <i>Selan, Kostja (Stane Gradišnik):</i>	
<i>Reka</i>	309
<i>Spomini na prihodnost</i>	310
* <i>Berzelak, Melita:</i>	
<i>Kot da zvenijo to strune močvirnic</i>	311
<i>Ko boš odšel</i>	311
<i>Zakaj mi ne rečeš več</i>	311
<i>Daljave</i>	312
<i>Iščem nekaj novih besed</i>	312
<i>Odhajanja</i>	312
* <i>Gajser, Zdena:</i>	
** <i>Kaaba sanjalka</i>	313
<i>Kaaba (Njena dolga noč)</i>	313
<i>Črnoglavka pade čez nebo</i>	314
<i>Sredi neke moje davne jeseni</i>	315
<i>Bela roža hodi</i>	315
<i>Ko je devica zgodnjega jutra</i>	316
<i>Kaabi (Kadar zadiši Amber)</i>	316
* <i>Nekaj ljudskih:</i>	
<i>Pesem od šoštanske fare</i>	318
<i>Adam in Eva</i>	321
<i>Sv. Janez Nepomuk</i>	322
<i>Pivska</i>	323
<i>Gormanji že peljejo</i>	324
<i>Moja ura bo prišla, morebiti nocoj</i>	325
<i>Slovo mlade deklice</i>	327
** <i>Tri, štiri kolednice</i>	329

<i>Kolednica kolin (Slišali smo praviti).....</i>	<i>329</i>
<i>Kolednica (fantov in deklet).....</i>	<i>329</i>
<i>Otroška kolednica na tepežni dan.....</i>	<i>330</i>
<i>Kolednica na dan sv. Florijana.....</i>	<i>330</i>
 ** Kako pojejo zvonovi.....	 331
 ** Pesmi svatovske:	 332
<i>Snubitev.....</i>	<i>333</i>
<i>Slovo ženinu.....</i>	<i>334</i>
<i>Svatovski klic.....</i>	<i>335</i>
<i>Nevestino slovo 1.....</i>	<i>339</i>
<i>Nvesti za slovo 2.....</i>	<i>340</i>
<i>Nvesti za slovo 3.....</i>	<i>341</i>
<i>Nvesti za slovo 4.....</i>	<i>343</i>
<i>Nvesti za slovo 5.....</i>	<i>344</i>
<i>Nvesti za slovo 7.....</i>	<i>346</i>
<i>Pesem ženinu.....</i>	<i>348</i>
<i>Pesem od poroke.....</i>	<i>349</i>
<i>Od kangalijske gostije.....</i>	<i>351</i>
<i>Zdravica II.....</i>	<i>353</i>
<i>Zdravica III.....</i>	<i>354</i>
<i>Zdravica IV.....</i>	<i>355</i>
<i>Oglarska.....</i>	<i>357</i>
<i>Veselica svatovska.....</i>	<i>358</i>
<i>Krencl ples.....</i>	<i>360</i>
<i>Družica izročča camarju krancelj.....</i>	<i>365</i>
<i>Od nesrečne ženitve.....</i>	<i>368</i>
 ** Šaleško ljudsko blago:	
<i>Noetova pesem.....</i>	<i>370</i>
<i>Moja ovčka.....</i>	<i>370</i>
<i>Uspavanka.....</i>	<i>371</i>
<i>Pust.....</i>	<i>371</i>
<i>Jutrnica.....</i>	<i>372</i>
<i>Lovec.....</i>	<i>374</i>
<i>Od fajfe.....</i>	<i>376</i>

<i>* Pocajt, Matevž:</i>	
<i>Od larme</i>	<i>377</i>
<i>Moje življenje</i>	<i>380</i>
 <i>* Šumnik, Polona:</i>	
<i>Slovenka</i>	<i>382</i>
<i>Sanje</i>	<i>383</i>
<i>Vas Družmirje</i>	<i>384</i>
<i>Kmetica</i>	<i>385</i>
 <i>* Prislan-Verdelj, Stefanija:</i>	
<i>Šaleški studenec</i>	<i>386</i>
<i>Zaklad</i>	<i>387</i>
 <i>** Rudarske:</i>	
<i>* So knapi skup zbrani (razširjena)</i>	<i>389</i>
<i>* Že spet iz stolpa se glasi</i>	<i>391</i>
<i>* Rudarska</i>	<i>393</i>
<i>* Živel nam rudarski stan</i>	<i>394</i>
 <i>* Kajuh-Destovnik, Karel:</i>	
<i>Sirene</i>	<i>395</i>
<i>Čas odrešenja</i>	<i>396</i>
 <i>* Rovan, Pavla:</i>	
<i>Balada o rudarski materi</i>	<i>397</i>
<i>Rudarjeva roka</i>	<i>398</i>
<i>Srečno</i>	<i>400</i>
 <i>* Rezman, Peter:</i>	
<i>Skala</i>	<i>401</i>
<i>Šiht</i>	<i>402</i>
<i>Izpoved</i>	<i>403</i>
<i>Matejeva smrt</i>	<i>404</i>
<i>Sonce nad oblaki</i>	<i>405</i>
<i>Koračnica</i>	<i>406</i>
<i>Rud. 11</i>	<i>409</i>

Knapovska brez metafor 409

* *Bačič, Josip:*

Premog 410

Zgodovina 411

Zbirka Šaleški razgledi
Peti zvezek

Ivo Stropnik
Šaleški ibidem
prvi del
Antologija malega šaleškega pesnišča

Izdal: Kulturni center Ivan Napotnik Titovo Velenje
Zanj: Vlado Vrbič
Uredil: Tone Ravnikar
Oblikoval: Stane Hafner
Naslovna stran: Ivan Napotnik: Boginja ljubezni
Fotografija: Peter Marinšek
Tisk: Grafika Prevalje
Naklada: 800 izvodov

Titovo Velenje, februar 1990

Po mnenju Republiškega komiteja za kulturo
št. 4210-118/83 z dne 28.3. 1984 je knjiga oproščena
temeljnega in posebnega davka od prometa proizvodov.

Izšlo:

*Zbornik Muzeja Velenje
Prispevki k zgodovini
Šaleške doline
Škale
Dvignjeni zastor
Šaleški ibidem I*

V tisku:

Šaleški ibidem II

V pripravi:

*Mlinškovi etnološki zapiski
Hribernikova zgodovina
Šoštanja*

OSREDNJA KNJIŽNICA CELJE

68854/5

1119901214/05

KULTURNI
CENTRAN
NAPOTNIK
VELENJE

POPRAVKI

str. 10, 1. kitica, 1. vrsta
Slana in nenadni sneg

str. 12, 2, 4
da nič ji ni enakega na svetu

str. 21, 4, 5
Ni nobene več žlahtnije

str. 30, 2, 3
Pozab' mo, da se sreča skuja

str. 32
*POČIVNICA FERDINANDU KARKU,
ŠOŠTANJSKEMU ŽUPNIKU*

str. 53, 2, 6
z vašim vinom...

str. 56, 2, 20
in tebi, človek, moč usodna...

str. 60, 1, 2
(izpusti vrstico)

str. 63, 1, 3
glasi mali razlegali